

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

Bc. Jakub MISAŘ

**EFEKT KANDIDÁTA NA PŘÍKLADU VOLEB
DO SENÁTU PČR NA ÚZEMÍ
MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE**

Diplomová práce

Vedoucí práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.

Olomouc 2014

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškerou veškeré použité zdroje v seznamu.

V Olomouci 14. 4. 2014

.....

Poděkování

Tímto chci poděkovat vedoucímu mé práce RNDr. Miloši Fňukalovi, Ph.D. za veškeré cenné rady a poznámky při zpracování zadaného tématu.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jakub MISAŘ**
Osobní číslo: **R120079**
Studijní program: **N1101 Matematika**
Studijní obory: **Učitelství geografie pro střední školy**
Učitelství matematiky pro střední školy
Název tématu: **Efekt kandidáta na příkladu voleb do Senátu Parlamentu České republiky na území Moravskoslezského kraje**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je výzkum projevů efektu kandidáta při senátních volbách na území Moravskoslezského kraje. Autor v teoretickém úvodu nastíní problematiku "efektu sousedství" a "efektu kandidáta" a aplikuje ji na soubor dat z voleb Senátu Parlamentu České republiky. Cílem bude vedle identifikace jevu také postížení jeho významu pro politické strany v závislosti na jejich celkové volební podpoře a ideologické orientaci s možnými dopady na strategii nominací kandidátů.

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání

Rozsah pracovní zprávy: 20 000 - 24 000 slov

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

1. práce zabývající se teoretickými aspekty "efektu sousedství": Foladare, Irving S. (1968): The Effect of Neighborhood on Voting Behavior. Political Science Quarterly, Vol. 83, No. 4, pp. 516-529 Johnston, Ron et al (2005): Environment and Planning, "Neighborhood social capital and neighborhood effects".
2. práce o volbách a analýze volebních výsledků, především: Blažek, J. - Kostelecký, T (1991): Geografická analýza výsledků parlamentních voleb v roce 1990. Sborník ČGS, 96, str. 1-14, Praha, Academia. Klíma, M. (1998): Volby a politické strany v moderních demokraciích. Praha, Radix. Klokočka, V. (1991): Politická reprezentace a volby v demokratických systémech. Praha, Aleko. Krejčí, O. (1994): Kniha o volbách. Praha, Victoria Publishing. Linek, L. et. al. (2003): Volby do poslanecké sněmovny 2002. Praha, Sociologický ústav Akademie věd České republiky. Sartori, G. (2001): Srovnávací ústavní inženýrství: zkoumání struktur, podnětů a výsledků. Praha, Sociologické nakladatelství. Šaradín, P (2002): Volby 2002: analýza programů a výsledků ve volbách do Poslanecké sněmovny. Olomouc, Periplum.
3. učebnice politické geografie, namátkou: Short, J. (1993): An Introduction to Political Geography. London, Routledge. Stát, prostor, politika: vybrané otázky politické geografie (2000). Praha, Univerzita Karlova. Baar, V. (1996): Politická geografie. Ostrava, Ostravská univerzita.
4. přehledy výsledků jednotlivých voleb s komentáři o volebních systémech.

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: 21. listopadu 2012

Termín odevzdání diplomové práce: 10. dubna 2014

L.S.

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 21. listopadu 2012

Použité zkratky

- COEX – COEXISTENTIA
- ČNR – Česká národní rada
- ČR – Česká republika
- ČSFR – Česká a Slovenská Federativní Republika
- ČSNS – Česká strana národně sociální
- ČSSD – Česká strana sociálně demokratická
- ČSÚ – Český statistický úřad
- HNPD – Hnutí na podporu dobrovolných hasičů a dalších dobrovolníků
- KAN – Klub angažovaných nestraníků
- KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová
- KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy
- MoDS – Moravská demokratická strana
- NBeskydy – Naše Beskydy
- NEZ – NEZÁVISLÍ
- NK – nezávislý kandidát
- ODA – Občanská demokratická aliance
- ODS – Občanská demokratická strana
- PA – Prává alternativa
- PČR – Parlament České republiky
- PS – Poslanecká sněmovna
- RU – Republikánská unie
- SNK ED – SNK Evropští demokraté
- SO – senátní obvod
- SP – Strana práce
- SPOZ – Strana Práv Občanů – ZEMANOVCI
- SPŽR – Strana podnikatelů, živnostníků a rolníků ČR
- Suveren. – Suverenita-Strana zdravého rozumu
- SZ – Strana zelených
- TOP+STAN – Koalice "STAN" a TOP 09
- US-DEU – Unie svobody - Demokratická unie
- VV – Věci veřejné

Obsah

Použité zkratky	6
1. Úvod.....	9
2. Cíle práce	10
3. Zdroje dat a použitá metodika	11
4. Volební právo a volební systém v Českém prostředí	12
4.1 Volební právo.....	12
4.2 Volební systém.....	12
4.3 Volební zákony a volební systém v období ČSFR (1990–1992).....	13
4.4 Volební zákony a volební systém ČR	14
5. Efekt kandidáta	17
6. Analýza efektu kandidáta.....	20
6.1 Změny volebních obvodů do Senátu v období 1996–2012.....	20
6.2 Volby do Senátu PČR v roce 1996	22
6.2.1 Obvod 64 Bruntál	22
6.2.2 Obvod 67 Nový Jičín.....	25
6.2.3 Obvod 68 Opava.....	28
6.2.4 Obvod 69 Frýdek-Místek	32
6.2.5 Obvod 73 Frýdek-Místek	34
6.2.6 Shrnutí	37
6.3 Volby do Senátu PČR v roce 1998	38
6.3.1 Obvod 64 Bruntál	38
6.3.2 Obvod 67 Nový Jičín.....	41
6.3.3 Obvod 73 Frýdek-Místek	44
6.3.4 Shrnutí	47
6.4 Volby do Senátu PČR v roce 2000	48
6.5 Volby do Senátu PČR v roce 2002	49
6.5.1 Obvod 69 Frýdek-Místek	49
6.6 Volby do Senátu PČR v roce 2004	53
6.6.1 Obvod 64 Bruntál	53
6.6.2 Obvod 67 Nový Jičín.....	56
6.6.3 Obvod 73 Frýdek-Místek	59
6.6.3 Shrnutí	61

6.7 Volby do Senátu PČR v roce 2006	62
6.7 Volby do Senátu PČR v roce 2008	65
6.7.1 Obvod 69 Frýdek-Místek	65
6.8 Volby do Senátu PČR v roce 2010	67
6.8.1 Obvod 64 Bruntál	67
6.8.2 Obvod 67 Nový Jičín.....	71
6.8.3 Obvod 73 Frýdek-Místek	74
6.8.4 Shrnutí	78
6.9 Volby do Senátu PČR v roce 2012	78
6.9.1 Obvod 68 Opava.....	78
6.10 Analýza projevů efektu kandidáta ve sledovaném území	82
7. Závěr	88
8. Shrnutí (Summary).....	90
9. Použitá literatura a zdroje	92

1. Úvod

Tato práce se zabývá senátními volbami na území Moravskoslezského kraje v období 1996–2012. Klíčovou problematikou však v tomto případě není pouhé sledování volebních výsledků kandidátů jednotlivých politických subjektů, ty jsou pouze prostředkem ke zkoumání volebního chování zdejších voličů vůči místním kandidátům, kteří mají v této práci ústřední význam.

Vedle toho však hrají velmi důležitou roli i volby samotné, bez nichž by tato práce nikdy nemohla vzniknout. Svobodné volby totiž dnes představují jeden ze základních pilířů moderních demokracií. Avšak volby, chápány jako technika výběru jednotlivce či jednotlivců pro vykonávání určité funkce, hodnot nebo pozic, se nemusí vždy týkat pouze jednotlivých politických sfér, ale lze je úspěšně uplatnit i v nejrůznějších uskupeních (církve, odbory, společenské organizace atd.). My se však v této práci zaměříme výhradně na volby Senátu PČR, který představuje společně s PS PČR zákonodárné orgány ČR. Právě horní komora PČR, existující v ČR již od roku 1996, se jeví ke sledování volebního chování místních voličů vůči domácím kandidátům jako velmi příhodná a to hned z několika důvodů. Předně je to volební systém, který je v případě Senátu většinový. Tedy vyhrává jeden kandidát a to ten, který obdržel největší počet hlasů. Dalším důvodem jsou jednotlivé senátní obvody, které jsou navrženy tak, že mají přibližně stejný počet obyvatel, což spolu s relativně rovnoměrnou hustotou zalidnění ČR s vysokou pravděpodobností vylučuje určité problémy, které mohou nastat při zkoumání volebního chování voličů vůči místním kandidátům. V neposlední řadě je to pak relativně nízká volební účast v senátních volbách, při níž se efekt kandidáta projevuje výrazněji (viz kapitola 5).

Tato práce se tak pokusí odpovědět na otázku, jak se účast místních kandidátů projeví na rozhodování zdejších voličů při senátních volbách. Při výzkumu se tak budeme zabývat tzv. efektem kandidáta, který působí tak, že voliči upřednostňují při volbě kandidáta pocházejícího z jejich blízkého okolí, a to bez ohledu na jeho stranické preference. Motivy tohoto rozhodování mohou být však rozličné, počínaje osobními sympatiemi vůči místnímu kandidátovi až po očekávaný ekonomický přínos do volebního obvodu v případě úspěchu kandidáta. Může však nastat i opačný efekt, a to v případě neoblíbenosti místního kandidáta plynoucí z jeho osobních vlastností nebo sousedských vztahů, které přirozeně nejsou voličům mimo jeho bydliště známy.

2. Cíle práce

Cílem této práce bude analýza efektu kandidáta v českém prostředí, tedy zjišťování toho, jaké budou možné projevy tohoto efektu v kontextu mezi místem bydliště jednotlivých kandidátů a rozhodováním zdejších voličů. Vedle identifikace jevu bude také cílem postihnout význam tohoto efektu pro politické subjekty v závislosti na jejich celkové volební podpoře a ideologické orientaci. Zkoumány budou dosažené volební výsledky jednotlivých kandidátů v místě bydliště a jejich blízkém okolí ve srovnání s volebními výsledky, jichž bylo dosaženo ve zbytku oblasti. Cílem tedy bude ověřit do jaké míry je splněn předpoklad, že kandidáti jednotlivých politických subjektů získávají v místě svého bydliště a jeho blízkém okolí vyšší volební podporu než ve zbytku zkoumané oblasti.

Analýza efektu kandidáta bude provedena pro senátní volby konané do roku 1996 do roku 2012. Za cílové území této práce byl zvolen Moravskoslezský kraj resp. volební obvody, které se v této oblasti nacházejí, a má v nich smysl provést tuto analýzu (blíže v následující kapitole).

3. Zdroje dat a použitá metodika

Veškerá data týkající se volebních výsledků senátních voleb potřebná pro analýzu efektu kandidáta na území Moravskoslezského kraje této práce, pocházejí z ČSÚ, který je zveřejňuje prostřednictvím serveru Volby.cz. Z portálu ČSÚ rovněž pochází i přehled administrativních změn a změn hranic jednotlivých senátních volebních obvodů, které se udály v průběhu zkoumaného období. Tyto změny bylo potřeba zohlednit při tvorbě mapového podkladu zkoumaných senátních obvodů v jednotlivých letech.

Jelikož se práce zabývá analýzou efektu kandidáta při senátních volbách na území Moravskoslezského kraje složeného z celkem deseti volebních obvodů¹, bylo zapotřebí před provedením samotné analýzy vyloučit volební obvody zahrnující příliš malý počet obcí či městských obvodů, ve kterých by výzkum efektu kandidáta neměl smysl. Jedná se především o všechny tři obvody s názvem Ostrava-město (č. 70, 71, 72), ale také o volební obvody číslo 74 a 75 s názvem Karviná. Dále bylo zapotřebí ve zbylých volebních obvodech (č. 64, 67, 68, 69, 73) vybrat ze všech kandidátů účastnících se senátních voleb v jednotlivých letech pouze ty, jejichž místo bydliště se nachází na území volebního obvodu, ve kterém kandiduje. Následně byly pro jednotlivé místní kandidáty vytvořeny dvě tzv. obalové vrstvy kolem místa jeho bydliště, přičemž tyto obalové vrstvy zahrnují veškeré obce, jejichž území leží v 5 resp. 10 km vzdálenosti od místa bydliště daného kandidáta. Pro tyto účely bylo využito kartografického softwaru ArcGis od společnosti ESRI, ve které byl vytvářen i veškerý mapový obsah objevující se v této práci. Speciálně při vytvoření obalových vrstev kolem místa bydliště jednotlivých kandidátů bylo pracováno s bodovou vrstvou obcí ČR. Důvodem byla větší přesnost při jejich vytváření, neboť se v tomto případě nemůže stát, že nebudou zahrnuty obce, jejichž katastrální území zasahuje do zmíněných obalových oblastí jen minimálně. Dále byla zjištěna volební podpora jednotlivých kandidátů v obalové oblasti a volební podpora ve zbytku území volebního obvodu (vnější oblast). Nakonec byl vypočten z těchto údajů u každého místního kandidáta ve všech zkoumaných volebních obvodech u jednotlivých senátních voleb index volební podpory, jako podíl volební podpory uvnitř a vně obalové oblasti.

¹ Volební obvod 64 mírně přesahuje hranice kraje

4. Volební právo a volební systém v Českém prostředí

4.1 Volební právo

Volební právo, zahrnuté ve Všeobecné deklaraci lidských práv z roku 1948, je jedním ze základních politických práv. Volby lze totiž chápat jako mechanismus, kterým demokratické společnosti projevují většinovou vůli a podle ní se řídí. Volební právo tedy umožňuje v reprezentativních demokraciích volit na základě většinového principu vlastní zástupce do státních funkcí a být do nich volen. Obvykle bývá konkretizováno v právních normách (mezinárodní smlouvy, ústava, volebních řádech apod.)².

K samotné realizaci volebního práva je však zapotřebí naplnění i jiných lidských práv, kterými jsou např. právo na alternativní informace, svoboda slova, shromažďovací a spolčovací svoboda. Zároveň se však od lidských práv tohoto typu výrazně liší, neboť je zabezpečeno řadou technických opatření stanovených dodatečnými pravidly a nelze ho tudíž uplatňovat bez ohledu na čas a místo. Navíc i přesto, že jde o právo jednotlivce, jeho povaha má spíše kolektivní charakter. Koncepce volebního práva v moderních demokraciích vychází ze zásady „jeden člověk, jeden hlas, jedna hodnota“. Člověk je tedy chápán jako plnoprávný občan, který projevuje svobodnou vůli podle určitých pravidel prostřednictvím hlasu, přičemž jednotlivé hlasy mají stejnou hodnotu.³

4.2 Volební systém

Volební systém patří k základním pilířům organizace voleb v moderních demokraciích. Jedná se o souhrn obecných principů organizace a provedení voleb, zjišťování a kontroly jejich výsledků. Hlavní pravidla voleb bývají obvykle zakotvena v ústavě, zatímco konkrétnější volební pravidla jsou obvykle zahrnuta ve volebních zákonech či právních řádech.⁴

² KLÍMA (1998)

³ KREJČÍ (2006)

⁴ KLÍMA (1998)

V současnosti existuje celá řada klasifikací volebních systémů, pro naše účely však bude zcela postačující členění na dva základní typy: většinový volební systém a systém poměrného zastoupení. U většinového volebního systému získává mandát jeden kandidát, a to ten, který obdržel většinu hlasů. V případě systému poměrného zastoupení získávají kandidující strany, koalice či hnutí mandáty podle toho, jaký byl poměr mezi hlasy odevzdanými pro ně.⁵

4.3 Volební zákony a volební systém v období ČSFR (1990–1992)

Koncem listopadu 1989, kdy během Sametové revoluce došlo ke zhroucení politického systému, nastoleného přes 40 let Komunistickou stranou Československa, byl umožněn přechod k demokratickému režimu. Jedním z prvních kroků této transformace byla rekonstrukce zákonodárných a zastupitelských sborů, která byla urychlena přijetím ústavního zákona č. 14/1990 Sb., o odvolávání poslanců zastupitelských sborů a volbě nových poslanců národních výborů o odvolání poslanců. Výsledná struktura nově rekonstruovaných vrcholných zastupitelských sborů byla tvořena dvoukomorovým Federálním shromážděním složeným ze Sněmovny lidu (200 poslanců) a Sněmovny národů (150 poslanců). Zájmy národů ve federaci pak zastupovaly Česká národní rada (200 poslanců) a Slovenská národní rada (150 poslanců).⁶

Úprava československé ústavy a federální zákony, které byly přijaty v roce 1990, položily základní kořeny, na které kontinuálně navazují zákony České republiky. Nejvyšší právní normou v ČSFR, která mimo jiné vymezila obecné základy volebního práva odpovídající mezinárodním standardům, se stala Listina základních práv a svobod schválená jako ústavní zákon č. 23/1991 Sb.⁷ Dále bylo zákonem konkretizováno aktivní volební právo, jež příslušelo občanům, kteří dosáhli v den voleb věku 18 let. Pasivní volební právo pak příslušelo občanům ČSFR od 21 let.⁸

Hlavním zákonem vymezující volební systém v případě Federálního shromáždění, se stal zákon č. 47/1990 o volbách do Federálního shromáždění, který byl

⁵ KREJČÍ (2006)

⁶ Totéž

⁷ Totéž

⁸ Zákon č. 47/1990 Sb.

následně pozměněn a doplněn zákonem č. 60/1992 Sb. Zákon stanovil, že se volby do Federálního shromáždění konají na základě obecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním podle zásady poměrného zastoupení, přičemž bylo voleno do obou komor Federálního shromáždění. Kandidovat do zákonodárných sborů mohly pouze politické strany, hnutí a koalice. Mandáty byly podle volebních výsledků přidělovány ve volebních krajích. Počet poslanců Sněmovny lidu, volených na území jednotlivých republik, byl stanoven na základě státního mandátového čísla (celkový počet občanů dělí ústavně stanovený počet poslanců Sněmovny lidu). V případě Sněmovny národů byl počet volených poslanců na území jednotlivých republik stanoven ústavním zákonem na 75 poslanců z každé republiky. Počet mandátů připadajících v jednotlivých volebních krajích byl stanoven jako podíl celkového počtu platných hlasů odevzdaných v každém volebním kraji a republikového mandátového čísla. Rozdělení mandátů jednotlivým politickým subjektům probíhalo prostřednictvím dvou skrutinií. Pro vstup politického subjektu do prvního skrutinia bylo kvorum stanoveno na 5 % v případě politické strany či hnutí, na 7 % v případě kolice dvou či tří politických stran a na 10 % v případě koalice složené z alespoň čtyř politických stran. V prvním skrutiniu byly rozděleny politickým subjektům mandáty v rámci volebních krajů. Zbylé mandáty pak byly rozděleny v rámci druhého skrutinia.⁹ V případě ČNR byl charakter volebního systému podobně vymezen zákonem č. 54/1990 Sb. o volbách do ČNR, následně doplněn a pozměněn prostřednictvím dalších zákonů a zákonných opatření.

4.4 Volební zákony a volební systém ČR

Po zániku ČSFR, na základě přijetí ústavního zákona č. 542/1992 Sb. o zániku České a Slovenské Federativní Republiky, došlo 1. ledna 1993 ke vzniku samostatné České republiky a samostatné Slovenské republiky. Volební i stranický systém České republiky do jisté míry navázal na normy a instituce zaniklé česko-slovenské federace. Došlo však k několika zásadním změnám týkajících se zejména volebního systému, které byly vymezeny prostřednictvím Ústavy České republiky a volebními zákony.¹⁰

⁹ Zákon č. 47/1990 Sb.

¹⁰ KREJČÍ (2006)

Dle Ústavy ČR, přijaté 16. prosince 1992 Českou národní radou, představuje zákonodárnou moc Parlament tvořený dvěma komorami. Dolní komoru PČR představuje Poslanecká sněmovna, která má 200 poslanců volených na dobu čtyř let. Volby do Poslanecké sněmovny se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásady poměrného zastoupení. Právo volit do PČR má každý občan ČR, který dosáhl věku 18 let, právo být zvolen přísluší v případě PS PČR každému občanu, který má právo volit a dosáhl věku 21 let. Poslanecký mandát v parlamentu je definován jako volný (při výkonu mandátu nejsou vázáni žádnými příkazy), dojde-li v PS PČR k zániku mandátu poslance v průběhu volebního období, nastupuje na jeho místo náhradník.¹¹

Zákon č. 247/1995 Sb. o volbách do PČR, který byl několikrát doplněn a novelizován, specifikuje pravidla a průběh voleb do PČR. V případě PS PČR umožňuje kandidovat pouze politickým stranám, hnutím a koalicím (nemohou tak kandidovat jednotlivci) a to prostřednictvím kandidátních listin. Volby do PS PČR se konají v 8 volebních krajích stanovených dle ústavního zákona č. 347/1997 Sb., jenž byl posléze změněn ústavním zákonem č. 176/2001, podle něhož byl počet krajů rozšířen na 14. Počet poslanců volených do PS PČR v jednotlivých krajích není stálý, výpočet mandátů připadající kraji se určí tak, že je celkový počet hlasů, odevzdaných ve všech volebních krajích pro všechny kandidující politické subjekty, vydělen dvěma sty. Takto vypočtený výsledek, zaokrouhlený na jednotky, se nazývá republikovým mandátovým číslem. Výsledný počet mandátů připadajících na jednotlivé volební kraje se získá jako podíl celkového počtu platných hlasů odevzdaných v každém volebním kraji a republikového mandátového čísla.¹² Pro rozdělování mandátů PS PČR jednotlivým politickým subjektům pak bylo využito Hagenbach-Bischoffovy metody. Podstatou této metody je zjištění volebního čísla dělením získaných hlasů počtem mandátů, zvětšených o jeden. Strana pak získá tolik mandátů, kolikrát je v množství platných hlasů, které byly pro danou stranu odevzdány, obsaženo beze zbytku takto získané volební číslo. Přičemž kvorum pro získání mandátu bylo stanoveno na alespoň 5 % pro jednotlivé strany či hnutí, v případě koalic bylo kvorum stanoveno na 7 % (dvoučlenné), 9 % (tříčlenné) a 11 % (čtyř a více členné).¹³

¹¹ KREJČÍ (2006)

¹² Zákon č. 247/1995 Sb.

¹³ KREJČÍ (2006)

Značné změny přineslo schválení zákona č. 204/2000 Sb., který přinášel: rozdělení země na 35 volebních obvodů, změnu v rozdělování mandátů a razantní navýšení kvora pro vstup do skrutinia v případě koalic. Tento zákon, který velmi výrazně zvýhodňoval velké politické strany, však nikdy nevstoupil v platnost, neboť jeho klíčové body byly úspěšně napadeny u Ústavního soudu.¹⁴ V důsledku tohoto rozhodnutí byl přijat zákon č. 37/2002 Sb., který až na několik změn platí dodnes. Mezi jeho klíčové body patří nahrazení Hagenbach-Bischoffovu metody rozdělování mandátů d'Hondtovou metodou (metoda největšího průměru), využívaná ve volbách do PS PČR dodnes a navýšení kvora pro vstup koalic do skrutinia (10 % pro dvoučlenné, 15 % pro tříčlenné, a 20 % v případě čtyř a vícečlenných koalic).¹⁵ Základní myšlenka d'Hondtovy metody spočívá v tom, že se počet hlasů pro každou stranu jednotlivě dělí postupně čísly ze stanovené číselné řady (tzv. „volební dělitel“), přičemž počet vypočtených podílů je limitován počtem kandidátů této strany. Velkou výhodou této metody je schopnost rozdělit všechny mandáty v rámci jednoho skrutinia.¹⁶

Horní komoru PČR, která byla ustanovena až na podzim roku 1996, představuje senát složený z 81 senátorů, volených na dobu 6 let, přičemž každé dva roky se volí třetina senátorů. Volby do Senátu PČR se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásady většinového volebního systému. Pasivní volební právo bylo oproti PS PČR navýšeno na 40 let. Na rozdíl od PS PČR výše uvedený zákon o volbách do PČR umožňuje kandidaturu na post senátora i nezávislým kandidátům. Další změnou je, že většinový volební systém nezná systém náhradníků a tedy v případě zániku mandátu senátora v průběhu volebního období se konají doplňující volby. Volby do Senátu PČR se v ČR konají v 81 jednomandátových volebních obvodech, podoba a možnost změny jednotlivých volebních obvodů je vymezena zákonem. Pro získání mandátu senátora v rámci volebního obvodu musí kandidát získat nadpoloviční většinu odevzdaných hlasů. V případě, že nadpoloviční většinu hlasů nezíská žádný z kandidátů v prvním kole, postupují do druhého kola dva nejlépeší kandidáti, z nichž vyhrává ten, který obdrží ve druhém kole více platných hlasů.¹⁷

¹⁴ BALÍK (2010)

¹⁵ Zákon č. 37/2002 Sb.

¹⁶ KLOKOČKA (1991)

¹⁷ Zákon č. 247/1995 Sb.

5. Efekt kandidáta

Efekt kandidáta (friends and neighbours effect) lze definovat jako specifický efekt související s volební geografii, projevující se tak, že voliči při volbě upřednostňují místní kandidáty, i když tradičně preferují při volbě jinou politickou stranu. Voliči tak upřednostněním místního kandidáta očekávají, že po jeho zvolení dojde k zastupování a prosazování místních zájmů. Kandidát zvolený prostřednictvím této strategie pak může své voliče, kteří mu vyjádřili v místě bydliště podporu, zpětně odměnit.¹⁸

Jádro efektu kandidáta vychází z teritoriální blízkosti kandidáta k voličům. Kandidát tak obvykle získává více hlasů v místě svého bydliště a jeho okolí, popřípadě na jiném místě, jenž je z nějakého důvodu považováno za domácí (např. místo narození, předchozího pobytu či studia). Působení efektu kandidáta však nemusí mít vždy pozitivní výsledek. V případě neoblíbenosti kandidáta se může projevit výrazně menším ziskem hlasů, než by se dalo předpokládat.¹⁹

Mezi prvními, kdo se zabýval efektem kandidáta a uvědomil si tak význam vztahu mezi místem původu kandidáta a volební podporou, byl americký politolog V. O. Key. Ve své práci z roku 1949 (Southern Politics in State and Nation) stát po státu vyzoroval, že se kandidáti jednotlivých politických frakcí při volbách opírají zejména o hlasy obyvatel z domácích a sousední hrabství. Důležitým výsledkem této práce tak bylo, že kandidáti mohou ve volbách dosáhnout lepšího či horšího výsledku pouze na základě svého původu. Pouhý původ kandidáta tak může výrazně ovlivnit jeho celkový volební zisk.²⁰

Potvrzení správnosti teorie efektu kandidáta provedl v roce 1975 R. Tatalovich, který ve své práci zabývající se volbami ve státě Mississippi v období 1943 – 1973, prokázal existenci negativní korelace mezi podílem hlasů pro kandidáta v daném volebním obvodu a jeho vzdálenosti od domácího obvodu kandidáta. Tatalovich shrnul osm hypotéz převzatých z práce Keye z roku 1949, týkajících se působení efektu kandidáta s přihlédnutím k typu voleb, počtu kandidátů, časovému hledisku konání voleb či významu volené funkce. Výsledkem této práce bylo, že se efekt kandidáta statisticky významně projevil spíše ve volbách na lokální úrovni (primárkách) a to v

¹⁸ JOHNSON (2009)

¹⁹ BALÍK (2010)

²⁰ GIMPL (2008)

zejména v případě účasti více kandidátů. Naopak v případě hlavních voleb a voleb, kterých se účastnili pouze dva kandidáti, byl tento efekt neprůkazný. Voliči tak nevolili na základě místní známosti kandidáta, ale na základě stranických či jiných preferencí.²¹

Již pro Keye, a mnoho jiných vědců zabývajících se volebním chováním, byla role geografie při výzkumu volební podpory velmi důležitá, neboť loajálnost voličů ke kandidátovi na základě místní znalosti tak může při volbách zcela zastínit rozdílný socioekonomický statut, či dokonce stranicství. Navíc v důsledku působení efektu kandidáta nemusejí mnohdy domácí kandidáti, na rozdíl od ostatních, vynaložit takové úsilí v průběhu volební kampaně, neboť jsou místními obyvateli vnímáni jako vhodní kandidáti pro zastupování místních zájmů.²² Tyto projevy loajality místních voličů vůči domácímu kandidátovi vědci, zabývajících se volebním chováním, často přisuzují špatné informovanosti, neochotě voličů vyhledávat aktivně informace o kandidátech a celkovému nezájmu voličů participovat se na veřejných záležitostech.²³

Efektem kandidáta se zabýval ve své práci také ve své práci J. G. Gimpl, který se zabýval významem vzdálenosti na podpoře kandidáta, tj. testováním, jak se projevuje pokles vzdálenosti od domácí základny kandidáta na podpoře kandidáta ve všeobecných volbách. K měření vzdálenosti mezi domovským okrskem kandidáta a ostatními okrsky ve státu bylo využito GIS softwaru, jenž umožňuje přímý test vzdálenosti. Výsledky této práce ukazují, že vliv vzdálenosti na volební podporu je nelineární, nelze tak očekávat stejnou roli tohoto efektu ve všech místech, ale pouze v omezeném volebním terénu. Role vzdálenosti na volební podpoře kandidáta se nemusí vůbec projevit například v periferních oblastech, kde se místní kandidáti objevují jen zřídka, tudíž vliv vzdálenosti na volební podporu kandidáta zcela ztrácí svůj význam při výsledném rozhodování místních obyvatel. Druhým extrémem jsou velká centra či centrální oblasti s větším počtem kandidátů, kteří mají velkou pravděpodobnost na zvolení. Navzdory rozdílnému působení vzdálenosti na volební podporu v rozličném volebním terénu a rostoucí míře globalizace, výsledky této práce ukazují, že má vzdálenost pro voliče při rozhodování stále velký význam.²⁴

²¹ TATALOVICH (1975)

²² GIMPEL (2008)

²³ BOWLER (1993)

²⁴ GIMPEL (2008)

Ačkoli výsledky výše uvedených prací na půdě Spojených států vykazují průkaznost efektu kandidáta spíše v omezeném volebním prostředí, lze vzhledem k rozloze České republiky a velikosti jednotlivých senátních obvodů, je rozdílnost působení tohoto efektu napříč územím nepravděpodobná. Navíc jsou jednotlivé senátní obvody konstruovány tak, aby měly přibližně stejný počet obyvatel, což s přihlédnutím k relativně rovnoměrné a vysoké hustotě zalidnění, vylučuje v českém prostředí vymezit mocenské a periferní oblasti, které formuluje ve své práci Gimpel. Dá se ale předpokládat poněkud jiné působení efektu kandidáta v českých venkovských obcích, což vychází ze skutečnosti, že v sídelní struktuře dominují malé obce a tudíž je vyšší četnost kandidátů, jejichž domovskou základnu tvoří menší obce. Jelikož pravděpodobnost vyšší intenzity kontaktů mezi kandidátem a jeho voliči je vyšší v případě menšího počtu obyvatel, lze předpokládat výraznější podporu místních obyvatel u kandidátů žijících v menších obcích, než u kandidátů z větších měst.²⁵

Vedle efektu kandidáta se však v souvislosti s volební geografíí vyskytuje i tzv. sousedský efekt (neighbourhood effect), někdy též nazývaný jako efekt nákazy. Principem tohoto efektu je sledovat individuální volební rozhodování voličů z hlediska socioekonomických podmínek jejich lokality. Základním předpokladem efektu nákazy tedy je, že charakter místního prostředí a jeho obyvatel výrazně působí na daného voliče a tím dochází k ovlivnění jeho celkových postojů a chování.²⁶ Jestliže se postoje a názory daného voliče ztotožňují s jeho okolím, dochází k posílení jeho identity a chování. V opačném případě, kdy nejsou názory a postoje daného voliče v souladu s okolím, je volič nabádán k revizi svých postojů směrem k většinovému modelu lokality.²⁷ Prakticky se tento efekt projevuje tak, že politický subjekt získá v dané lokalitě vyšší volební podporu, než by se na základě tamních socioekonomických podmínek dalo předpokládat.

²⁵ MALCOVÁ (2012)

²⁶ Totéž

²⁷ JOHNSON (2009)

6. Analýza efektu kandidáta

V této kapitole bude provedena analýza efektu kandidáta ve vybraných senátních volebních obvodech (volební obvod č. 64, 67,68, 69, 73) od roku 1996. Bude tedy zkoumáno, zda a do jaké míry dosahují kandidáti v jednotlivých volebních obvodech vyšší volební podpory v místě svého bydliště a jeho blízkém okolí, oproti volební podpoře ve zbytku daného volebního obvodu. Jak již však bylo zmíněno v druhé kapitole, zabývající se teoretickými základy efektu kandidáta, může být projev toho efektu výrazněji ovlivněn různými socioekonomickými činiteli nebo samotnou orientací politické strany na městské či venkovské prostředí. Obecně lze říci, že na městské prostředí jsou více zaměřeny spíše pravicové strany, zatímco levicově orientované strany se zaměřují více na venkovské prostředí. Rovněž lze očekávat nižší projev efektu kandidáta v případě druhého kola senátních voleb, neboť do něj postupují pouze dva nejúspěšnější kandidáti z prvního kola a tudíž preference místního kandidáta tak může být výrazně omezena. Negativně se na působení tohoto efektu může také podílet totožnost nebo blízkost místa bydliště většího počtu kandidátů, místní voliči tak se tak budou rozhodovat spíše na základě socioekonomických činitelů či stranických preferencí.

Pro účely této analýzy byly pro jednotlivé senátní volby konané v období 1996–2013 ve zkoumaných volebních obvodech pro každého kandidáta vymezeny kolem místa jeho bydliště obalové oblasti o poloměru 5 km a 10 km. Dále byla v těchto obalových zónách a zbytku volebního obvodu (nazývána též vnější oblast) zjištěna volební podpora. Následně byl vypočten index jako podíl volebních podpor ve vnitřní a vnější oblasti.

6.1 Změny volebních obvodů do Senátu v období 1996–2012

Volební obvody pro první volby do Senátu PČR konané v roce 1996 na základě přílohy zákona č. 247/1995 byly vymezeny tak, aby každý obvod průměrně obsahoval 127 tisíc obyvatel. Pro změnu hranic senátních obvodů existují dvě příčiny: první z nich je změna počtu obyvatel o alespoň 15 % oproti průměrnému počtu obyvatel připadajícímu na jeden senátní obvod v ČR, druhou možností může být změna

příslušnosti obce do okresu.²⁸ Proto, než se pustíme do samotné analýzy volební podpory, uvedeme změny, které se udály v daném volebním období v námi zkoumaných volebních obvodech (volební obvod č. 64, 67,68, 69, 73).

Tabulka 1: Přehled změn ve vybraných senátních obvodech od roku 1996

Číslo a název senátního obvodu	Obec	Okres	Datum změny	Popis změny
Změny ve volbách 1998 proti volbám v roce 1996				
67 Nový Jičín	Kujavy	Nový Jičín	1. 1. 1998	Vznik obce
68 Opava	Nové Sedlice	Opava	1. 1. 1998	Vznik obce
73 Frýdek-Místek	Chotěbuz	Karviná	1. 1. 1998	Vznik obce
Změny ve volbách 2004 proti volbám v roce 1998				
64 Bruntál	Tábor	Opava	31. 12. 1998	Zánik obce
73 Frýdek-Místek	Bravantice	Nový Jičín	1. 1. 1999	Vznik obce
73 Frýdek-Místek	Písečná	Frýdek-Místek	1. 1. 2001	Vznik obce
73 Frýdek-Místek	Ropice	Frýdek-Místek	1. 1. 2000	Vznik obce
Změny ve volbách 2008 proti volbám v roce 2002				
66 Olomouc	Huzová	Olomouc	10. 12. 2004	Přesun ze SO 64
66 Olomouc	Moravský Beroun	Olomouc	10. 12. 2004	Přesun ze SO 64
66 Olomouc	Norberčany	Olomouc	10. 12. 2004	Přesun ze SO 64

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Poznámka: V případě obce Tábor byl v této práci zánik obce z důvodu absence mapového podkladu zohledněn již ve volbách v roce 1996.

²⁸ CZSO.CZ

6.2 Volby do Senátu PČR v roce 1996

6.2.1 Obvod 64 Bruntál

Tabulka 2: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 64 v roce 1996 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Vocelka Vladimír	ODA	Krnov	28,40	14,13	200,92
Peřich Eduard	SPŽR	Vrbno pod Pradědem	3,67	2,44	149,96
Harazin Rostislav	KSČM	Světlá Hora	52,45	21,68	241,93
Babka Zdeněk	ČSSD	Vrbno pod Pradědem	34,64	26,25	131,93
Janyška Karel	ODS	Vrbno pod Pradědem	23,95	28,40	84,31
II. kolo					
Babka Zdeněk	ČSSD	Vrbno pod Pradědem	76,88	61,75	124,51
Janyška Karel	ODS	Vrbno pod Pradědem	23,12	38,25	60,44

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

V případě volebního obvodu 64 se prvního kola těchto senátních voleb nakonec účastnilo celkem 5 místních kandidátů (tj. majících místo bydliště v tomto volebním obvodu). Nejvyšší volební zisk v 5km oblasti kolem místa bydliště získal kandidát KSČM, jenž zde zaznamenal o téměř 142 % vyšší hodnotu než ve vnější oblasti (viz Tabulka 2). Vysokou volební podporu v rámci své zóny však zaznamenal také kandidát ODA, jehož hodnota zde byla o 100 % vyšší než vně oblasti. O něco menší hodnoty v 5 km zóně oproti vnějšku si pak připsali kandidáti SPŽR a ČSSD (50 % a 32 %). Naopak opačný jev nastal v prvním i druhém kole u kandidáta ODS, který zaznamenal v rámci této zóny výrazně nižší hodnotu než mimo ni.

U rozšířené 10km oblasti kolem místa bydliště došlo u téměř všech kandidátů jednotlivých politických subjektů v porovnání s předchozí 5km zónou ke snížení rozdílů mezi volebními podporami uvnitř a vně této zóny (viz Tabulka 3). Nejvýrazněji se tento rozdíl snížil v případě kandidáta KSČM, jehož podíl volební podpory uvnitř a vně 10km oblasti činil již pouze 130 %. Naopak nejméně se tento rozdíl projevil u kandidáta ODA, který zaznamenal téměř stejný podíl volebních podpor mezi vnější a vnitřní zónou, v případě 5km i rozšířené 10km oblasti. Opačný jev však nastal v případě kandidáta ODS, u něhož zde došlo oproti předcházející 5km zóny k nárůstu rozdílů

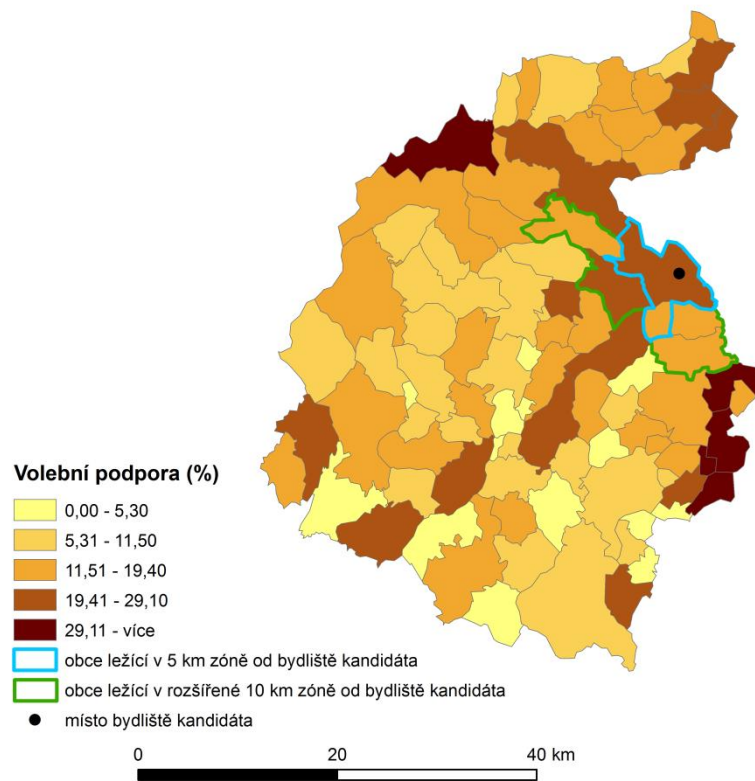
volebních podpor uvnitř a vně rozšířené zóny. Ve druhém kole senátních voleb zůstaly tyto podíly oproti 5km oblasti u obou kandidátů téměř totožné.

Tabulka 3: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 64 v roce 1996 v zóně do 10 km od místa bydliště

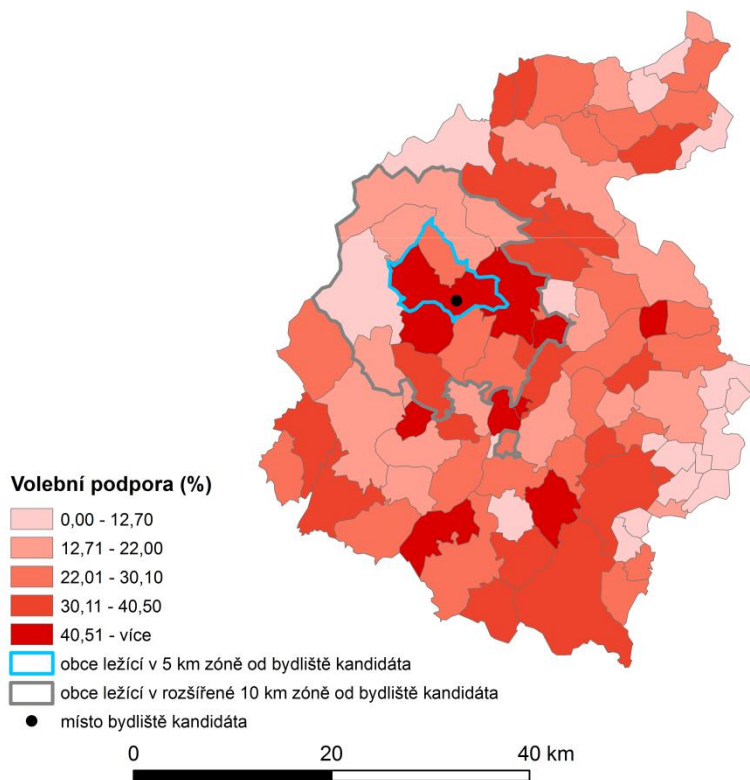
I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Vocelka Vladimír	ODA	Krnov	27,22	14,00	194,44
Peřich Eduard	SPŽR	Vrbno pod Pradědem	2,99	2,47	121,17
Harazin Rostislav	KSČM	Světlá Hora	26,90	20,70	129,98
Babka Zdeněk	ČSSD	Vrbno pod Pradědem	29,21	26,52	110,15
Janyška Karel	ODS	Vrbno pod Pradědem	22,47	28,83	77,92
II. kolo					
Babka Zdeněk	ČSSD	Vrbno pod Pradědem	75,51	61,31	123,17
Janyška Karel	ODS	Vrbno pod Pradědem	24,49	38,69	63,29

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

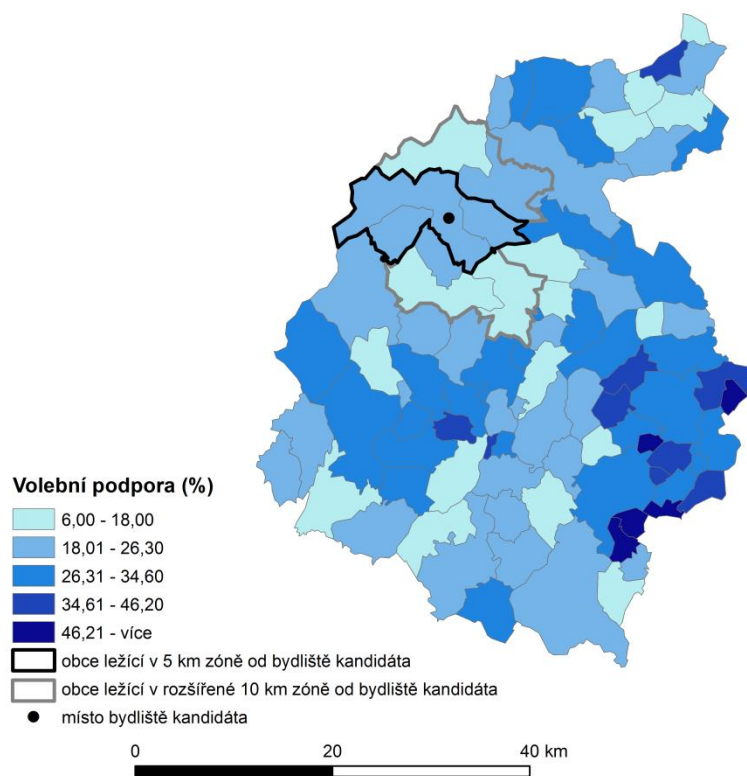
Celkově se tak byl efekt kandidáta nejpatrnější v obou zkoumaných zónách zejména u ODA (viz Obrázek 1). V případě kandidáta KSČM se tento efekt výrazněji promítl pouze v případě 5km oblasti (viz Obrázek 2). U rozšířené zóny tohoto kandidáta byly výraznější projevy působení tohoto efektu zjevně narušeny poměrně výrazným překryvem této oblasti s rozšířenou zónou ostatních kandidátů majících místo bydliště ve Vrbně pod Pradědem. U zbylých politických subjektů byly projevy efektu kandidáta zjevně narušeny nasazením kandidátů s totožným místem bydliště, což se asi nejvíce projevilo u kandidáta SPŽR, u něhož se dalo předpokládat výrazně vyšší působení tohoto efektu. V případě ODS se na potlačení efektu patrně podílely socioekonomické faktory, stranické preference a orientace této strany spíše na městské prostředí (viz Obrázek 3).

Obrázek 1: Volební podpora – Vocelka Vladimír (ODA)

Obrázek 2: Volební podpora – Harazin Rostislav (KSČM)

Obrázek 3: Volební podpora – Karel Janyška (ODS), I. kolo

6.2.2 Obvod 67 Nový Jičín

Tabulka 4: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 67 v roce 1996 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Hanzelková Ludmila	KSČM	Fulnek	22,89	15,79	145,01
Klečka Vladimír	SZ	Bartošovice	16,54	3,87	427,61
Pavela Josef	KDU-ČSL	Životice u N. Jičína	22,51	18,26	123,28
Poučová Astrid	ČSSD	Nový Jičín	23,34	24,78	94,20
II. kolo					
Poučová Astrid	ČSSD	Nový Jičín	24,60	56,83	43,28

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Senátních voleb v obvodu 67 si v rámci 5km zóny od místa bydliště vedl nejlépe kandidát strany zelených, jehož hodnota zde byla téměř o 328 % vyšší než vně zóny (viz Tabulka 4). Výrazně nižší podíly volebních podpor uvnitř a vně zkoumané oblasti pak zaznamenali kandidáti KSČM a KDU-ČSL. Opačného efektu naopak dosáhla ČSSD, která v případě svého kandidáta dosáhla o téměř 6 % vyšší hodnoty vně 5km oblasti. Poněkud překvapivého výsledku bylo však zaznamenáno u kandidátky sociálních demokratů v případě druhého kola, kde byl podíl oblasti volebních podpor vnitřní a vnější oproti prvnímu kolu výrazně nižší – kandidátka přitom ve svém bydlišti dokázala mezi 1. a 2. kolem volby získat jen 1,26 procentních bodů, mimo zónu bydliště naopak podíl hlasů téměř zdvojnásobila.

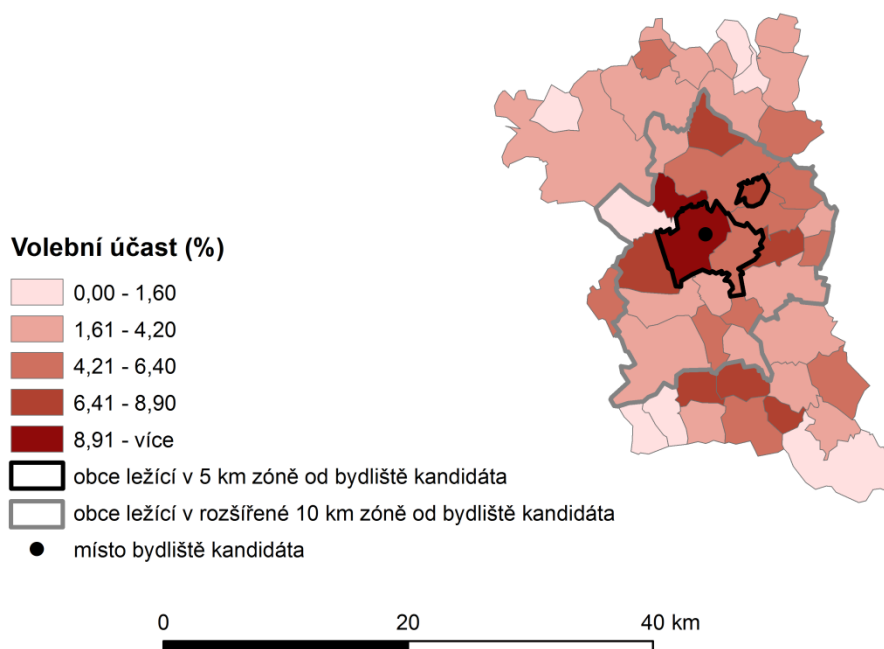
Situace v rozšířené 10km zóně v prvním kole senátních voleb dopadla pro kandidáty zúčastněných politických subjektů ve srovnání s 5km oblastí bez výraznějších překvapení. Všichni kandidáti (vyjma ČSSD) si i tomto případě zachovali volební podporu vyšší uvnitř této oblasti, ačkoliv rozdíl mezi vnitřní a vnější zónou již nebyl v některých případech ani zdaleka tak markantní (viz Tabulka 5). K nejvýraznějšímu snížení tohoto rozdílu došlo podle očekávání u kandidáta SZ, jehož podíl volebních podpor klesl oproti 5km zóně o 283 procentních bodů. Méně výraznou ztrátu v rozšířené oblasti pak vykazuje kandidát KSČM (ztráta 9 procentních bodů), u zástupce ČSSD a KDU-ČSL byl podíl volebních podpor i v rámci této oblasti zachován. V rámci druhého se pak zvětšení obalové oblasti promítlo snížením rozdílu volebních podpor kandidáta sociálních demokratů.

Tabulka 5: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 67 v roce 1996 v zóně do 10 km od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Hanzelková Ludmila	KSČM	Fulnek	20,96	15,49	135,37
Klečka Vladimír	SZ	Bartošovice	5,01	3,47	144,58
Pavela Josef	KDU-ČSL	Životice u N. Jičína	21,17	17,27	122,61
Poučová Astrid	ČSSD	Nový Jičín	23,63	25,30	93,40
II. kolo					
Poučová Astrid	ČSSD	Nový Jičín	47,82	51,82	92,29

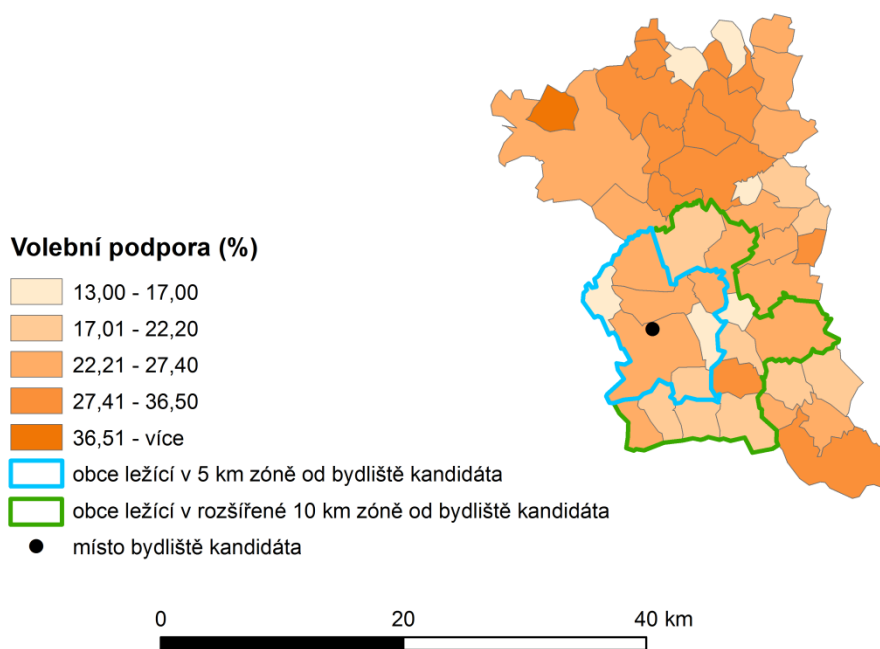
Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Z těchto výsledků tak můžeme říci, že se efekt kandidáta patrně nejvíce projevil v případě Strany zelených a to hlavně v případě 5 km zóny (viz Obrázek 4), což koresponduje s hypotézou, že působení efektu kandidáta u menších politických stran či nezávislých kandidátů bude s rostoucí vzdáleností od místa bydliště daného kandidáta velmi rychle vytrácet. V rámci parlamentních stran²⁹ lze nejvíce usuzovat na působení tohoto efektu u kandidáta KSČM. Naopak v případě sociálních demokratů zjevně zcela převážili nad tímto efektem socioekonomické faktory a značné překrytí obou obalových oblastí s KDU-ČSL (viz Obrázek 5).

Obrázek 4: Volební podpora – Klečka Vladimír (SZ)

²⁹ Za parlamentní politické subjekty považujeme ty politické strany, které mají v daném období zastoupení v PS PČR.

Obrázek 5: Volební podpora – Poučová Astrid (ČSSD), I. kolo

6.2.3 Obvod 68 Opava

Tabulka 6: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 68 v roce 1996 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Hrubec Václav	ČSSD	Háj ve Slezsku	18,20	14,22	128,06
Jaroš Dušan	KSČM	Opava	12,92	10,43	123,92
Klučka Václav	NK	Opava	6,81	3,69	184,40
Mikoláš Rudolf	RU	Opava	2,39	1,96	121,61
Mrázek Jan	ODA	Opava	19,62	12,48	157,29
Peringer František	ČSNS	Opava	4,68	3,81	123,04
Šrom Antonín	KDU-ČSL	Opava	13,54	23,38	57,90
Volný Jiří	KAN	Opava	2,11	1,82	116,10
II. kolo					
Šrom Antonín	KDU-ČSL	Opava	36,98	49,93	74,05

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Situace v případě obvodu 68 byla poněkud odlišná od předchozích zkoumaných volebních obvodů v těchto volbách, neboť místo bydliště hned sedmi z osmi zúčastněných domácích kandidátů bylo totožné, což by mohlo mít negativně vliv na působení efektu kandidáta v tomto obvodu. U kandidátů politických subjektů (vyjma KDU-ČSL) majících místo bydliště v Opavě, byla v rámci 5 km zóny zaznamenána vždy vyšší hodnota, než mimo ni, přičemž nejzřetelnější byla u nezávislého kandidáta a ODA (viz Tabulka 6). Naopak opačný jev nastal u lidovců, jejichž kandidát zaznamenal v prvním i druhém kole výrazně vyšší zisk mimo 5km zónu. Jedinou stranou mající místo bydliště kandidáta mimo město Opavu byla ČSSD, jejichž hodnota byla v 5 km zóně vyšší o 28 %.

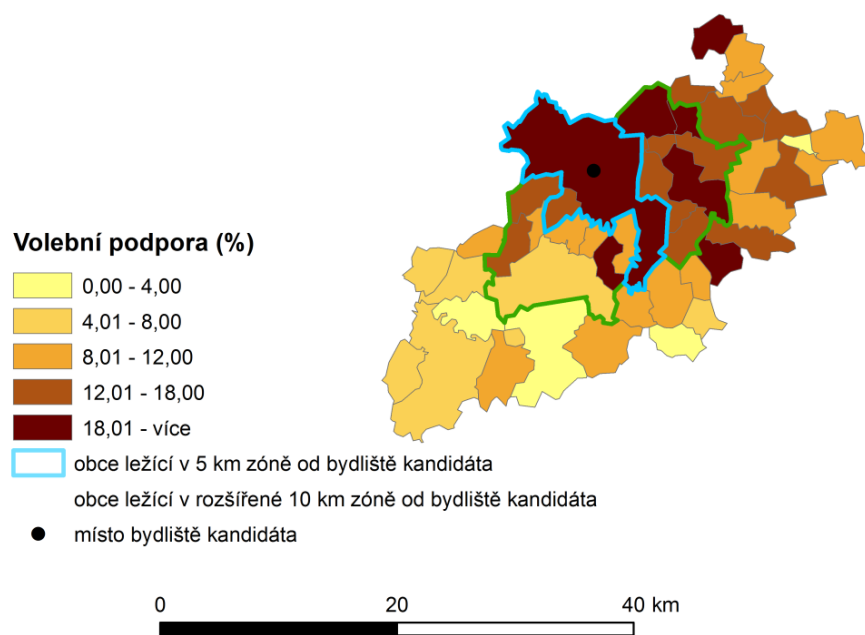
Výsledky v rámci rozšířené zóny kolem místa bydliště vykazují téměř u všech kandidátů pokles hodnot oproti předchozí 5 km oblasti (viz Tabulka 7). Výjimku tvoří pouze ODA a KAN, kde kandidáti vykazují v tomto případě navýšení indexu na 166 % a 124 %. Lidovci si nadále zachovávají vyšší volební podporu ve vnější oblasti, ačkoli zde došlo k jejímu mírnému poklesu v obou volebních kolech na úkor vnitřní oblasti. Vyšší volební zisky vně rozšířené zóny jsou patrné také u sociálních demokratů, kteří zaznamenali propad volebních zisků v obalové oblasti.

Tabulka 7: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 68 v roce 1996 v zóně do 10 km od místa bydliště

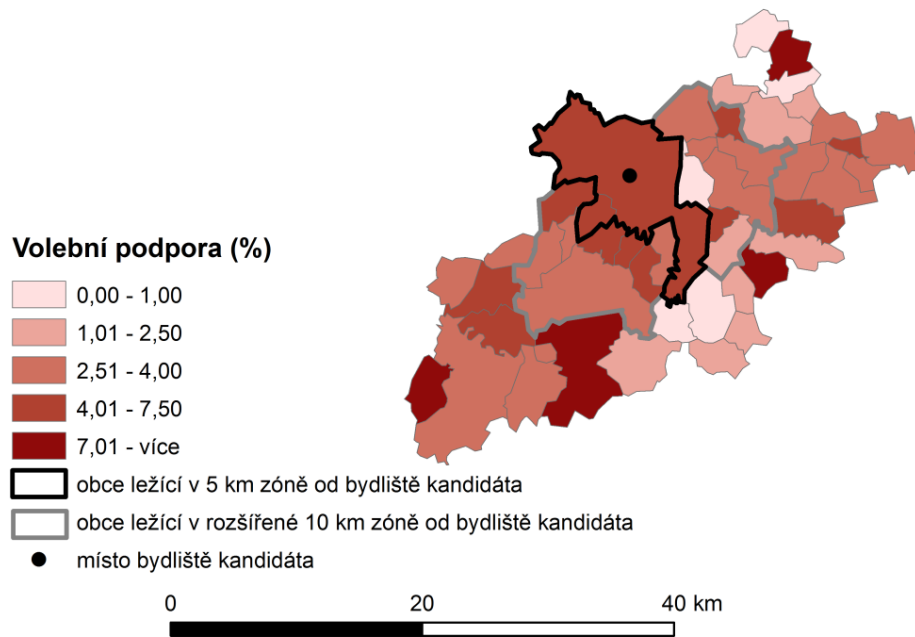
I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Hrubec Václav	ČSSD	Háj ve Slezsku	14,45	14,60	98,99
Jaroš Dušan	KSČM	Opava	11,71	11,60	100,94
Klučka Václav	NK	Opava	5,95	3,60	165,15
Mikoláš Rudolf	RU	Opava	2,29	1,91	119,88
Mrázek Jan	ODA	Opava	18,21	10,96	166,24
Peringer František	ČSNS	Opava	4,49	3,68	122,06
Šrom Antonín	KDU-ČSL	Opava	16,53	22,99	71,89
Volný Jiří	KAN	Opava	2,08	1,67	124,58
II. kolo					
Šrom Antonín	KDU-ČSL	Opava	40,49	51,16	79,14

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

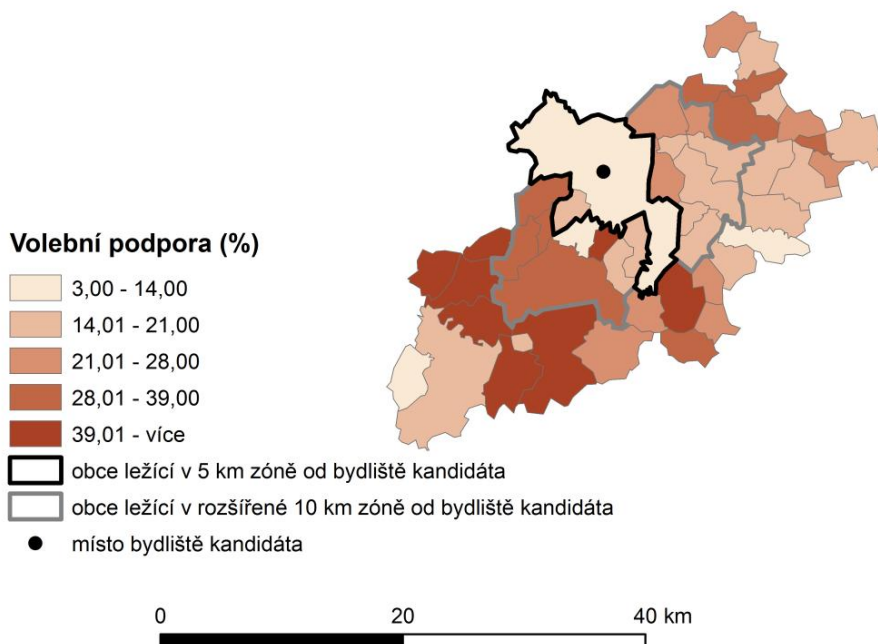
Celkově tak můžeme říci, že výraznější projevy efektu kandidáta v tomto volebním obvodu lze pozorovat pouze v případě ODA a nezávislého kandidáta, což dokládá také obrázek 6 a 7. U ostatních politických subjektů a to ani v případě těch menších nebyly identifikovány výraznější projevy působení tohoto efektu. Nutno však poznamenat, že svůj podíl na výraznějších projevech tohoto efektu a to zejména u menších politických stran má mimo jiné totožnost místa bydliště většiny kandidátů. V případě lidovců naopak zcela převážili nad efektem kandidáta stranické a socioekonomické faktory (viz Obrázek 8).

Obrázek 6: Volební podpora – Mrázek Jan (ODA)

Obrázek 7: Volební podpora – Klečka Jan (NK)

Obrázek 8: Volební podpora – Šrom Antonín (KDU-ČSL), I. kolo

6.2.4 Obvod 69 Frýdek-Místek

Tabulka 8: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 69 v roce 1996 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Stolař Zdeněk	ODA	Frýdek-Místek	13,48	17,10	78,81
Pospíšil Oldřich	KSČM	Frýdek-Místek	16,18	16,44	98,40
Vašínková Věra	ČSSD	Palkovice	26,93	28,43	94,72
Komínek Miloslav	PA	Frýdek-Místek	3,21	2,18	146,94
Káš Jan	ODS	Frýdek-Místek	40,19	34,78	115,57
II. kolo					
Vašínková Věra	ČSSD	Palkovice	50,77	52,58	96,55
Káš Jan	ODS	Frýdek-Místek	48,28	46,85	103,06

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Senátních voleb v obvodu 69 se účastnilo celkem pět domácích kandidátů, přičemž u čtyř z nich bylo místo bydliště totožné, tedy nastala obdobná situace jako v případě obvodu 68. Ze všech politických subjektů v tomto obvodu, byla zaznamenána vyšší volební podpora v 5km zóně pouze u dvou kandidátů (viz Tabulka 8). Jednalo se o PA a ODS, jejichž hodnoty zde byly o 47 % resp. 16 % vyšší. U ostatních kandidátů převládla vyšší volební podpora ve vnější oblasti, přičemž nejčitelnější byla v případě ODA, kde index dosáhl pouze 79 %. U kandidátů, kteří postoupili do druhého kola senátních voleb, došlo ke snížení indexu v případě ODS a mírnému navýšení u ČSSD.

Výsledky dosažené při rozšíření obalové oblasti na 10 km vykazují ve srovnání s 5 km zónou vyšší hodnoty indexu pouze v případě komunistické strany (viz Tabulka 9). U pravicových stran (ODS a PA) bylo zaznamenáno snížení rozdílu volební podpory mezi vnější a vnitřní oblastí, což se promítlo na menších hodnotách indexu. Téměř stejné hodnoty jako v předchozím případě si pak zachovala ODA spolu s ČSSD. Obdobných trendů bylo dosaženo i v případě druhého kola, tedy ČSSD si své hodnoty zachovala, ODS v rámci zóny mírně ztratila na úkor vnější oblasti.

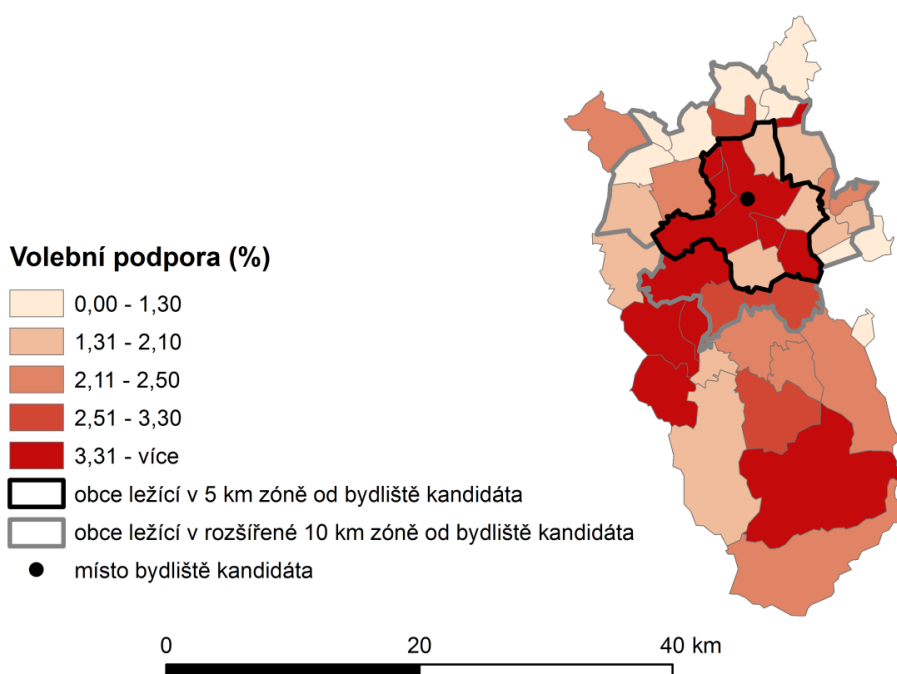
Stejně jako v případě obvodu 68 mělo v průběhu voleb na výraznějším projevu efektu kandidáta u většiny politických subjektů svůj podíl nasazení kandidátů pocházejících z téhož města. Z výsledků je tak patrné, že hodnoty naznačující tento efekt se na volebním výsledku podílely pouze u kandidáta PA (viz Obrázek 9). U

ostatních politických subjektů, zejména u ODA nebyly identifikovány výraznější projevy tohoto efektu, místní voliči se tedy při volbě rozhodovali spíše na základě stranických či socioekonomických faktorů (viz Obrázek 10).

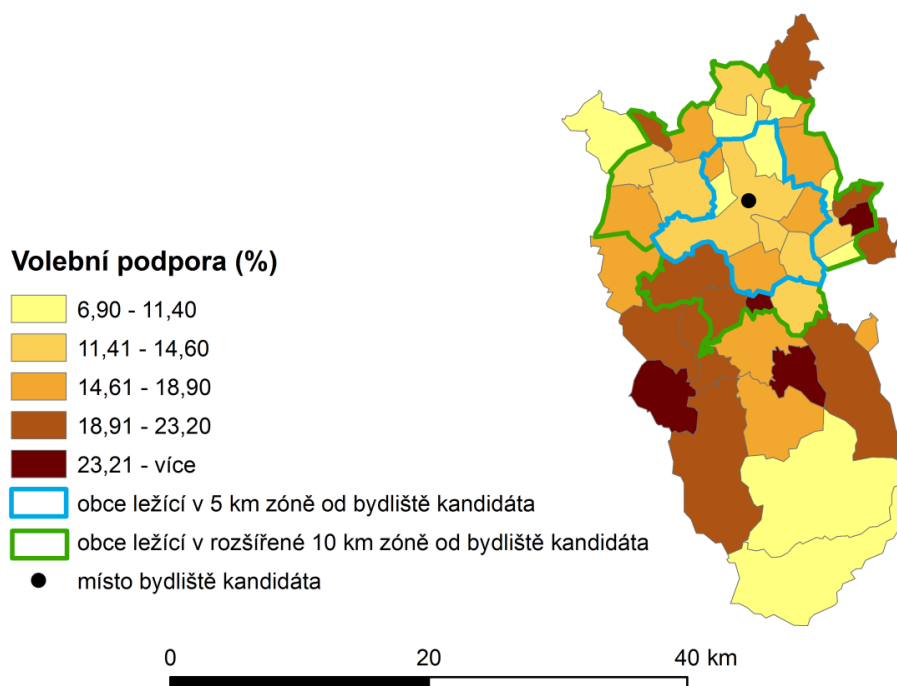
Tabulka 9: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 69 v roce 1996 v zóně do 10 km od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Stolař Zdeněk	ODA	Frýdek-Místek	14,34	18,27	78,52
Pospíšil Oldřich	KSČM	Frýdek-Místek	16,77	15,15	110,73
Vašínková Věra	ČSSD	Palkovice	27,79	29,77	93,36
Komínek Miloslav	PA	Frýdek-Místek	2,76	2,39	115,53
Káš Jan	ODS	Frýdek-Místek	38,33	34,50	111,10
II. kolo					
Vašínková Věra	ČSSD	Palkovice	51,97	53,90	96,41
Káš Jan	ODS	Frýdek-Místek	47,40	47,96	98,84

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Obrázek 9: Volební podpora – Komínek Miroslav (PA)

Obrázek 10: Volební podpora – Stolař Zdeněk (ODA)

6.2.5 Obvod 73 Frýdek-Místek

Tabulka 10: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 73 v roce 1996 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Blahoňovský Bohumil	NK	Třinec	20,12	12,87	156,30
Dordová Halina	KSČM	Návsí	19,62	22,74	86,24
Starý Jan	ODS	Třinec	34,59	29,32	117,96
Škrabiš Emil	KDU-ČSL	Český Těšín	28,28	21,74	130,06
II. kolo					
Starý Jan	ODS	Třinec	42,69	36,24	117,79
Škrabiš Emil	KDU-ČSL	Český Těšín	62,85	61,05	102,94

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Z volebních výsledků prvního kola těchto senátních voleb je patrné, že v tomto obvodu si vyšší volební zisky v rámci základní 5km obalové oblasti připsali hned tři ze

čtyř politických subjektů (viz Tabulka 10). Jednalo se o kandidáty ODS, KDU-ČSL a o nezávislého kandidáta, v jehož případě byla hodnota uvnitř zóny o 56 % vyšší než mimo ni. Naproti tomu kandidát KSČM zaznamenal o 16 % vyšší hodnot mimo zónu. Do druhého kola senátních voleb postoupili kandidáti ODS a KDU-ČSL. U občanských demokratů zůstal podíl volebních podpor beze změny, zatímco lidovci zaznamenali mírný pokles hodnot uvnitř zóny.

Rozšíříme-li obalovou oblast kolem místa bydliště kandidátů na 10 km, můžeme v prvním kole ve srovnání s 5km zóna, pozorovat nižší hodnotu indexu podílu u tří politických subjektů: NK, KSČM a KDU-ČSL (viz Tabulka 11). Zejména v případě lidovců byl tento propad hodnoty indexu nejmarkantnější (62 procentních bodů). Kandidát občanských demokratů se naopak uvnitř rozšířené zóny mírně polepšil, hodnota indexu dosáhla na 120 %. Podobných trendů jako v kole prvním, pak byli patrní u občanských demokratů a lidovců i v kole druhém, ačkoli u KDU-ČSL již nebyl propad volebních výsledků tak výrazný, neboť místní voliči se vybírat pouze ze dvou zástupců.

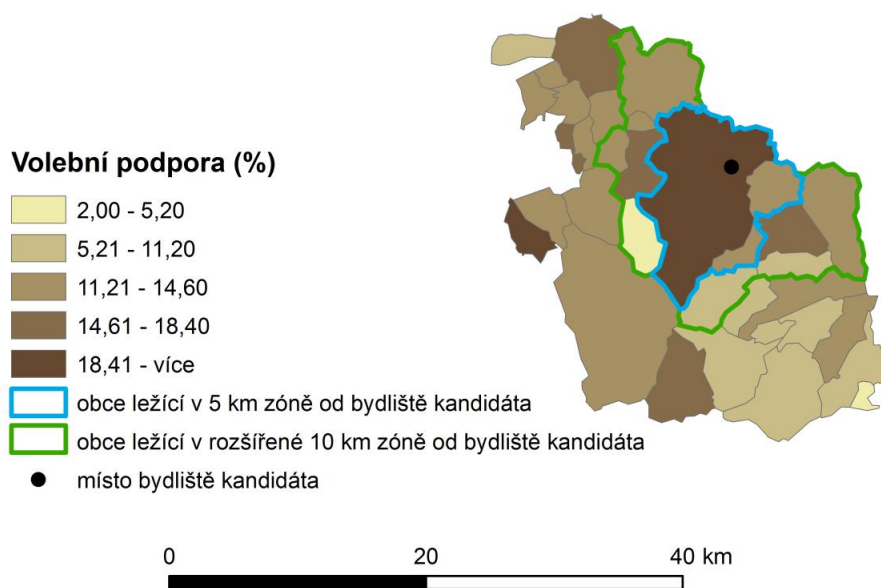
Tabulka 11: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 73 v roce 1996 v zóně do 10 km od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Blahoňovský Bohumil	NK	Třinec	17,33	11,69	148,15
Dordová Halina	KSČM	Návsí	19,48	23,50	82,88
Starý Jan	ODS	Třinec	32,99	27,52	119,86
Škrabiš Emil	KDU-ČSL	Český Těšín	19,15	28,26	67,76
II. kolo					
Starý Jan	ODS	Třinec	40,84	33,70	121,19
Škrabiš Emil	KDU-ČSL	Český Těšín	58,70	65,03	90,28

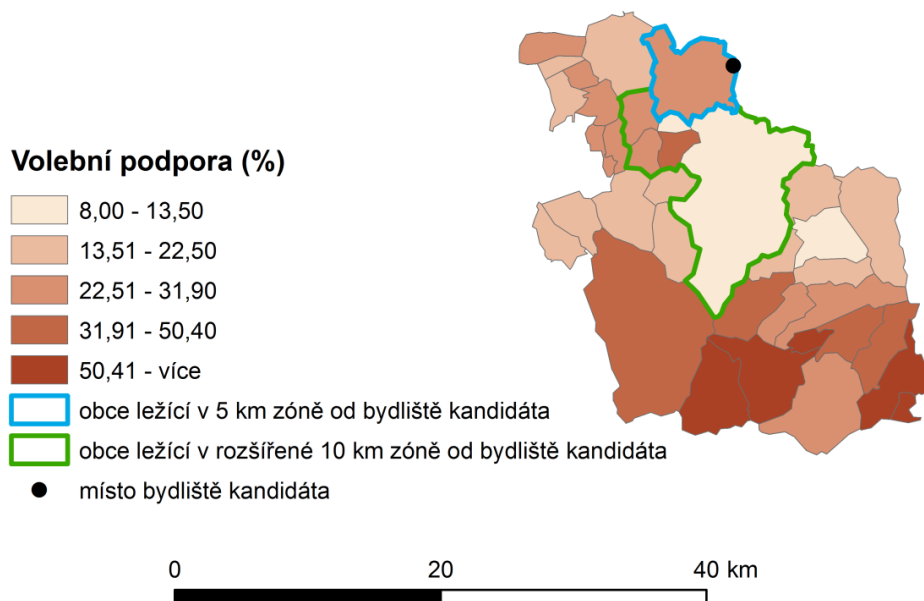
Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Na výraznější projevy efektu kandidáta ve volebních výsledcích tak lze u obou zón usuzovat pouze v případě nezávislého kandidáta, což také naznačuje i Obrázek 11. U lidovců jsou mírné náznaky působení tohoto efektu patrné pouze v případě 5 km obalové oblasti, neboť při rozšíření této zóny na 10 km velmi rychle převážili stranické a socioekonomické faktory (viz Obrázek 12). Spíše nevýrazné působení efektu lze pak

nalézt u občanských demokratů. Zatímco voliči KSČM se při volbě patrně se v obou případech rozhodovali na základě stranických či jiných preferencí. Svůj podíl na tomto poklesu či nevýrazné projevu efektu kandidáta může opět mít průnik rozšířené zóny kandidátů majících místo bydliště ve městech Třinec a Český Těšín.

Obrázek 11: Volební podpora – Blahoňovský Bohumil (NK)

Obrázek 12: Volební podpora – Škrabiš Emil (KDU-ČSL)

6.2.6 Shrnutí

Celkově tak můžeme říci, že v námi zkoumaných volebních obvodech se efekt kandidáta na volebních výsledcích výrazněji promítl zejména u neparlamentních politických stran či nezávislých kandidátů a to hlavně v rámci 5 km zóny. Při rozšíření obalové oblasti na 10 km většinou docházelo k značnému poklesu náznaků působení tohoto efektu, tedy vliv místní známosti kandidáta na volební podporu byl převážně patrný pouze v místě bydliště a jeho velmi blízkém okolí. V rámci politických subjektů, které mají zastoupení v poslanecké sněmovně v tomto období byly náznaky působení efektu kandidáta patrné pouze v případě ODA u ostatních lze výsledky označit za nepříliš průkazné, místní voliči tak při volbě rozhodovali spíše na základě socioekonomických faktorů a stranických preferencí. Nutno však na závěr podotknout, že negativní dopad na výraznější projev tohoto efektu pravděpodobně mělo mnohdy překrytí či dokonce úplné splynutí zkoumaných obalových zón.

6.3 Volby do Senátu PČR v roce 1998

6.3.1 Obvod 64 Bruntál

Tabulka 12: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 64 v roce 1998 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Babka Zdeněk	ČSSD	Vrbno pod Pradědem	17,71	15,38	115,13
Foltýn Jaromír	NK	Krnov	41,32	10,72	385,36
Glombíček Milan	NK	Karlovice	13,36	5,60	238,73
Harazin Rostislav	KSČM	Světlá Hora	59,73	26,16	228,30
Jurajda Luděk	4KOALICE	Karlova Studánka	41,95	13,40	313,06
Škrlová Jana	ODS	Krnov	21,38	17,22	124,17
II. kolo					
Harazin Rostislav	KSČM	Světlá Hora	79,03	59,84	132,07
Škrlová Jana	ODS	Krnov	51,08	35,54	143,74

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Senátních voleb konaných na podzim roku 1998 se v případě obvodu 64 účastnilo celkem šest domácích kandidátů, mezi nimiž figurovali dva nezávislí kandidáti. Přičemž u obou těchto kandidátů byla zaznamenána výrazně vyšší volební podpora v rámci 5km zóny (viz Tabulka 12). Vyšší volební zisky v prvním kole senátních voleb lze rovněž pozorovat v této oblasti také i u větších politických subjektů. Z nich si nejlépe vedli kandidáti 4KOALICE a KSČM, kde podíly volebních podpor uvnitř a vně obalové oblasti dosáhli 313 % resp. 228 %. Výsledky zbylých dvou politických stran již nejsou tak výrazné, hodnota uvnitř zóny byla oproti vnější oblasti překročena pouze o 24 % u ODS a 15 % u ČSSD. Z politických subjektů, jejichž kandidát postoupil do druhého kola, došlo v případě KSČM k výraznému poklesu indexu volebních podpor, naopak u občanských demokratů byl zaznamenán jeho nárůst.

V případě rozšíření poloměru obalové zóny na 10 km lze v prvním i druhém kole téměř u všech zúčastněných politických subjektů pozorovat oproti 5 km zóně větší či menší pokles podílu volebních podpor (viz Tabulka 13). Nejzřetelnější je tento pokles u 4KOALICE, jejichž kandidát zaznamenal propad hodnoty indexu o 150 procentních bodů. O něco méně výrazný, ale stále značný, byl pak tento pokles u KSČM (66

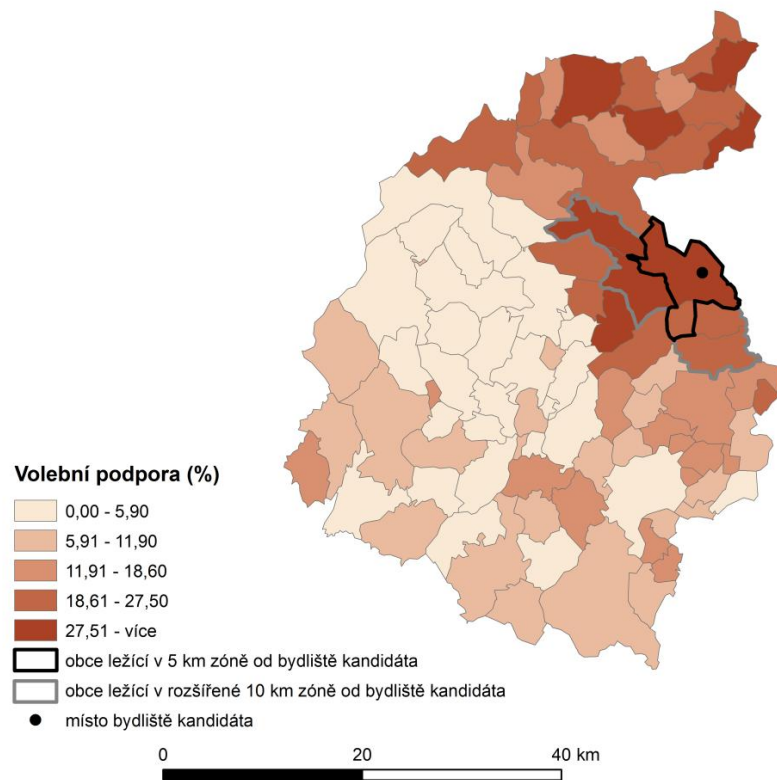
procentních bodů). Naopak nezávislý kandidát Jaromír Foltýn si jako jediný připsal navýšení hodnoty indexu a to o 7 procentních bodů. Nicméně u všech politických subjektů v prvním i druhém kole (vyjma ČSSD) byly vyšší volební zisky zachovány i v rámci rozšířené oblasti.

Tabulka 13: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 64 v roce 1998 v zóně do 10 km od místa bydliště

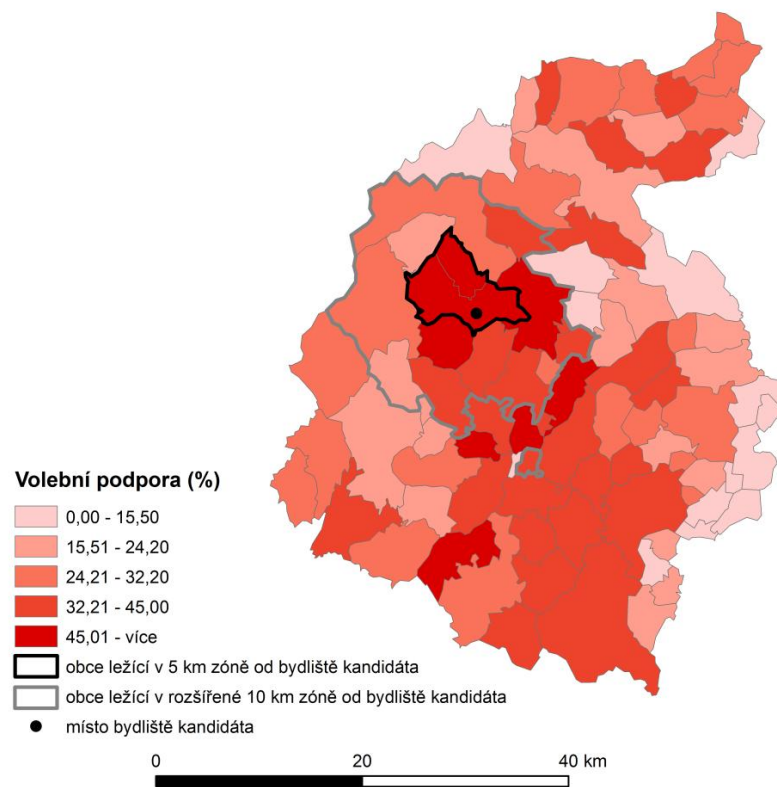
I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Babka Zdeněk	ČSSD	Vrbno pod Pradědem	14,69	15,65	93,84
Foltýn Jaromír	NK	Krnov	39,34	10,02	392,48
Glombíček Milan	NK	Karlovice	11,62	5,39	215,44
Harazin Rostislav	KSČM	Světlá Hora	37,19	23,29	159,69
Jurajda Luděk	4KOALICE	Karlova Studánka	20,93	12,87	162,63
Škrlová Jana	ODS	Krnov	21,65	16,95	127,75
II. kolo					
Harazin Rostislav	KSČM	Světlá Hora	69,84	56,45	123,72
Škrlová Jana	ODS	Krnov	49,60	35,59	139,37

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

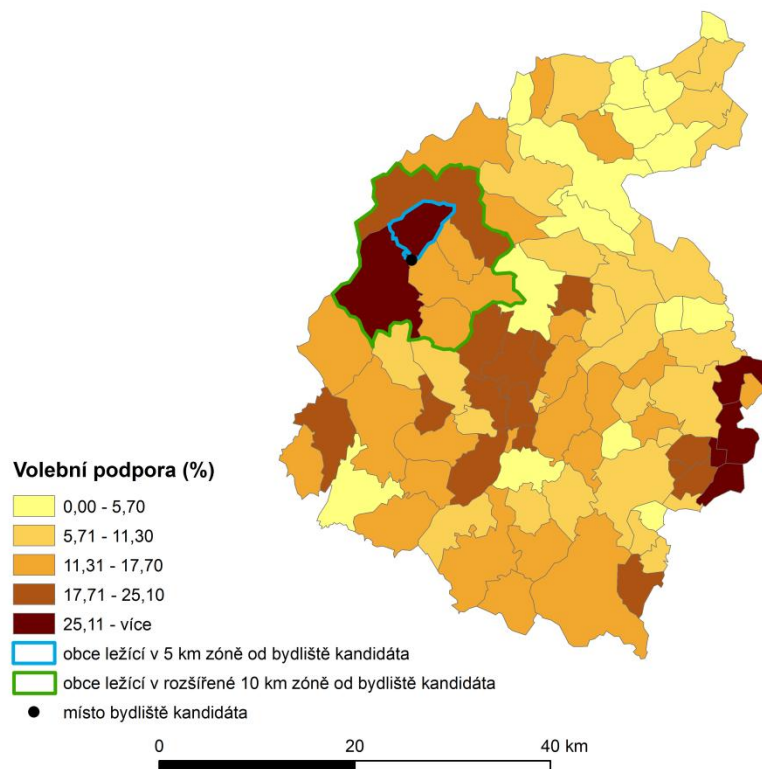
Výpočty tak naznačují výraznější projevy efektu kandidáta nejen u obou nezávislých kandidátů, ale také u KSČM a 4KOALICE. Přičemž u nezávislých kandidátů se tento efekt projevil zřetelně v obou zónách, navíc v případě Jaromíra Foltýna byl efekt při rozšíření zóny ještě výraznější (viz Obrázek 13). U KSČM a 4KOALICE se promítl efekt kandidáta na volebních výsledcích mnohem zřetelněji v rámci 5 km oblasti, při jejím rozšíření již došlo k citelnému oslabení působení tohoto efektu (viz Obrázek 14 resp. 15). Výsledky zbylých dvou politických subjektů (ČSSD a ODS) se jeví jako neprůkazné. Celkově tak lze říci, že se místní voliči u většiny politických subjektů, zejména u těch menších, při volbě rozhodovali spíše na základě místní známosti kandidátů a to i v případě zvětšení vzdálenosti.

Obrázek 13: Volební podpora – Foltyn Jaromír (NK)

Obrázek 14: Volební podpora – Harazim Rostislav (KSČM), I. kolo

Obrázek 15: Volební podpora – Jurajda Luděk (4KOALICE), I. kolo

6.3.2 Obvod 67 Nový Jičín

Tabulka 14: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 67 v roce 1998 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Dener Jiří	ČSSD	Fulnek	20,02	15,40	129,98
Hanzelková Ludmila	KSČM	Fulnek	24,47	18,51	132,20
Kreisel Aloiz	NK	Bílovec	19,55	3,33	587,90
Petržela Jaroslav	NK	Hladké Životice	43,10	12,70	339,41
Šturm Milan	ODS	Nový Jičín	30,76	23,44	131,22
Šula Jaroslav	4KOALICE	Kopřivnice	29,35	19,96	147,04
II. kolo					
Šturm Milan	ODS	Nový Jičín	48,06	43,42	110,68
Šula Jaroslav	4KOALICE	Kopřivnice	57,16	54,71	104,48

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Při senátních volbách v obvodu 67 si všech šest zúčastněných domácích kandidátů v rámci 5km zóny získali vyšší volební podporu (viz Tabulka 14). Nejlépe si však vedli nezávislí kandidáti, kteří zaznamenali v této obalové oblasti výrazně vyšší hodnoty než mimo ni. V případě Jaroslava Petrželi byly hodnoty v zóně překročeny oproti vnějšku o 239 %, u Aloise Kreisela dokonce o 488 %. Z větších politických subjektů si v průběhu prvního kola nejlépe vedl kandidát 4KOALICE, jehož hodnota v obalové oblasti byla o 47 % vyšší. U ostatních politických subjektů se index podílu volebních podpor ustálil okolo 130 %. Volební výsledky druhého kola senátních voleb vykazují oproti kolu prvnímu u obou kandidátů výraznější nárůst volební podpory ve vnější oblasti, což nutně vedlo ke snížení hodnoty indexu.

Tabulka 15: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 67 v roce 1998 v zóně do 10 km od místa bydliště

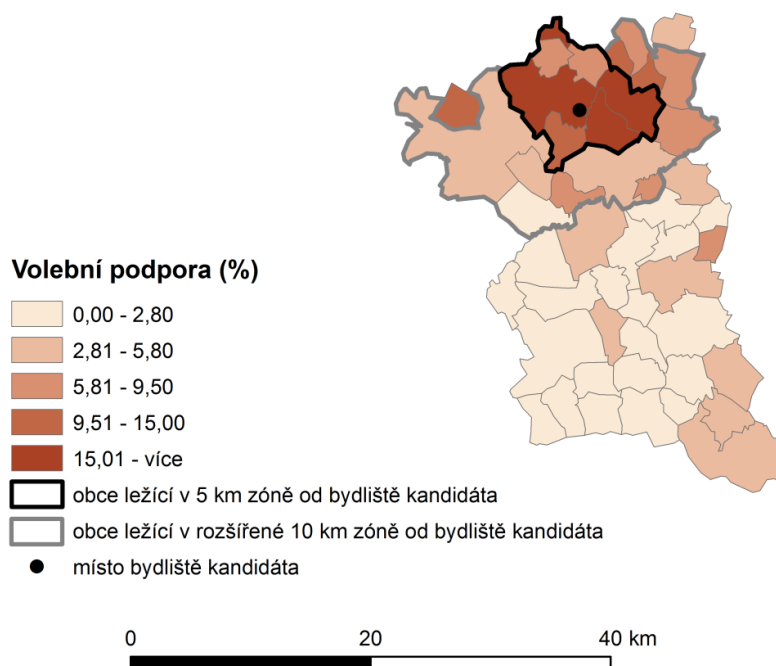
I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Dener Jiří	ČSSD	Fulnek	16,51	15,51	106,42
Hanzelková Ludmila	KSČM	Fulnek	21,45	18,42	116,50
Kreisel Aloiz	NK	Bílovec	9,72	2,58	376,25
Petržela Jaroslav	NK	Hladké Životice	17,59	11,83	148,64
Šturm Milan	ODS	Nový Jičín	27,90	22,25	125,38
Šula Jaroslav	4KOALICE	Kopřivnice	25,85	18,08	143,00
II. kolo					
Šturm Milan	ODS	Nový Jičín	43,49	45,60	95,38
Šula Jaroslav	4KOALICE	Kopřivnice	55,44	55,66	99,60

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

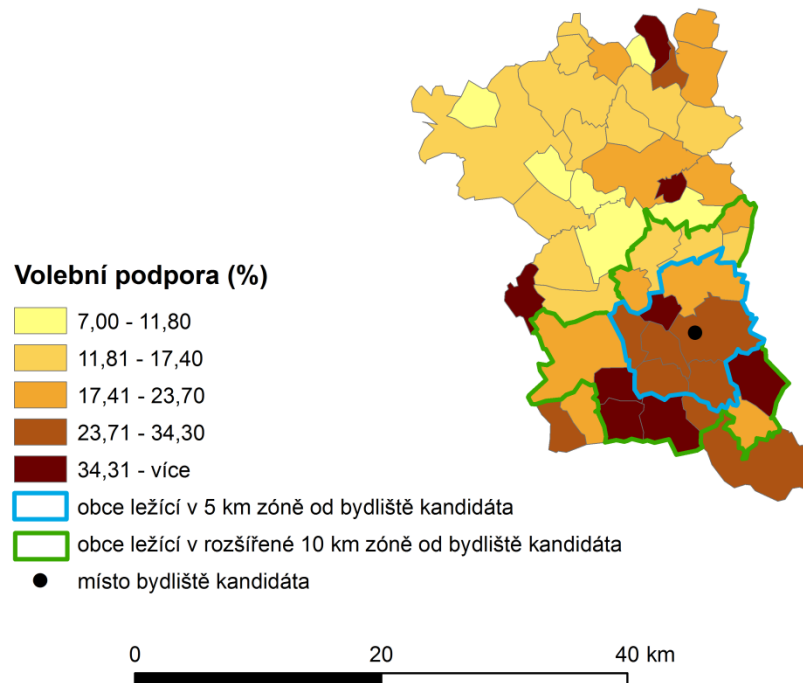
Z vypočtených výsledků je dále patrné, že při rozšíření obalové zóny byl u všech politických subjektů zaznamenán v porovnání s výsledky v 5 km zóně větší či menší pokles hodnot indexu (viz Tabulka 15). Tyto poklesy byly nejzřetelnější podle očekávání v případě obou nezávislých kandidátů, kde hodnota poklesla o 212 procentních bodů u kandidáta z Bílovce a o 191 procentních bodů v případě kandidáta s místem bydliště v Hladkých Životicích. U větších politických subjektů se tento pokles nejvíce projevil u kandidáta sociálních demokratů, jehož hodnota indexu v případě rozšířené zóny činila již pouze 106 %, naopak téměř stejná zůstala v případě 4KOALICE. I v rozšířené obalové oblasti si však oproti vnější oblasti v rámci prvního

kola zachovaly všechny politické subjekty vyšší volební podporu. Situace v druhém kole měla obdobný trend. U obou kandidátů byl opět zaznamenán při rozšíření zóny pokles hodnoty indexu. Navíc však v tomto případě na rozdíl od 5 km zóny již bylo u obou kandidátů dosaženo lehce vyšší volební podpory ve vnější oblasti.

Efekt kandidáta se tak opět nejvýrazněji projevil u nezávislých kandidátů a to hlavně v rámci 5 km obalové oblasti, avšak u Aloise Kreisela zůstal dosti patrný i při rozšíření zóny, což dokládá také Obrázek 16, přičemž nevýrazné působení tohoto efektu při rozšíření obalové zóny u Jaroslava Petrželi, může být do značné míry zapříčiněno značným obalovým zón (zejména KSČM a ČSSD). Téměř ve všech ostatních případech lze projevy tohoto efektu označit za málo průkazné. Výjimku tvoří 4KOALICE, kde sice efekt kandidáta v prvním kole evidentně nepůsobil tak výrazně jako v předchozích případech obou nezávislých kandidátů, nicméně jeho projevy jsou patrné (viz Obrázek 17).

Obrázek 16: Volební podpora – Kreisel Aloiz (NK)

Obrázek 17: Volební podpora – Šula Jaroslav (4KOALICE), I. kolo

6.3.3 Obvod 73 Frýdek-Místek

Tabulka 16: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 73 v roce 1998 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Budínský Zdeněk	ODS	Český Těšín	27,69	15,51	178,53
Dordová Halina	KSČM	Návsí	20,62	17,80	115,86
Doseděl Miroslav	ČSSD	Třinec	32,63	17,83	183,05
Gavlas Ladislav	NK	Mosty u Jablunkova	19,94	8,05	247,80
Pinkava Jiří	COEX	Český Těšín	10,54	3,16	333,85
Szotkowski Jan	NK	Český Těšín	5,65	4,04	139,87
Škrabiš Emil	4KOALICE	Český Těšín	23,99	23,35	102,75
II. kolo					
Doseděl Miroslav	ČSSD	Třinec	61,74	39,33	156,98
Škrabiš Emil	4KOALICE	Český Těšín	58,27	50,40	115,61

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Situace v případě senátního obvodu 73 byla obdobná. I zde si v rámci 5km obalové oblasti všechny zúčastněné politické subjekty zachovaly vyšší volební podporu než mimo ni (viz Tabulka 16). Z menších politických subjektů si nejlépe vedli nezávislý kandidát Ladislav Gavlas a zástupce COEX, kteří zaznamenali v této zóně o 148 % (resp. 234 %) vyšší hodnoty. U druhého nezávislého kandidáta však již nebyl rozdíl volebních podpor v obalové oblasti oproti vnějšku tak výrazný. Z větších politických subjektů si v prvním kole nejlépe vedli zástupci ČSSD a ODS, jejichž hodnoty indexu se pohybovaly okolo 180 %. V ostatních případech nebyly rozdíly volebních podpor uvnitř a vně oblasti tak výrazné. Výsledky v druhém kole vykazují ve srovnání s kolem prvním v případě sociálních demokratů pokles indexu, naopak u 4KOALICE byl zaznamenán jeho nárůst.

Tabulka 17: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 73 v roce 1998 v zóně do 10 km od místa bydliště

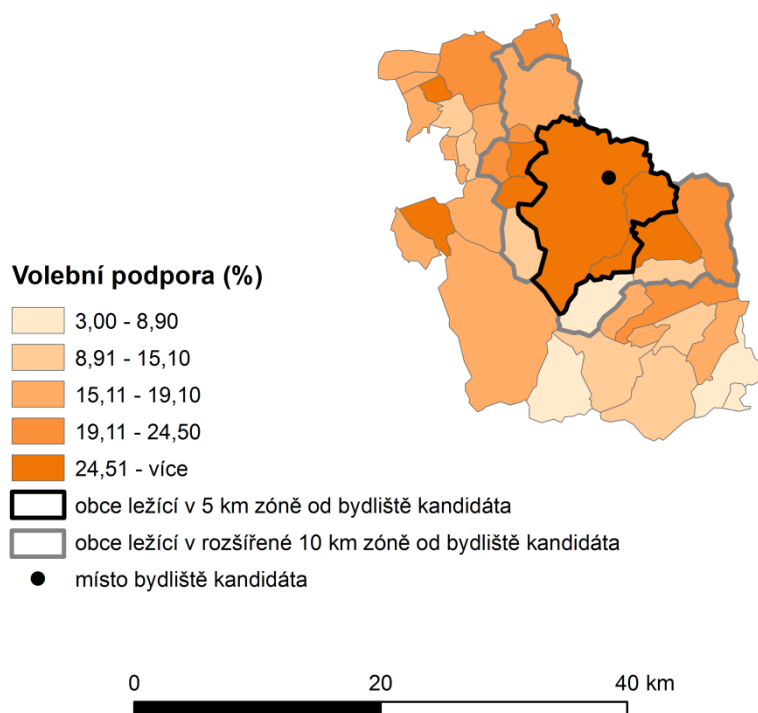
I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Budínský Zdeněk	ODS	Český Těšín	21,89	13,84	158,17
Dordová Halina	KSČM	Návsí	18,26	18,21	100,27
Doseděl Miroslav	ČSSD	Třinec	25,82	16,17	159,63
Gavlas Ladislav	NK	Mosty u Jablunkova	14,90	7,33	203,36
Pinkava Jiří	COEX	Český Těšín	5,83	3,41	171,12
Szotkowski Jan	NK	Český Těšín	3,96	4,81	82,18
Škrabiš Emil	4KOALICE	Český Těšín	20,08	27,10	74,10
II. kolo					
Doseděl Miroslav	ČSSD	Třinec	52,77	35,26	149,64
Škrabiš Emil	4KOALICE	Český Těšín	47,12	60,50	77,88

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

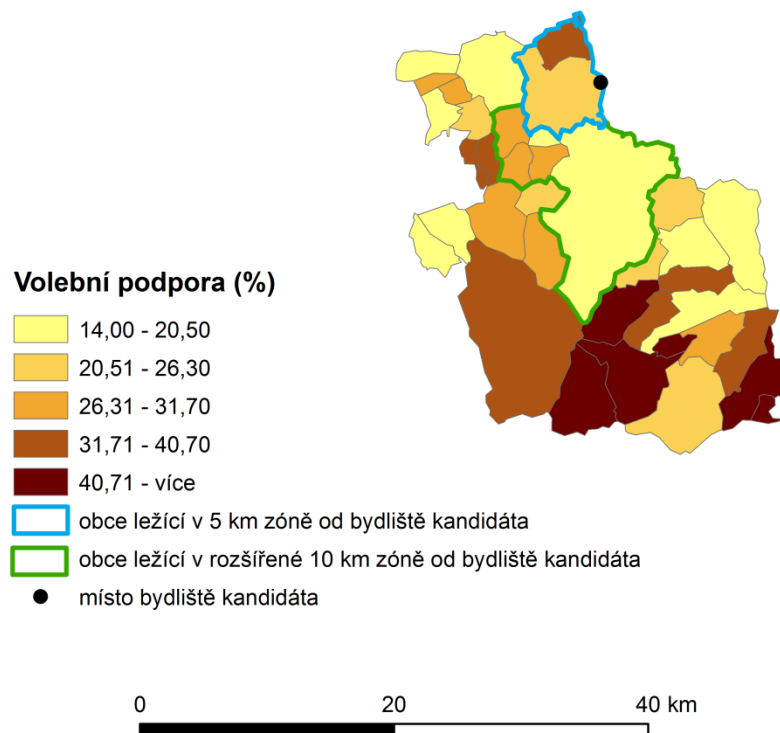
Rozšíření obalové zóny na 10 km kolem místa bydliště se promítlo u všech politických subjektů v obou volebních kolech poklesem sledovaného indexu (viz Tabulka 17). Tedy rozdíl volebních podpor uvnitř a vně oblasti již nebyl tak výrazný, jako tomu bylo u 5km zóny. Pokles indexu byl nejzřetelnější zejména u menších politických subjektů a to hlavně v případě nezávislého kandidáta s místem bydliště v Českém Těšíně a u zástupce COEX (58 resp. 163 procentních bodů). U větších politických stran či koalic se pokles indexu volební podpory pohyboval od 16 do 28

procentních bodů. Navíc u nezávislého kandidáta Jana Szotkowského a zástupce 4KOALICE již byla volební podpora vyšší ve vnější zóně. Obdobné trendy lze pozorovat i v druhém kole. Pokles indexu nastal jak u sociálních demokratů, tak také u 4KOALICE (7 resp. 38 procentních bodů).

Projevy efektu kandidáta tak byly opět o něco zřetelnější u menších politických subjektů a to hlavně v 5km zóně. Avšak poněkud překvapivého výsledku bylo dosaženo u kandidáta z Českého Těšína, kde byly projevy tohoto efektu relativně málo patrné, což ale může být zapříčiněno překrytím obalových zón kandidátů majících stejné místo bydliště. Efekt kandidáta se ale podstatně projevil také u ODS a ČSSD (viz Obrázek 18) a to v obou kolech, v případě KSČM bylo jeho působení nepatrné. V případě 4KOALICE byl nasazen stejný kandidát jako v senátních volbách v roce 1996 u lidovců také s podobným výsledkem (viz Obrázek 19). U voličů zcela převážily stranické preference a socioekonomické faktory.

Obrázek 18: Volební podpora – Doseděl Miroslav (ČSSD), I. kolo

Obrázek 19: Volební podpora – Škrabiš Emil (4KOALICE)

6.3.4 Shrnutí

Při senátních volbách konaných v listopadu 1998 lze u námi zkoumaných volebních obvodů tvrdit, že se projevy efektu kandidáta opět nejvíce promítly na volebních výsledcích neparlamentních politických subjektů, zejména u nezávislých kandidátů, kde volební podpora v obalových zónách, a to hlavně v té 5 km, téměř ve všech případech výrazně převyšovala tu vnější. Výjimkou je pouze jeden z nezávislých kandidátů ve volebním obvodu 73, u kterého se ale na neprůkazném projevu tohoto efektu pravděpodobně podepsalo stejné místo bydliště s dalšími třemi kandidáty. Z parlamentních politických subjektů se nejlépe, co se efektu kandidáta týče, vedlo 4KOALICI, kterou společně tvořily víceméně menší politické strany: KDU-ČSL, Unie svobody, Demokratické unie a Občanské demokratické aliance. Efekt kandidáta se u 4KOALICE výrazněji podepsal na volebních výsledcích těchto voleb ve dvou ze tří zkoumaných obvodů (64 a 67). Avšak u obvodu 73 se již tento efekt nedostavil, neboť zde byl nasazen kandidát lidovců, který se účastnil již předcházejících senátních voleb. Právě u lidovců však v minulých volbách rozhodovaly spíše stranické preference. U

ostatních parlamentních stran můžeme obecně označit zřetelnější projevy efektu kandidáta za ojedinělé (výrazněji se projevíly pouze v jednom ze tří senátních obvodů). Tedy v tomto případě u místních voličů převážil spíše efekt stranicví a socioekonomický status.

6.4 Volby do Senátu PČR v roce 2000

6.4.1 Obvod 68 Opava

Tabulka 18: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 68 v roce 2000 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Lešenar Bedřich	ČSSD	Opava	10,01	7,87	127,22
Masný Radim	NK	Opava	14,07	13,39	105,06
Petřík Zdeněk	KSČM	Opava	16,05	12,50	128,42
Vlček Václav	ODS	Opava	34,77	34,39	101,11
II. kolo					
Vlček Václav	ODS	Opava	47,57	38,56	123,37

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Senátní volby konané na podzim roku 2000 zahrnují ze všech námi zkoumaných volebních obvodů pouze obvod 68. Ovšem hned na první pohled se jeví, že identifikovat zřetelnější projevy efektu kandidáta bude poměrně obtížné, neboť všichni čtyři místní kandidáti zúčastněných politických subjektů mají místo bydliště v Opavě.

A skutečně: porovnáme-li výsledky v 5km zóně kolem místa bydliště a mimo ni, můžeme v tomto případě pozorovat relativně malý rozdíl volebních podpor, pohybujících se v rozmezí od 0,4 až 3,5 procesního bodu, byť si všechny politické subjekty zachovaly volební podporu v rámci této obalové zóny vyšší než ve vnější oblasti (viz Tabulka 18). Rozšíříme-li poloměr obalové zóny na 10 km, lze v porovnání s předchozím případem pozorovat v této rozšířené oblasti u všech kandidátů větší či menší pokles volební podpory (viz Tabulka 19). Vyšší volební podporu v rozšířené zóně si tak zachovali pouze kandidáti levicových politických subjektů. Naopak u nezávislého kandidáta a občanských demokratů (v prvním kole) se již hodnota indexu pohybovala okolo 88 % resp. 96 %. V druhém kole si občanští demokraté nakonec udrželi volební

podporu v rozšířené zóně mírně vyšší. Z vypočtených výsledků je tak patrné, že se podle očekávání vlivem stejného místa bydliště efekt kandidáta výrazněji neprojevil a to ani v případě nezávislého kandidáta. Voliči se tak při volbě logicky rozhodovali na základě stranicví či socioekonomického statusu.

Tabulka 19: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 68 v roce 2000 v zóně do 10 km od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Lešenar Bedřich	ČSSD	Opava	9,08	8,62	105,34
Masný Radim	NK	Opava	13,21	15,01	87,99
Petřík Zdeněk	KSČM	Opava	14,56	13,56	107,43
Vlček Václav	ODS	Opava	34,14	35,65	95,78
II. kolo					
Vlček Václav	ODS	Opava	43,43	41,56	104,48

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

6.5 Volby do Senátu PČR v roce 2002

6.5.1 Obvod 69 Frýdek-Místek

Tabulka 20: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 69 v roce 2002 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Kopecký František	ODS	Fryčovice	35,39	21,40	165,40
Lahnerová Dagmar	MoDS	Frýdek-Místek	2,75	1,35	204,22
Lukša Pavol	KDU-ČSL	Čeladná	51,90	17,88	290,26
Mojžíšek Lev	NK	Frýdek-Místek	5,07	3,01	168,77
Postl Hans	NK	Frýdek-Místek	2,01	2,18	92,28
Stolař Zdeněk	ODA	Frýdek-Místek	14,23	5,80	245,20
Vašínková Věra	ČSSD	Palkovice	32,34	17,77	181,99
Vrba Ivan	KSČM	Frýdek-Místek	23,06	19,11	120,64
II. kolo					
Kopecký František	ODS	Fryčovice	58,35	56,59	103,10
Vrba Ivan	KSČM	Frýdek-Místek	44,85	41,79	107,32

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Z námi zkoumaných obvodů se v roce 2002 v senátních volbách volilo pouze v obvodu 69. Výsledky vypočtené v 5km obalové oblasti vykazují až na jednu výjimku vyšší hodnoty než mimo ni (viz Tabulka 20). Z politických subjektů, které neměly v tomto období zastoupení v PS PČR, si nejlépe vedl kandidát MoDS, jenž zaznamenal v obalové oblasti o 104 % vyšší hodnotu. Relativně dobře si ve svém místě bydliště a jeho blízkém okolí vedl i nezávislý kandidát Lev Mojžíšek (69 %). Naopak u druhého nezávislého kandidáta již byla volební podpora v obalové oblasti nižší než vně. U parlamentních politických subjektů si v prvním kole nejlépe vedli bývalí koaliční partneři. V případě ODA podíl volebních podpor uvnitř a vně zóny činil 245 %, u lidovců dokonce 290 %. Poměrně vysokých hodnot, oproti vnější oblasti, bylo dosaženo také u ČSSD a ODS (82 % resp. 65 %). Naproti tomu nevýrazný volební zisk si ve srovnání se zbytkem obvodu připsal v oblasti kolem místa bydliště zástupce KSČM. Situace v druhém kole senátních voleb již nebyla tak výrazná jako v kole prvním. Index volební podpory se u postupujících kandidátů pohyboval lehce nad 100 %, tedy volební podpora v obou případech uvnitř a vně obalové oblasti nebyla příliš rozdílná.

Tabulka 21: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 69 v roce 2002 v zóně do 10 km od místa bydliště

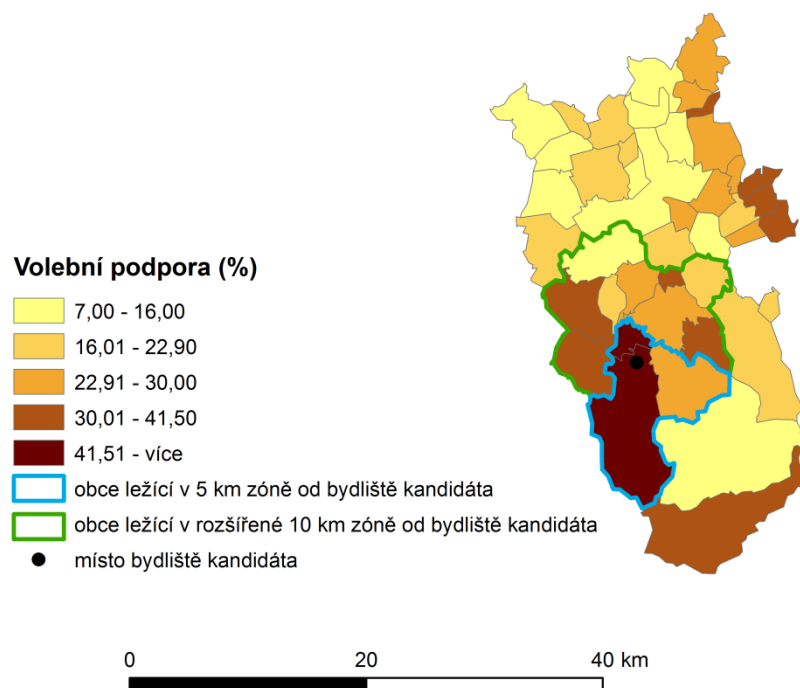
I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Kopecký František	ODS	Fryčovice	24,55	19,63	125,05
Lahnerová Dagmar	MoDS	Frýdek-Místek	2,22	1,45	153,07
Lukša Pavol	KDU-ČSL	Čeladná	31,90	15,79	201,99
Mojžíšek Lev	NK	Frýdek-Místek	4,28	3,19	134,38
Postl Hans	NK	Frýdek-Místek	2,09	2,12	98,70
Stolař Zdeněk	ODA	Frýdek-Místek	11,19	6,03	185,49
Vašínková Věra	ČSSD	Palkovice	19,42	17,39	111,68
Vrba Ivan	KSČM	Frýdek-Místek	22,13	17,86	123,89
II. kolo					
Kopecký František	ODS	Fryčovice	56,77	56,78	99,98
Vrba Ivan	KSČM	Frýdek-Místek	44,11	40,74	108,27

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

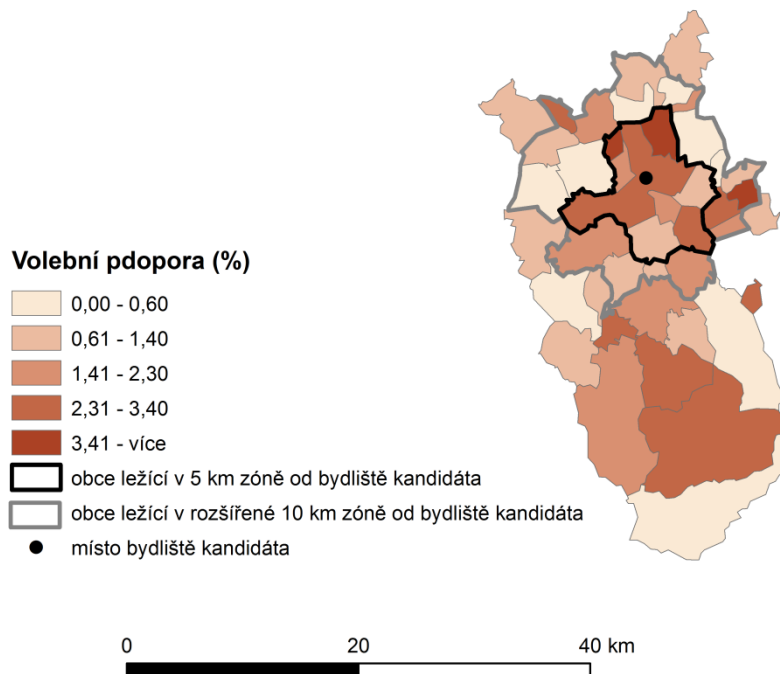
Při rozšíření obalové oblasti na 10 km kolem místa bydliště lze pozorovat ve srovnání s případem 5km obalové zóny téměř u většiny politických subjektů účastnících se prvního kola pokles indexu volební podpory. U neparlamentních politických subjektů

byl tento pokles nejpatrnější u MoDS, kde činil 51 procentních bodů (viz Tabulka 21). Naopak kandidát Hans Postl, později soudně stíhaný majitel frýdeckomísteckého autobazaru, zaznamenal mírný nárůst tohoto indexu (6 procentních bodů). V případě parlamentních politických subjektů se u většiny z nich pokles podílu volebních podpor uvnitř a vně rozšířené zóny pohyboval v rozmezí od 40 do 88 procentních bodů. Výjimkou v prvním kole těchto voleb tvoří pouze KSČM, jejichž kandidát zaznamenal jeho mírný nárůst (3 procentní body). Opačnou situaci pak lze pozorovat v kole druhém, kde si oba postupující kandidáti při rozšíření obalové oblasti připsali mírný nárůst hodnoty indexu volební podpory.

Celkově se tak efekt kandidáta nejvíce projevil na volebních výsledcích v obou zónách u členů bývalé koalice tedy KDU-ČSL (viz Obrázek 20) a ODA. Z ostatních parlamentních subjektů se tento efekt v prvním kole dále výrazněji projevil u ODS a ČSSD a to hlavně v případě 5km obalové oblasti. Naopak u KSČM se voliči rozhodovali na základě jiných preferencí. U neparlamentních politických subjektů se efekt kandidáta lze identifikovat u MoDS (viz Obrázek 21) a nezávislého kandidáta Mojžíška, ovšem v obou případech je z výsledků patrné, že s rozšířením obalové zóny již nebylo působení tohoto efektu tak výrazné. V případě druhého nezávislého kandidáta se dokonce tento efekt nepromítl na volebních výsledcích vůbec, což může být zapříčiněno totožným místem bydliště s pěti dalšími kandidáty, případně jeho problematickou pověstí v místě bydliště.

Obrázek 20: Volební podpora – Pavol Lukša (KDU-ČSL)

Obrázek 21: Volební podpora – Lahnerová Dagmar (MoDS)

6.6 Volby do Senátu PČR v roce 2004

6.6.1 Obvod 64 Bruntál

Tabulka 22: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 64 v roce 2004 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Blažek Václav	SP	Bruntál	2,52	1,45	174,13
Čajanová Ludmila	KDU-ČSL	Krnov	20,52	9,95	206,20
Handlová Jarmila	NK	Staré Město	13,08	5,68	230,27
Harazin Rostislav	KSČM	Světlá Hora	49,44	27,90	177,18
Hercig Josef	ČSSD	Krnov	19,60	9,79	200,13
Navrátil Stanislav	US-DEU	Bruntál	10,01	2,85	351,26
Škrabal Jiří	SNK ED	Zátor	20,58	2,12	969,03
Švéda Josef	NK	Rýmařov	15,21	2,85	533,98
Ziegler Jan	NEZ	Rýmařov	30,92	1,50	2055,36
Žák Jiří	ODS	Bruntál	29,50	22,74	129,71
II. kolo					
Harazin Rostislav	KSČM	Světlá Hora	57,20	46,26	123,65
Žák Jiří	ODS	Bruntál	55,66	52,81	105,40

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Senátních voleb konaných na podzim roku 2004 v obvodu 64 se ve srovnání s předchozími volbami účastnil rekordní počet zástupců neparlamentních politických subjektů. Pro všechny tyto subjekty je jasně z výsledků patrna vyšší volební podpora v 5km obalové oblasti než ve zbytku území (viz Tabulka 22). Mezi až extrémní případy lze jmenovat zástupce SNK ED, jehož hodnota v obalové zóně byla o 869 % vyšší, v případě kandidáta NEZ dokonce o 1955 %. Výrazně vyšších hodnot v obalové oblasti však bylo dosaženo i v případě zbylých dvou nezávislých kandidátů a u zástupce US-DEU. Z parlamentních politických subjektů si v rámci prvního kola nejlépe vedl kandidáta KDU-ČSL, jehož hodnota v obalové oblasti přesahovala tu vnější o 106 %. Obdobných výsledků pak bylo dosaženo také u obou levicově orientovaných politických stran. Naopak nejméně výrazných výsledků bylo dosaženo u občanských demokratů, kde hodnota přesahu činila pouze 30 %. Mnohem vyrovnanější situace mezi vnitřní a vnější zónou nastala v druhém kole, kde se index volebních podpor pohyboval okolo 124 % v případě KSČM resp. 105 % u ODS.

Tabulka 23: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 64 v roce 2004 v 10 km zóně od místa bydliště

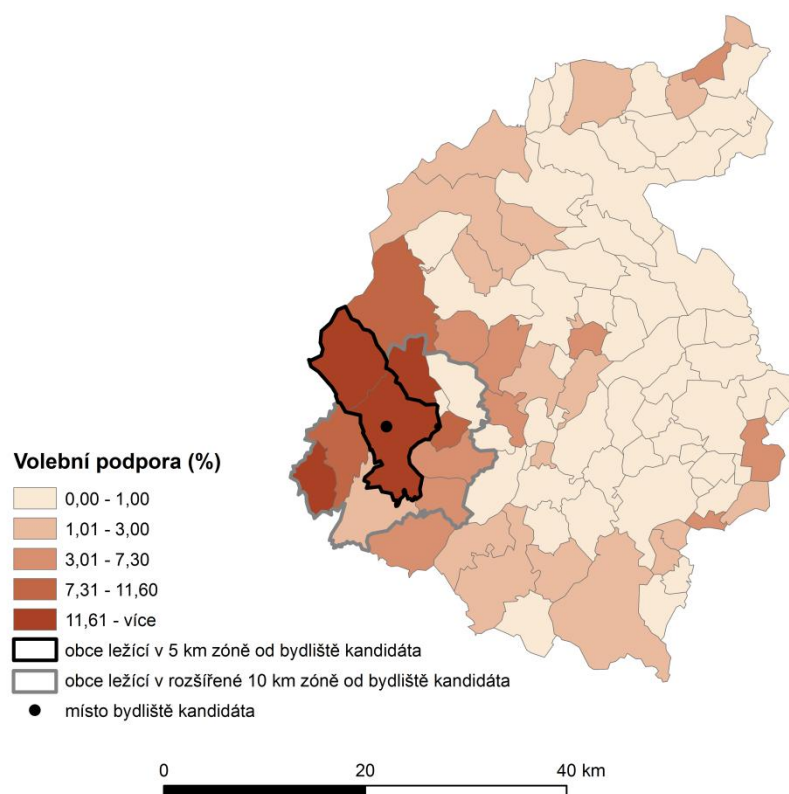
I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Blažek Václav	SP	Bruntál	2,16	1,48	145,62
Čajanová Ludmila	KDU-ČSL	Krnov	19,53	9,89	197,45
Handlová Jarmila	NK	Staré Město	13,71	4,79	286,14
Harazin Rostislav	KSČM	Světlá Hora	30,77	27,48	112,00
Hercig Josef	ČSSD	Krnov	19,57	9,42	207,71
Navrátil Stanislav	US-DEU	Bruntál	9,05	2,63	343,79
Škrabal Jiří	SNK ED	Zátor	12,12	2,00	606,89
Švéda Josef	NK	Rýmařov	11,94	2,53	471,98
Ziegler Jan	NEZ	Rýmařov	20,57	1,18	1749,69
Žák Jiří	ODS	Bruntál	27,13	22,97	118,11
II. kolo					
Harazin Rostislav	KSČM	Světlá Hora	46,73	46,57	100,35
Žák Jiří	ODS	Bruntál	53,52	53,33	100,35

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

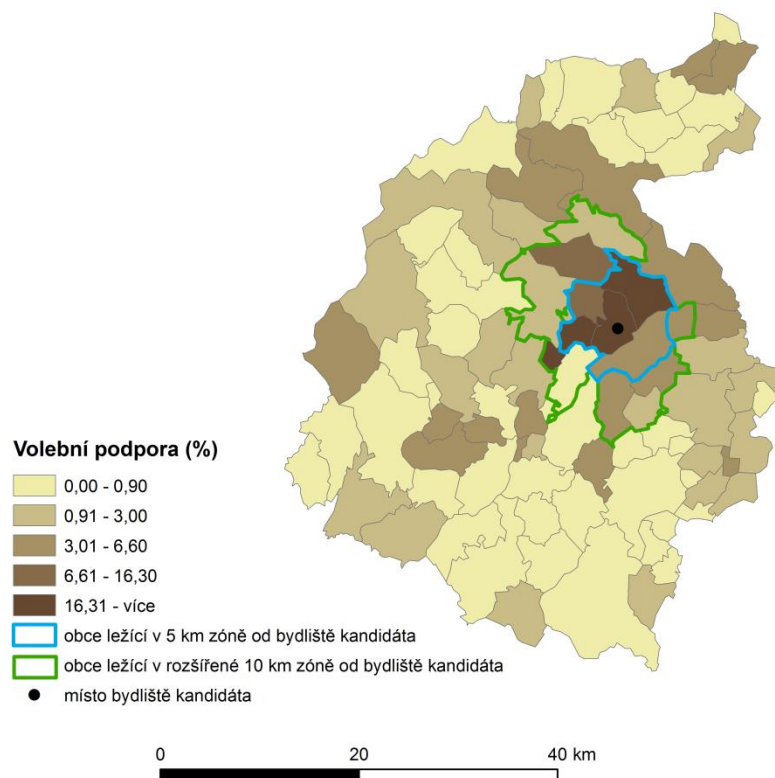
Při navýšení poloměru obalové zóny na 10 km lze pozorovat ve srovnání s předcházejícím případem 5km obalové oblasti u téměř všech neparlamentních politických subjektů pokles indexu volební podpory, pohybujícího se v rozmezí od 7 do 362 procentních bodů (viz Obrázek 23). Výjimkou je pouze nezávislá kandidátka pocházející ze Sterého Města, která jako jediná zaznamenala při rozšíření oblasti kolem místa bydliště výrazné navýšení hodnoty sledovaného indexu o 56 procentních bodů. Velmi obdobné trendy lze pozorovat také v prvním kole v případě parlamentních politických subjektů, kde se ale pokles indexu volební podpory neprojevil tak výrazným způsobem. Výrazněji se projevil pouze u kandidáta KSČM, kde se index volební podpory snížil o 65 procentních bodů, přičemž v ostatních případech (vyjma ČSSD) se pokles pohyboval maximálně do 10 procentních bodů. Naproti tomu sociální demokraté si jako jediní z větších politických stran připsali po rozšíření obalové oblasti nárůst indexu volební podpory. V případě druhého kola senátních voleb při rozšíření obalové oblasti lze u obou zúčastněných kandidátů pozorovat vyrovnání volební podpory uvnitř a vně této zóny.

Z výsledků tak lze říci, že se efekt kandidáta promítl v prvním kole v obou zónách na volebních výsledcích větší či menší měrou téměř u všech politických

subjektů. Přičemž u neparlamentních bylo působení tohoto efektu výrazně silnější a to hlavně v případě 5km obalové zóny. Avšak spolu s rozšířením obalové oblasti se dostavilo jeho zřetelné oslabení, což je asi nejvíce patrné u zástupce NEZ a nezávislého kandidáta s místem bydliště v obci Zátor (viz Obrázek 22 resp. Obrázek 23). Zároveň se u většiny kandidátů na působení tohoto efektu pravděpodobně negativně podepsalo také sdílení či značný překryv obalových oblastí. Což je asi nejvíce vidět v případě zástupce SP, u něhož se dali očekávat zřetelnější projevy tohoto efektu zejména v 5 km obalové oblasti. Upřednostnění kandidátů domácími voliči při volbě pouze na základě jejich místní známosti se ale také tentokrát významněji projevilo v prvním kole u většiny parlamentních politických stran. Jednalo se hlavně o zástupce sociálních demokratů a lidovců, kde se tento efekt značně promítl v obou obalových zónách, u KSČM pak pouze v 5km oblasti. U ostatních výsledků lze působení efektu kandidáta označit jako neprůkazné.

Obrázek 22: Volební podpora – Ziegler Jan (SNK ED)

Obrázek 23: Volební podpora – Škrábal Jiří (NEZ)

6.6.2 Obvod 67 Nový Jičín

Tabulka 24: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 67 v roce 2004 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Bureš Milan	ODS	Kopřivnice	27,43	21,88	125,35
Jelínek Roman	SP	Kopřivnice	9,87	2,35	419,48
Kačenka František	ČSSD	Nový Jičín	8,15	6,40	127,30
Kováčiková Sylva	SNK ED	Bílovec	34,67	9,04	383,33
Schwarz Jiří	NK	Nový Jičín	27,27	14,25	191,35
Šula Jaroslav	KDU-ČSL	Kopřivnice	22,80	16,26	140,18
II. kolo					
Bureš Milan	ODS	Kopřivnice	50,81	53,48	95,02
Šula Jaroslav	KDU-ČSL	Kopřivnice	49,19	21,44	229,41

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

V případě obvodu 67 vykazují volební výsledky u všech politických subjektů, účastnících se prvního kola, v 5km zóně kolem místa bydliště oproti vnější oblasti více či méně vyšší volební podporu (viz Tabulka 24). Nejlépe si vedl zástupce SP a nezávislý kandidát s místem bydliště v Kopřivnici, jehož hodnota v 5km obalové oblasti byla oproti vnějšku o 319 % resp. 283 % vyšší. O něco méně pak překročila hodnota vnitřní zóny tu vnější u nezávislého kandidáta Jiřího Schwarze (91 %). Z parlamentních politických subjektů si v rámci prvního kola nejlépe vedli lidovci, jejichž kandidát si v obalové oblasti připsal o 40 % vyšší hodnotu. U ČSSD a ODS pak převýšila hodnota vnitřní zóny tu vnější pouze o 27 % resp. 25 %. Do druhého kola postoupil kandidát občanských demokratů spolu s lidoveckým zástupcem. Zatímco u ODS byla již v tomto případě vyšší volební podpora vně zóny, u lidovců naopak volební podpora v obalové oblasti výrazně převyšovala tu vnější.

Tabulka 25: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 67 v roce 2004 v zóně do 10 km od místa bydliště

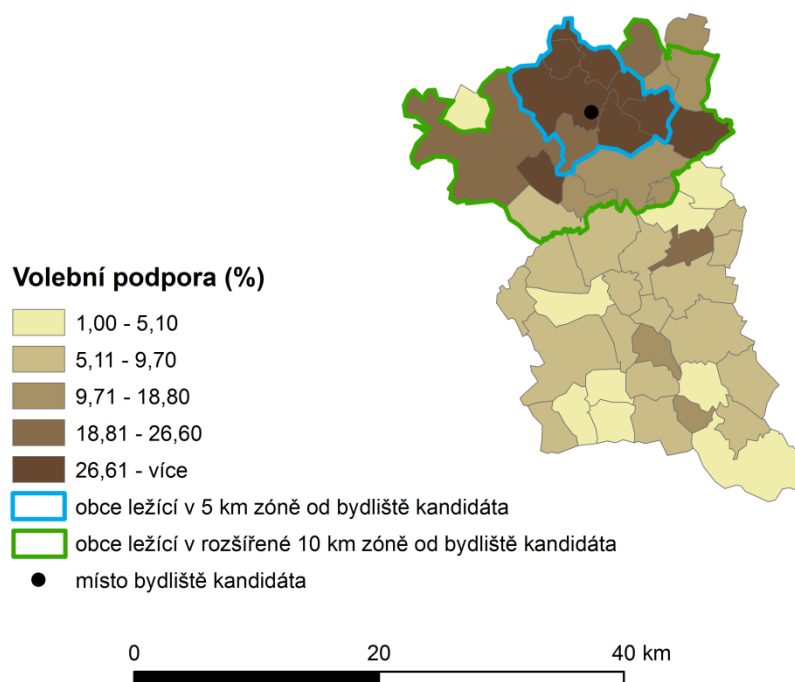
I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Bureš Milan	ODS	Kopřivnice	25,28	20,77	121,71
Jelínek Roman	SP	Kopřivnice	6,40	1,78	359,26
Kačenka František	ČSSD	Nový Jičín	6,80	6,73	101,08
Kováčiková Sylva	SNK ED	Bílovec	23,49	6,71	350,23
Schwarz Jiří	NK	Nový Jičín	18,55	15,35	120,87
Šula Jaroslav	KDU-ČSL	Kopřivnice	20,21	15,05	134,31
II. kolo					
Bureš Milan	ODS	Kopřivnice	52,27	53,10	98,43
Šula Jaroslav	KDU-ČSL	Kopřivnice	47,73	46,90	101,78

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Zvětšíme-li poloměr obalové zóny na 10 km, lze pozorovat u všech kandidátů, účastnících se prvního kola, pokles indexu podílu volebních podpor uvnitř a vně obalové oblasti a to hlavně u neparlamentních politických subjektů, kde se pohybuje v rozmezí od 33 do 70 procentních bodů (viz Tabulka 25). O něco méně zřetelný byl pokles hodnot indexu v případě politických subjektů mající zastoupení v PS PČR, přičemž nejzřetelnější byl u kandidáta sociálních demokratů, kde činil 26 procentních bodů. Ve zbylých případech se pohyboval mezi 3 až 6 procentními body. V rámci druhého kola zaznamenal kandidát ODS místný nárůst hodnoty indexu, avšak zástupce

KDU-ČSL si při rozšíření obalové oblasti připsal velmi výrazný pokles, který čítal 128 procentních bodů.

Vypočtené výsledky tak naznačují výraznější působení efektu kandidáta opět pouze u neparlamentních politických subjektů, a to hlavně u kandidáta SNK ED (viz Obrázek 24) a SP, kde se tento efekt výrazně projevil jak v případě 5km obalové zóny, tak i u její rozšířené 10km verze, byť zde byl parný jeho pokles. Z parlamentních politických subjektů lze lehké náznaky efektu kandidáta v prvním kole pozorovat snad pouze u KDU-ČSL, neboť místo bydliště většiny kandidátů je buď v Kopřivnici, nebo Novém Jičíně, což vede ke značnému překrytí obalových zón zejména těch 10km. Do druhého kola postoupili kandidáti pocházející ze stejného místa bydliště, a tudíž se zde efekt kandidáta projevit nemohl, byť tomu třeba výsledky hlavně v 5 km zóně nasvědčují. Pro voliče většiny politických subjektů této obalové oblasti tak zkrátka byla pravděpodobně o něco schůdnější varianta volby lidoveckého kandidáta před kandidátem občanských demokratů.

Obrázek 24: Volební podpora – Kovačiková Sylva (SNK ED)

6.6.3 Obvod 73 Frýdek-Místek

Tabulka 26: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 73 v roce 2004 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Ferenc Jan	NEZ	Třinec	12,89	7,14	180,60
Kaleta Měčislav	HNPĐ	Střítež	14,43	11,46	125,91
Konderlová Anna	KSČM	Bystřice	35,16	7,65	459,84
Petrov Igor	ODS	Třinec	38,73	15,32	252,75
Poništ Miroslav	SP	Dolní Lomná	11,15	8,25	135,24
Szotkowski Jan	NK	Český Těšín	3,89	1,68	231,35
Škrabiš Emil	ČSSD	Český Těšín	23,78	17,13	138,81
Weber Jan	SNK ED	Český Těšín	20,90	12,82	163,06
II. kolo					
Petrov Igor	ODS	Třinec	73,52	50,03	146,95
Škrabiš Emil	ČSSD	Český Těšín	49,77	37,70	132,04

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

I v případě volebního obvodu 73 si všech osm zúčastněných místních kandidátů zachovalo vyšší volební podporu v 5km obalové zóně (viz Tabulka 26). Z neparlamentních politických subjektů si nejlépe vedl nezávislý kandidát a zástupce nezávislých, kde hodnota v obalové oblasti byla oproti vnějšku o 131 % resp. 81 % vyšší, v případě SNK ED to pak bylo 63 %. Naopak nejhůře si vedli kandidáti HNPĐ a SP, jejichž hodnota 5km obalové oblasti převyšovala tu vnější o 26 % resp. 35 %. Mnohem lépe si tentokrát v prvním kole vedla většina kandidátů parlamentních politických stran. Jednalo se především ODS a KSČM, kde hodnota vnitřní zóny velmi výrazně převyšovala tu vnější. U občanských demokratů to bylo o 153 %, v případě KSČM dokonce 360 %, což byl vůbec nejlepší výsledek zaznamenaný v tomto volebním obvodu. Mnohem méně výrazného výsledku bylo dosaženo u ČSSD, kde hodnota v 5k zóně byla vyšší pouze o 39 %. Do druhého kola postoupily oba zástupci dvou největších politických stran, přičemž u ODS je oproti prvnímu kolu patrný značný pokles indexu volební podpory a to o 106 procentních bodů, zatímco v případě ČSSD tento pokles dosáhl pouze 7 procentních bodů.

Při rozšíření obalové oblasti na 10 km kolem místa bydliště lze pozorovat u téměř všech zúčastněných místních kandidátů pokles indexu volební podpory. Přičemž

mezi neparlamentními politickými subjekty se nejvíce projevil u nezávislého kandidáta, kde činil 118 procentních bodů (viz Obrázek 27). V ostatních případech (vyjma HNPĐ) se tento pokles pohyboval mezi 12 až 69 procesními body. Nárůst indexu tak zaznamenal pouze zástupce HNPĐ a to o 21 procentních bodů. Snížení hodnoty indexu se však promítlo i u politických uskupení majících stabilní zastoupení v PS PČR, zejména pak u kandidáta KSČM, kde hodnota poklesu činila 288 procentních bodů, což byla zároveň největší ztráta v tomto volebním obvodu. O něco méně se pak snížení hodnoty indexu volební podpory projevilo u zbylých zástupců z ČSSD a ODS (41 resp. 61 procentních bodů). V druhém kole senátních voleb pak lze u ODS pozorovat velmi mírný pokles indexu o 6 procentních bodů, naopak u zástupce ČSSD nastal dokonce jeho mírný nárůst okolo 1 procentního bodu.

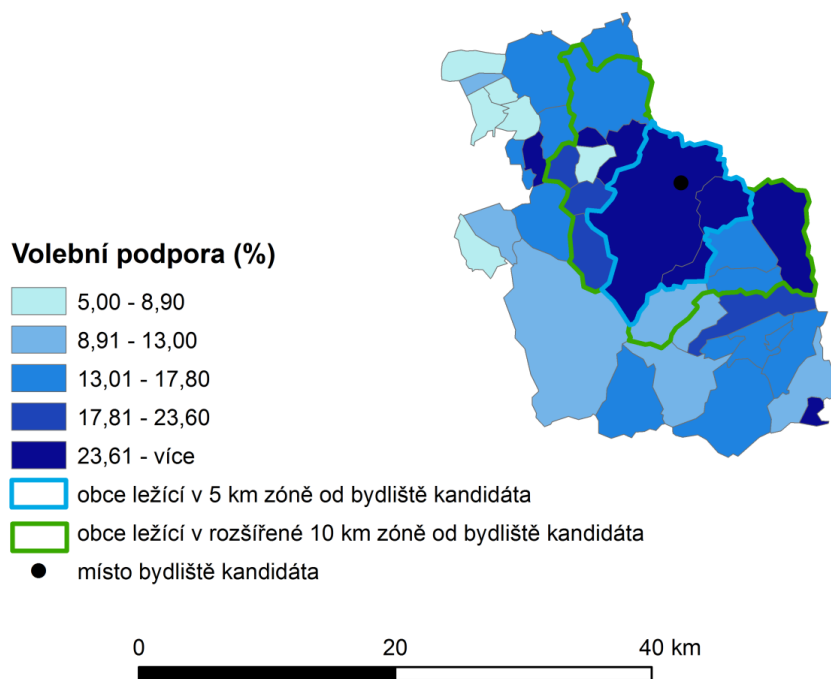
Tabulka 27: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 73 v roce 2004 v zóně do 10 km od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Ferenc Jan	NEZ	Třinec	9,47	8,45	112,00
Kaleta Měčislav	HNPĐ	Střítež	13,16	8,94	147,27
Konderlová Anna	KSČM	Bystřice	14,19	8,25	172,05
Petrov Igor	ODS	Třinec	28,05	13,26	211,55
Poništ Miroslav	SP	Dolní Lomná	9,83	7,96	123,47
Szotkowski Jan	NK	Český Těšín	2,30	2,03	113,27
Škrabiš Emil	ČSSD	Český Těšín	16,57	21,31	77,77
Weber Jan	SNK ED	Český Těšín	15,44	13,64	113,18
II. kolo					
Petrov Igor	ODS	Třinec	64,62	45,72	141,33
Škrabiš Emil	ČSSD	Český Těšín	49,69	37,26	133,37

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Efekt kandidáta u neparlamentních politických uskupení nebyl ve většině případů ani zdaleka tak výrazný, jako by se dalo předpokládat. Svůj podíl na tom má i fakt, že většina zástupců sdílí celou nebo značnou část obou obalových zón s ostatními kandidáty, což pak může vést i k situaci, kdy efekt kandidáta u těchto politických subjektů vykazuje v některých případech příznivější výsledky při rozšíření obalové oblasti (viz například kandidát HNPĐ). Naopak relativně silné bylo působení tohoto efektu v případě prvního kola parlamentních politických subjektů zejména u ODS a to i

při rozšíření obalové zóny na 10 km kolem místa bydliště (viz Obrázek 25). Výrazněji se pak efekt kandidáta také promítl u KSČM a to hlavně v 5km obalové zóně, při jejím rozšíření byla patrna konfrontace s obalovou zónou ODS a ČSSD, u níž byly výsledky neprůkazné.

Obrázek 25: Volební podpora – Petrov Igor (ODS), I. kolo

6.6.3 Shrnutí

Senátních voleb konaných v listopadu 2004 se v námi zkoumaných volebních obvodech účastnil oproti předchozím volbám poměrně velký počet politických subjektů, což zejména v malých senátních obvodech zvyšovalo pravděpodobnost překrytí obalových zón jednotlivých kandidátů (viz např. obvod 73) a tudíž v některých případech nepříliš průkazné výsledky působení efektu kandidáta. Obecně však lze říci, že se efekt kandidáta u neparlamentních politických subjektů ve většině případů v obou obalových zónách více či méně projevil a to někdy až extrémním způsobem (např. obvod 64). Rozšíření obalové oblasti však u těchto politických uskupení téměř vždy doprovázel viditelný pokles působení tohoto efektu. Ovšem preference místních kandidátů domácími voliči na pouze na základě místní známosti se tentokrát projevila

mnohem výrazněji i u politických subjektů majících zastoupení v PS PČR a to hlavně v prvním kole těchto senátních voleb. V případě KDU-ČSL a KČM lze projevy efektu kandidáta identifikovat v obou obalových zónách volebních obvodů, ve kterých měli lidovci zatopení, ačkoliv v případě obvodu 67 resp. 64 nebylo působení zdaleka tak výrazné. U občanských demokratů se tento efekt patrněji promítl do volebních výsledků ve dvou ze tří volebních obvodů, u ČSSD pak jen v obvodu 64.

6.7 Volby do Senátu PČR v roce 2006

6.6.1 Obvod 68 Opava

Tabulka 28: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 68 v roce 2006 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Jirásek Zdeněk	ČSSD	Opava	24,53	23,95	102,41
Kimpl Josef	KSČM	Háj ve Slezsku	25,66	8,98	285,83
Krist Jiří	SZ	Mokré Lazce	5,85	3,75	156,18
Masný Radim	NEZ/DEM	Opava	11,31	10,73	105,39
Mrázek Jan	SNK ED	Opava	10,04	6,09	164,69
Turek Vojtěch	KDU-ČSL	Opava	10,78	11,78	91,53
Vlček Václav	ODS	Opava	30,10	31,93	94,27
II. kolo					
Jirásek Zdeněk	ČSSD	Opava	46,60	43,84	106,32
Vlček Václav	ODS	Opava	53,40	56,16	95,07

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Senátní volby konané na podzim 2006 zahrnovaly z námi zkoumaných volebních obvodů pouze obvod 68. Z volebních výsledků prvního kola je vidno, že hodnota získaná v 5 km obalové oblasti kolem místa bydliště kandidátů přesáhla tu vnější celkem v pěti případech, avšak pouze u třech kandidátů byl tento přesah parnější (viz Tabulka 28). Z dlouhodobě neparlamentních politických subjektů³⁰ se jednalo o SZ a SNK ED, kde hodnota v obalové zóně převyšovala tu vnější téměř o 56 % resp. 65 %. V případě tradičních politických stran³¹ si vyšší hodnotu ve vnitřní zóně připsal pouze

³⁰ Za dlouhodobě neparlamentní politické subjekty v této práci považujeme ty, které se v PS PČR objevily v námi zkoumaném období nejvýše jednou (vyjma TOP 09 a VV).

³¹ Za tradiční politické subjekty v této práci považujeme ODS, ČSSD, KSČM a KDU-ČSL.

kandidát KSČM a to o 186 %, což byl zároveň i nejlepší výsledek. U ostatních kandidátů byla volební podpora uvnitř a vně zóny relativně vyrovnaná, dokonce v případě občanských demokratů a KDU-ČSL ji mírně převyšovala. V druhém kole senátních voleb jsou pak trendy velmi obdobné jako v kole prvním. U ČSSD jsou hodnoty mírně vyšší v obalové zóně, zatímco v případě zástupce ODS je situace opačná.

Rozšíříme-li zónu kolem místa bydliště na 10 km, lze u většiny kandidátů v prvním kole pozorovat více či méně patrný pokles hodnoty indexu. Nejvíce je tento pokles parný u kandidáta KSČM, kde činil 140 procentních bodů, v případě SZ a SNK ED pak 41 resp. 16 procentních bodů (viz Tabulka 29). U sociálních demokratů a nezávislých zůstala i při rozšíření obalové zóny hodnota indexu volební podpory přibližně stejná. Naopak zástupce občanských demokratů zaznamenal mírný nárůst tohoto indexu a to o 7 procentních bodů, v případě kandidáta lidovců byl tento nárůst ještě o jeden procentní bod větší. V druhém kole došlo při rozšířené obalové oblasti u obou kandidátů k vyrovnání volebních podpor vnitřní a vnější zóny.

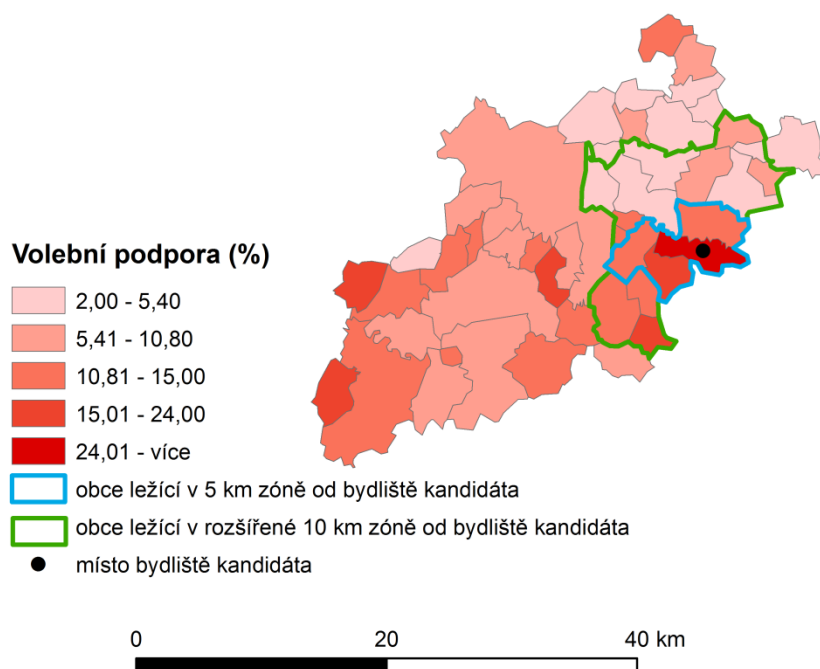
Tabulka 29: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 73 v roce 2006 v zóně do 10 km od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Jirásek Zdeněk	ČSSD	Opava	24,27	24,06	100,85
Kimpl Josef	KSČM	Háj ve Slezsku	13,61	9,36	145,38
Krist Jiří	SZ	Mokré Lazce	4,15	3,61	115,03
Masný Radim	NEZ/DEM	Opava	11,22	10,50	106,82
Mrázek Jan	SNK ED	Opava	8,74	5,88	148,71
Turek Vojtěch	KDU-ČSL	Opava	11,30	11,46	98,60
Vlček Václav	ODS	Opava	31,37	30,69	102,20
II. kolo					
Jirásek Zdeněk	ČSSD	Opava	45,29	45,42	99,70
Vlček Václav	ODS	Opava	54,71	54,58	100,25

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Celkově však můžeme říci, že již na první pohled byly podmínky pro výskyt efektu kandidáta velmi nepříznivé, neboť hned pět ze šesti kandidátů pocházeli z Opavy. Navíc u SZ, jejichž zástupce v těchto volbách pocházel z obce Mokré Lazce, sdílel značnou část obou obalových oblastí s ostatními kandidáty. Podobně na tom byl i zástupce KSČM, kde ale průnik již nebyl tak citelný. Efekt kandidáta byl tak nakonec

nejvíce patrný v 5 km obalové oblasti u kandidáta KSČM, což je vidět i z Obrázku 26. V mnohem menší míře pak v 5 km obalové oblasti u dlouhodobě neparlamentních politických subjektů (SZ a SNK ED). V ostatních případech nebyly výraznější projevy tohoto efektu identifikovány.

Obrázek 26: Volební podpora – Kimpl Josef (KSČM)

6.7 Volby do Senátu PČR v roce 2008

6.7.1 Obvod 69 Frýdek-Místek

Tabulka 30: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 69 v roce 2008 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Hartmann Petr	KDU-ČSL	Frýdek-Místek	13,28	13,39	99,24
Kopecký František	ODS	Fryčovice	16,10	22,92	70,23
Recman Svatomír	KSČM	Frýdek-Místek	15,00	17,26	86,94
Richtrová Eva	ČSSD	Frýdek-Místek	47,07	37,03	127,14
Tobola Libor	NEZ/DEM	Staříč	11,01	5,83	188,84
II. kolo					
Kopecký František	ODS	Fryčovice	34,93	31,49	110,94
Richtrová Eva	ČSSD	Frýdek-Místek	71,32	65,10	109,55

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Situace v senátních volbách, konaných v roce 2008 ve volebním obvodu 69, se jeví jako ještě méně příznivá pro výskyt efektu kandidáta, než tomu bylo u volebního obvodu 68 při senátních volbách, které se uskutečnily v roce 2006. Hned tři z pěti místních kandidátů pocházejí ze stejného města, a tudíž mají totožné obalové zóny (viz Tabulka 30). Navíc u zbylých dvou zástupců se obalové zóny, hlavně těch rozšířených, velmi výrazně protínají nejen mezi sebou navzájem, ale také z kandidáty mající místo bydliště ve Frýdku-Místku. A skutečně z výsledků je patrné, že pouze ve dvou případech byla hodnota v 5km obalové zóně vyšší než vně. Jednalo se zástupce nezávislých a sociálních demokratů, kde byla tato hodnota o 89 % resp. 27 % vyšší. V případě kandidáta lidovců byl podíl volební podpory uvnitř a vně zóny téměř vyrovnaný. U zbylých dvou případů bylo dokonce dosaženo vyšší hodnoty vně obalové zóny. V případě druhého kola byla dosažena u obou zúčastněných kandidátů mírně vyšší hodnota v 5km obalové oblasti.

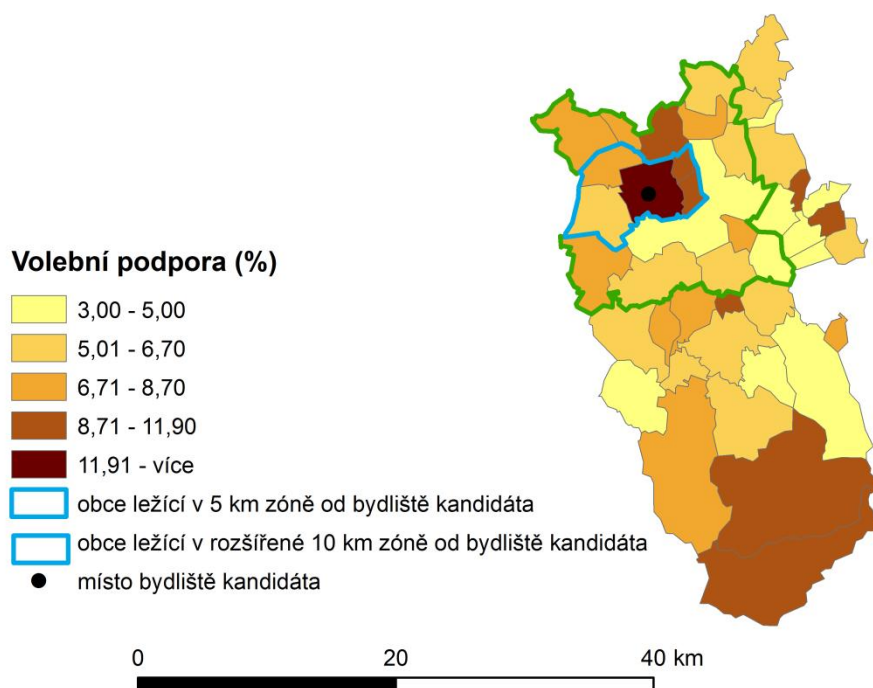
Při zvětšení obalové zóny na 10 km kolem místa bydliště lze největší pokles hodnoty indexu ve srovnání s 5km obalovou oblastí pozorovat v případě kandidáta nezávislých, kde činil 84 procentních bodů (viz Tabulka 31). U parlamentních politických subjektů nastal mírný pokles hodnoty indexu ve dvou případech. Jednalo se o ČSSD, kde se pohyboval okolo 12 procentních bodů, a lidovce, jejichž kandidát si při

rozšíření obalové oblasti pohoršil o 9 procesních bodů. U zbylých dvou stran došlo naopak k mírnému nárůstu indexu volební podpory, jenž se pohyboval v rozmezí od 8 do 10 procentních bodů. V případě druhého kola došlo při rozšíření obalové oblasti k poklesu indexu u ODS (21 procentních bodů), naopak u sociálních demokratů byl zaznamenán jeho velmi mírný nárůst (4 procentní body). Z výsledků je tak patrné, že výraznější projevy efektu kandidáta byly v obou obalových zónách zcela zastíněny překryvem obalových oblastí. Výjimkou může být snad pouze kandidát nezávislých, kde se tento efekt zřetelněji promítl alespoň v 5km obalové oblasti a to hlavně díky podpoře přímo v místě jeho bydliště (viz Obrázek 27). Ve všech ostatních případech se tak místní voliči rozhodovali spíše na základě svých stranických preferencí či socioekonomických faktorů.

Tabulka 31: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 69 v roce 2008 v zóně do 10 km od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Hartmann Petr	KDU-ČSL	Frýdek-Místek	12,96	14,43	89,83
Kopecký František	ODS	Fryčovice	20,40	25,33	80,53
Recman Svatomír	KSČM	Frýdek-Místek	15,96	16,79	95,04
Richtrová Eva	ČSSD	Frýdek-Místek	43,35	37,54	115,47
Tobola Libor	NEZ/DEM	Staříč	6,35	6,08	104,43
II. kolo					
Kopecký František	ODS	Fryčovice	30,42	34,00	89,46
Richtrová Eva	ČSSD	Frýdek-Místek	69,08	65,59	105,32

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Obrázek 27: Volební podpora – Tobola Libor (NEZ/DEM)

6.8 Volby do Senátu PČR v roce 2010

6.8.1 Obvod 64 Bruntál

Tabulka 32: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 64 v roce 2010 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Bačgoň Pavel	KSČM	Bruntál	13,73	11,29	121,60
Hustáková Miroslava	NK	Malá Morávka	34,70	11,34	306,04
Maláč Vítězslav	KDU-ČSL	Krnov	28,11	9,79	287,27
Olejník Marián	TOP 09	Rýmařov	6,94	4,17	166,48
Palas Jaroslav	ČSSD	Krnov	31,95	32,87	97,20
Urbiš Vilém	VV	Bruntál	7,42	3,54	209,83
Žák Jiří	ODS	Bruntál	17,68	13,46	131,30
II. kolo					
Palas Jaroslav	ČSSD	Krnov	54,82	65,04	84,28
Žák Jiří	ODS	Bruntál	38,22	37,26	102,59

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Senátních voleb konaných v roce 2010 v obvodu 64 se účastnilo celkem sedm místních kandidátů, přičemž při vytvoření obalové zóny s poloměrem 5 km se opět nejlépe vedlo neparlamentním politickým subjektům (viz Tabulka 32). Jednalo se KDU-ČSL, kde hodnota v obalové oblasti překročila tu vnější o 206 %, a nezávislého kandidáta z Malé Morávky, jehož přesah činil 187 %. Z politických stran majících zastoupení v PS PČR byla hodnota v obalové oblasti ve srovnání se zbytkem volebního obvodu nejzřetelněji překročena v případě nových politických subjektů³² (TOP 09 a VV). U TOP 09 byla tato hodnota překročena o 66 %, zatímco u zástupce věcí veřejných dokonce o 110 %. Výrazně slabšího přesahu bylo dosaženo u zástupců KSČM a ODS, dokonce v případě sociálních demokratů byla zaznamenána mírně vyšší hodnota ve vnější zóně. Do druhého kola postoupil zástupce ČSSD a ODS, přičemž u obou je ve srovnání s kolem prvním patrný pokles indexu volební podpory a to o 13 resp. 28 procentních bodů.

Zvětšením obalové oblasti na 10 km kolem místa bydliště lze u většiny politických subjektů pozorovat nárůst indexu volební podpory, který se nejvíce projevil u kandidáta TOP 09 (103 procentních bodů). Výrazně mírnější byl pak v případě VV a KDU-ČSL, kde tento nárůst činil pouze 10 resp. 15 procentních bodů (viz Tabulka 33). K velmi mírnému navýšení hodnoty indexu došlo také u sociálních demokratů a to o 6 procentních bodů. V ostatních třech případech bylo rozšíření obalové oblasti v prvním kole doprovázeno větším či menším poklesem hodnoty indexu, přičemž nezřetelnější byl u nezávislého kandidáta, kde činil 90 procentních bodů. Ve zbylých případech se hodnota indexu snížila o 7 procentních bodů. V rámci druhého kola byly změny hodnoty indexu volební podpory u obou politických stran téměř nepatrné.

Z volebních výsledků tak lze usuzovat, že se efekt kandidáta nejvíce promítl u obou neparlamentních politických subjektů a to v obou zónách, přičemž u KDU-ČSL se jeví působení tohoto efektu jako silnější u rozšířené obalové oblasti, což je ale dáno celkově vysokou volební podporou v celé severní části volebního obvodu (viz Obrázek 28). Zatímco v případě nezávislého kandidáta následovalo při rozšíření obalové zóny na 10 km jeho citelné oslabení. Z politických stran majících zastoupení v PS PČR se působení efektu kandidáta nejvíce promítl do volebních výsledků v obou zónách u obou nových politických subjektů (TOP 09 a VV). V případě TOP 09 se jeví dokonce

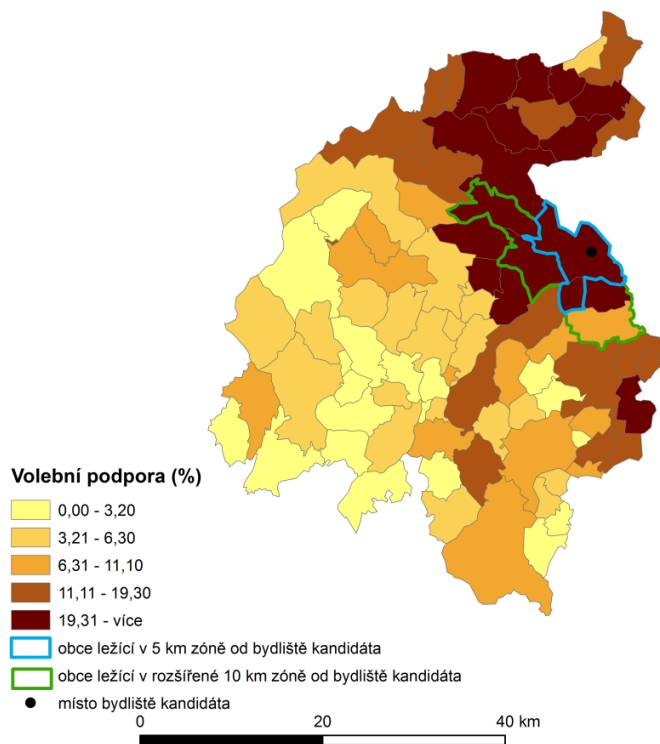
³² Za nové politické subjekty jsou v této práci považovány TOP 09 a VV, které výrazně ovlivnily výsledky voleb do PS PČR v roce 2010.

působení tohoto efektu jako výrazně silnější při rozšíření obalové oblasti, což je hlavně dáno výraznější volební podporou v okolních obcích než přímo v místě bydliště (viz Obrázek 29). V ostatních případech nebyly výsledky naznačující výraznější působení tohoto efektu příliš přesvědčivé.

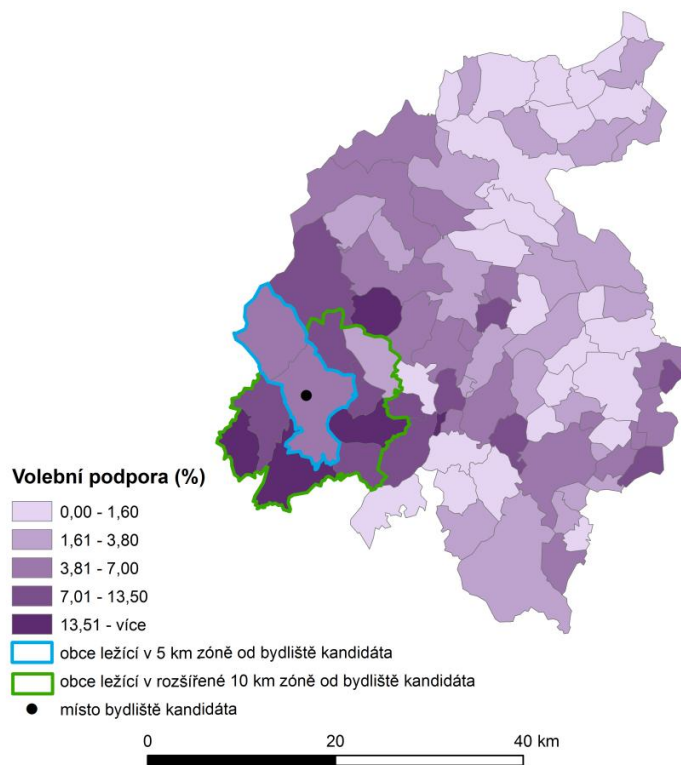
Tabulka 33: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 64 v roce 2010 v zóně do 10 km od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Bačgoň Pavel	KSČM	Bruntál	12,97	11,32	114,58
Hustáková Miroslava	NK	Malá Morávka	23,54	10,88	216,25
Maláč Vítězslav	KDU-ČSL	Krnov	27,36	9,06	302,12
Olejník Marián	TOP 09	Rýmařov	9,54	3,53	269,97
Palas Jaroslav	ČSSD	Krnov	33,48	32,45	103,18
Urbiš Vilém	VV	Bruntál	7,28	3,31	220,16
Žák Jiří	ODS	Bruntál	16,65	13,44	123,82
II. kolo					
Palas Jaroslav	ČSSD	Krnov	56,60	64,85	87,28
Žák Jiří	ODS	Bruntál	37,89	37,30	101,57

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Obrázek 28: Volební podpora – Maláč Vítězlav (KDU-ČSL)

Obrázek 29: Volební podpora – Olejník Marián (TOP 09)

6.8.2 Obvod 67 Nový Jičín

Tabulka 34: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 67 v roce 2010 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Besta Zdeněk	ČSSD	Zbyslavice	36,35	21,01	173,01
Bureš Milan	ODS	Frenštát pod Radhoštěm	17,51	16,40	106,74
Kobsa Miroslav	TOP 09	Nový Jičín	16,62	8,54	194,55
Kováčková Sylva	VV	Bílovec	30,63	9,85	311,03
Krajčír Zdeněk	SPOZ	Kopřivnice	5,49	1,83	300,28
Kuboš Karel	KSČM	Kopřivnice	13,96	10,75	129,80
Strnadel Drahomír	NBeskydy	Trojanovice	50,49	8,19	616,21
Šula Jaroslav	KDU-ČSL	Kopřivnice	14,57	9,27	157,16
II. kolo					
Besta Zdeněk	ČSSD	Zbyslavice	64,59	59,98	107,68
Bureš Milan	ODS	Frenštát pod Radhoštěm	48,67	38,39	126,79

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

V případě volebního obvodu 67 byly u všech místních kandidátů zaznamenány vyšší volební zisky v 5km oblasti kolem místa bydliště než vně. Z neparlamentních politických subjektů si v této obalové oblasti nejlépe vedl kandidát NBeskydy, jehož hodnota zde byla o 516 % vyšší než ve zbytku obvodu (viz Tabulka 34). U kandidáta SPOZ přesáhla hodnota v obalové oblasti tu vnější o 200 %, v případě lidovců pak pouze o 57 %. Z politických stran majících zastoupení v PS PČR, dosáhl nejlepších výsledků kandidát VV, kde hodnota v obalové oblasti převýšila tu vnější o 200 %. O něco nižšího přesahu pak bylo dosaženo v případě zástupců TOP 09 resp. ČSSD, jehož vnitřní hodnota byla o 95 % resp. 73 % vyšší. Ve zbylých dvou případech již nebyly výsledky ani zdaleka tak výrazné. U KSČM přesah činil pouze 30 %, u občanských demokratů byla dokonce volební podpora uvnitř a vně obalové oblasti téměř vyrovnaná. Druhé kolo se již účastnil pouze zástupce ČSSD a ODS, přičemž u sociálních demokratů došlo k výraznému poklesu indexu volební podpory (65 procentních bodů), zatímco v případě občanských demokratů nastal jeho mírný nárůst (20 procentních bodů).

Rozšíření zóny kolem místa bydliště na 10 km poloměr doprovázel ve většině případů pokles hodnoty indexu volební podpory. Nejzřetelněji se přitom tento pokles projevil u kandidáta sdružení Naše Beskydy, kde se pohyboval okolo 216 procentních bodů. Citelnou ztrátu si ale také připsal zástupce SPOZ, kde se hodnota indexu snížila o téměř 93 procentních bodů (viz Tabulka 35). V ostatních třech případech, v nichž byl zaznamenán pokles indexu, se hodnota snížila v rozmezí od 11 do 30 procentních bodů. U sociálních demokratů zůstala volební podpora uvnitř a vně obalové oblasti zachována. Naopak nárůst indexu se nejvíce projevil v případě VV, kde činil přibližně 28 procentních bodů, mnohem mírnější nárůst pak zaznamenal také kandidát občanských demokratů (5 procentních bodů). V druhém kole senátních voleb se při rozšíření obalové oblasti situace obrátila. U zástupce ČSSD došlo k velmi mírnému nárůstu indexu (3 procentní body), zatímco kandidát ODS si připsal o něco výraznější pokles a to o 17 procentních bodů.

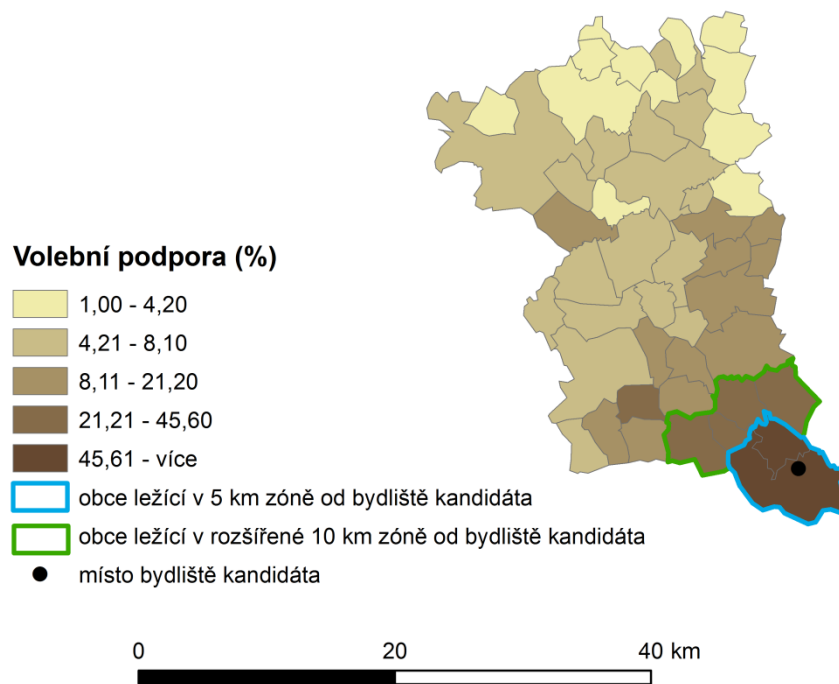
Tabulka 35: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 67 v roce 2010 v zóně do 10 km od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Besta Zdeněk	ČSSD	Zbyslavice	32,88	19,07	172,39
Bureš Milan	ODS	Frenštát pod Radhoštěm	17,78	15,95	111,42
Kobsa Miroslav	TOP 09	Nový Jičín	12,79	7,77	164,63
Kováčiková Sylva	VV	Bílovec	23,67	6,98	339,37
Krajčír Zdeněk	SPOZ	Kopřivnice	3,59	1,73	207,41
Kuboš Karel	KSČM	Kopřivnice	12,04	11,03	109,15
Strnadel Drahomír	NBeskydy	Trojanovice	24,92	6,23	400,22
Šula Jaroslav	KDU-ČSL	Kopřivnice	12,28	8,43	145,72
II. kolo					
Besta Zdeněk	ČSSD	Zbyslavice	65,26	58,92	110,75
Bureš Milan	ODS	Frenštát pod Radhoštěm	42,04	38,44	109,38

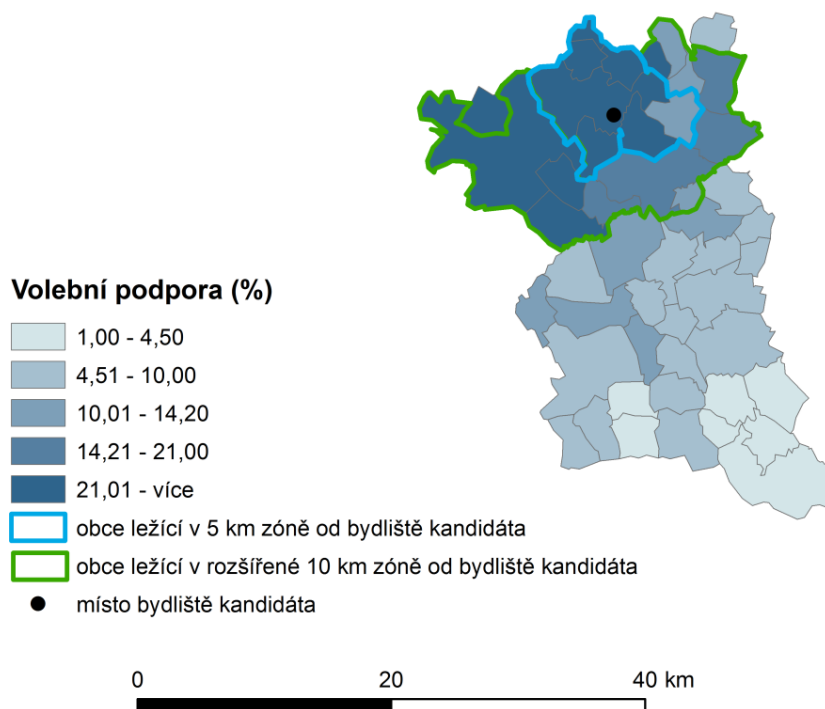
Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Upřednostnění kandidátů při volbě domácími voliči na základě místní známosti se v případě neparlamentních politických subjektů nejvíce podepsalo v obou obalových zónách u kandidáta NBeskydy (viz Obrázek 30). Poměrně výrazné působení efektu kandidáta pak lze identifikovat v obou oblastech i u zástupce SPOZ, přičemž u obou

kandidátů doprovázelo rozšíření obalové oblasti jeho viditelné oslabení působení. U KDU-ČSL sice nebylo působení tohoto efektu ani zdaleka tak výrazné jako v předchozích dvou případech, avšak při rozšíření obalové oblasti nedošlo k tak citelnému poklesu. Z parlamentních politických stran se efekt kandidáta nejzřetelněji promítl do volebních výsledků zejména u nových politických subjektů a to hlavně v případě zástupce VV (viz Obrázek 31), kde dokonce došlo při rozšíření obalové oblasti jeho zesílení. Naproti tomu u TOP 09 doprovázelo zvětšení obalové zóny oslabení tohoto efektu. Ze stálých parlamentních politických stran se efekt kandidáta citelněji promítl do volebních výsledků pouze u sociálních demokratů, přičemž jeho působení zde bylo v obou obalových oblastech stejně silné. Ve zbylých případech vypočtené výsledky naznačují, že u místních voličů nehrál efekt kandidáta při volbě výraznější roli.

Obrázek 30: Volební podpora – Strnadel Drahomír (NBeskydy)

Obrázek 31: Volební podpora – Kovačiková Sylva (VV)

6.8.3 Obvod 73 Frýdek-Místek

Tabulka 36: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 73 v roce 2010 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Adamová Dagmar	ODS	Jablunkov	19,27	11,71	164,50
Boublík Miroslav	KSČM	Třinec	15,87	8,00	198,41
Czudek Stanislav	VV	Mosty u Jablunkova	46,78	24,10	194,11
Gawlas Petr	ČSSD	Jablunkov	32,52	26,50	122,69
Kuś Marian	NEZ	Český Těšín	17,22	0,57	3009,78
Petrov Igor	TOP+STAN	Třinec	18,01	7,74	232,56
Szotkowski Jan	Suveren.	Český Těšín	5,19	2,45	211,91
Trojka Michael	KDU-ČSL	Třinec	4,85	5,65	85,81
II. kolo					
Czudek Stanislav	VV	Mosty u Jablunkova	66,90	47,37	141,25
Gawlas Petr	ČSSD	Jablunkov	42,59	53,17	80,10

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Při senátních volbách ve volebním obvodu 73 si v 5 km obalové oblasti kolem místa bydliště zachovalo oproti vnější oblasti hned sedm z osmi zúčastněných domácích kandidátů vyšší volební podporu (viz Tabulka 36). Extrémním případem byl nezávislý kandidát s místem bydliště v Českém Těšíně, který si připsal v 5 km obalové oblasti o téměř 2910 % vyšší hodnotu než ve vnější oblasti. Mnohem méně pak převyšovala hodnota v obalové oblasti tu vnější v případě kandidáta Suverenity a to o 112 %. Naproti tomu opačný efekt nastal u lidoveckého kandidáta, jenž dokonce zaznamenal vyšší hodnotu ve vnější oblasti. Z politických subjektů zastoupených v PS PČR dosáhl nejlepších výsledků zástupce TOP 09, kde hodnota vnitřní zóny přesáhla tu vnější o téměř 133 %. U zástupce VV a KSČM se pak hodnota přesahu pohybovala v rozmezí od 94 % do 100 %. Poměrně nevýrazných výsledků bylo naproti tomu dosaženo u sociálních demokratů, kde v okolí místa bydliště kandidáta byla hodnota vyšší pouze o 22 %. Poněkud odlišná situace nastala v druhém kole senátních voleb, kde oba kandidáti zaznamenali oproti kolu prvnímu výrazný propad hodnoty indexu, který u VV činil 53 procentních bodů. U ČSSD pak hodnota indexu poklesla o 43 procentních bodů, tedy v tomto případě již byla volební podpora ve vnější oblasti vyšší.

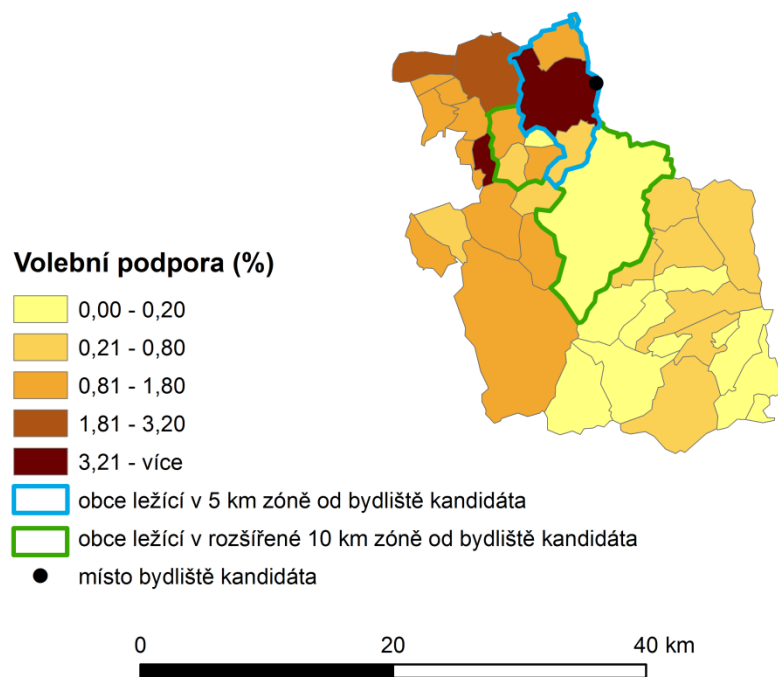
Tabulka 37: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 73 v roce 2010 v zóně do 10 km od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Adamová Dagmar	ODS	Jablunkov	16,13	11,56	139,54
Boublík Miroslav	KSČM	Třinec	12,11	7,12	170,10
Czudek Stanislav	VV	Mosty u Jablunkova	38,68	22,35	173,06
Gawlas Petr	ČSSD	Jablunkov	28,54	26,95	105,88
Kuś Marian	NEZ	Český Těšín	7,72	0,77	1002,00
Petrov Igor	TOP+STAN	Třinec	13,23	6,34	208,71
Szotkowski Jan	Suveren.	Český Těšín	3,19	2,97	107,42
Trojka Michael	KDU-ČSL	Třinec	5,34	5,53	96,51
II. kolo					
Czudek Stanislav	VV	Mosty u Jablunkova	59,31	45,79	129,50
Gawlas Petr	ČSSD	Jablunkov	39,76	30,81	129,06

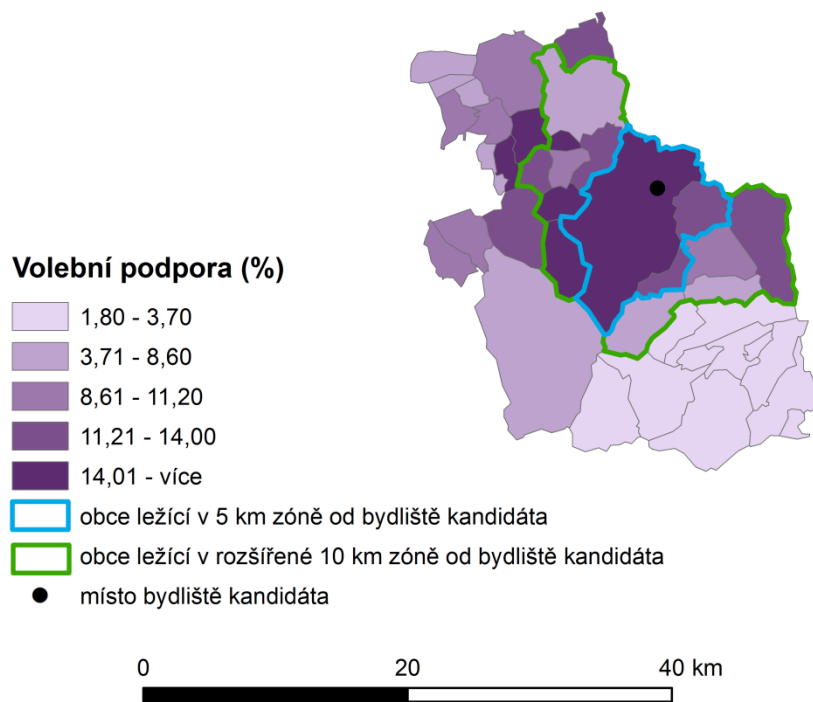
Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Z vypočtených výsledků Tabulky 37 je tak patrné, že zvětšení poloměru obalové oblasti o 10 km bylo téměř ve všech případech doprovázeno větším či menším poklesem hodnoty indexu volební podpory. Asi podle očekávání, byl tento pokles nejextrémnější u nezávislého kandidáta, kde se pohyboval okolo 2000 procentních bodů. O něco méně výrazný byl tento pokles v případě zástupce Suverenity, kde činil lehce přes 100 procentních bodů. Naopak u kandidáta lidovců doprovázelo rozšíření obalové oblasti mírný nárůst indexu volební podpory a to o 11 procentních bodů. U všech parlamentních politických stran došlo v prvním kole ke snížení hodnoty indexu v rozmezí od 16 do 28 procentních bodů. Rozšíření obalové oblasti se v druhém kole senátních voleb projevilo poklesem indexu v případě VV (12 procentních bodů), zatímco u sociálních demokratů byl zaznamenán zřetelný nárůst (49 procentních bodů).

Vypočtené výsledky naznačují, že se efekt kandidáta mezi neparlamentními politickými subjekty nejvýrazněji projevilo v případě nezávislého kandidáta, a to hlavně díky značné volební podpoře přímo v místě bydliště, zatímco ve zbytku obalových oblastí již nebyla volební podpora tak výrazná (viz Obrázek 32). Zřetelně se však tento efekt promítl do volebních výsledků i u zástupce Suverenity. V obou případech došlo při rozšíření obalové oblasti na 10 km poloměr výrazné oslabení efektu kandidáta. U parlamentních politických stran byla preference kandidátů domácími voliči na základě místní známosti identifikována zejména u nových politických subjektů a to hlavně u TOP 09 (viz Obrázek 33). Z tradičních politických uskupení se tento efekt výrazněji promítl u KSČM a ODS. Působení tohoto efektu však v těchto případech nebylo při zvětšení obalové oblasti tak citelně oslabeno.

Obrázek 32: Volební podpora – Kuš Marian (NEZ)

Obrázek 33: Volební podpora – Petrov Igor (TOP 09)

6.8.4 Shrnutí

Z vypočtených volebních výsledků v jednotlivých námi zkoumaných volebních obvodech při těchto senátních volbách lze říci, že preferování kandidátů domácími voliči na základě místní známosti se opět nejvíce projevilo u neparlamentních politických subjektů a to hlavně v 5km oblasti kolem místa bydliště. Rozšíření obalové zóny však doprovázelo ve většině případů výrazné oslabení tohoto efektu. Výjimku tvoří pouze KDU-ČSL, která již v těchto volbách neměla své zastoupení v PS PČR. Právě u lidovců nebylo působení efektu kandidáta obecně ani zdaleka tak výrazné jako u předchozích případů, ba dokonce v obvodu 73 nebyly u lidoveckého kandidáta identifikovány absolutně žádné projevy tohoto efektu. Zároveň však ve zbylých dvou případech doprovázelo rozšíření obalové oblasti buď mírné zesílení (obvod 64) či oslabení tohoto efektu (obvod 67). Z politických subjektů majících zastoupení v PS PČR si nejlépe vedly, co se efektu kandidáta týče, hlavně nové politické subjekty. Jednalo se TOP 09 a VV, u nichž bylo možno pozorovat zřetelné působení efektu kandidáta, a to v obou obalových oblastech, přičemž při zvětšení obalové oblasti podléhalo obdobným trendům jako v případě lidovců. U zbylých politických subjektů obecně bylo zřetelnější působení efektu kandidáta spíše ojedinělou záležitostí (tj. k výraznějšímu projevu došlo maximálně v jednom ze tří volebních obvodů).

6.9 Volby do Senátu PČR v roce 2012

6.9.1 Obvod 68 Opava

Z námi zkoumaných volebních obvodů se na podzim 2012 uskutečnily senátní volby pouze v rámci obvodu 68, přičemž z místních kandidátů se těchto voleb účastnili pouze dva zástupci neparlamentních politických subjektů. Jednalo se o KSČ a KDU-ČSL, u kterých se však při vytvoření 5km obalové oblasti kolem místa bydliště objevily zcela rozdílné výsledky. Zatímco u KSČ byla hodnota v obalové oblasti o 162 % vyšší než vně, v případě lidovců mírně převyšovala hodnota ve vnější obalové oblasti (viz Tabulka 38). Mezi politickými stranami, majícími zastoupení v PS PČR, si v obalové zóně nejlépe vedl zástupce TOP 09, kde hodnota převýšila tu vnější o téměř 241 %, což byl zároveň i nejlepší výsledek ze všech zúčastněných místních kandidátů. V případě ČSSD pak volební podpora vnitřní zóny převýšila vnější oblast o 56 %. Ještě nižších

výsledků bylo dosaženo u zbylých dvou kandidátů, kteří si v obalové oblasti připsali oproti zbytku volebního obvodu vyšší hodnotu a to o 35 %. V druhém kole byl v případě obou kandidátů k vyrovnání volební podpory uvnitř a vně obalové oblasti, tedy hodnota indexu tak ve srovnání s kolem prvním poklesla.

Tabulka 38: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 68 v roce 2012 v 5 km zóně od místa bydliště

I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 5km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Opálka Miroslav	KSČM	Opava	21,18	15,68	135,09
Papuga Tomáš	TOP+STAN	Bolatice	29,00	8,52	340,50
Plaček Vladimír	ČSSD	Pustá Polom	46,41	29,73	156,10
Skařupa Jindřich	KSČ	Hradec nad Moravicí	11,81	4,50	262,29
Stiborský Josef	KDU-ČSL	Opava	14,44	15,09	95,66
Vlček Václav	ODS	Opava	23,57	17,40	135,43
II. kolo					
Plaček Vladimír	ČSSD	Pustá Polom	64,46	62,06	103,87
Vlček Václav	ODS	Opava	38,28	37,26	102,75

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

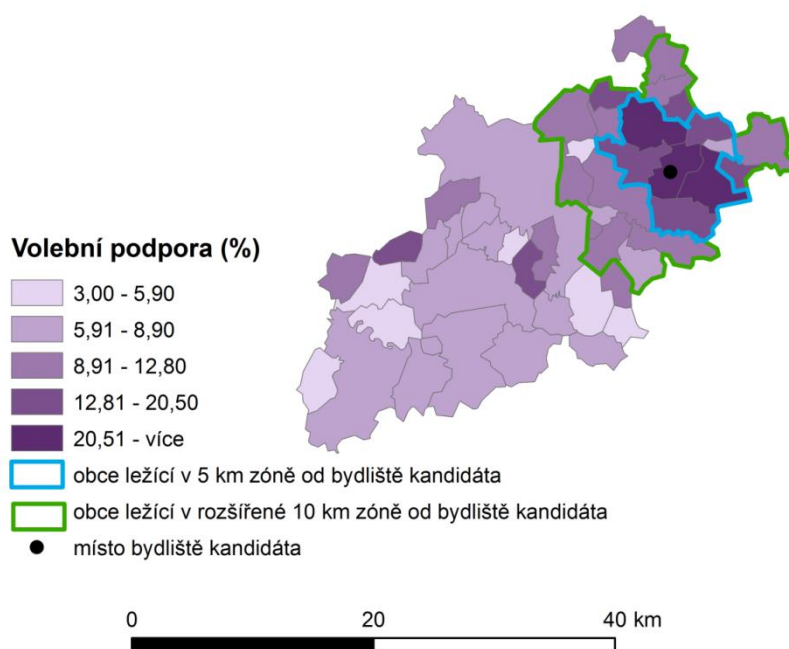
Zvětšení obalové oblasti kolem místa bydliště na 10 km opět ve většině případů doprovázel pokles indexu volební podpory, jenž byl nejpatrnější u kandidáta KSČ, kde činil 128 procentních bodů (viz Tabulka 39). Značný propad indexu volební podpory však zaznamenal i zástupce TOP 09, kde se pohyboval okolo 106 procentních bodů. O něco mírněji se rozšíření obalové oblasti podepsalo v případě dvou největších levicově orientovaných politických subjektů. Tedy v případě ČSSD se hodnota indexu snížila o 40 procentních bodů, u KSČM pak byla ztráta ještě mírnější a to 20 procentních bodů. Naproti tomu zbylé dva subjekty vykazují při rozšíření obalové zóny nárůst indexu. U lidovců se tento nárůst pohyboval okolo 15 procentních bodů, v případě občanských demokratů byl ještě o něco větší a to 26 procentních bodů. Rozšíření obalové oblasti v druhém kole senátních voleb nemělo u sociálních demokratů téměř žádný vliv na index volební podpory, zatímco v případě ODS byl patrný jeho mírný nárůst (10 procentních bodů).

Tabulka 39: Volební podpora ve volbách do Senátu PČR ve volebním obvodu 73 v roce 2010 v zóně do 10 km od místa bydliště

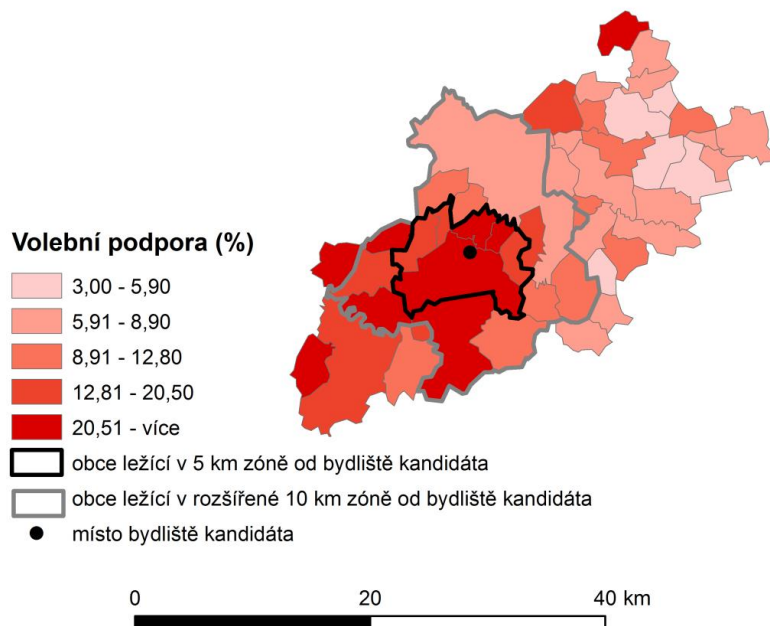
I. kolo					
Kandidát	Volební strana	Místo bydliště kandidáta	Podpora v 10km zóně	Podpora mimo zónu	Index podílu (%)
Opálka Miroslav	KSČM	Opava	19,00	16,52	115,02
Papuga Tomáš	TOP+STAN	Bolatice	18,44	7,89	233,82
Plaček Vladimír	ČSSD	Pustá Polom	33,95	29,24	116,12
Skařupa Jindřich	KSČ	Hradec nad Moravicí	5,61	4,18	134,11
Stiborský Josef	KDU-ČSL	Opava	15,28	13,76	111,05
Vlček Václav	ODS	Opava	23,02	14,29	161,15
II. kolo					
Plaček Vladimír	ČSSD	Pustá Polom	62,41	61,91	100,80
Vlček Václav	ODS	Opava	39,06	34,53	113,15

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

Obecně tak lze říci, že nejzřetelnější projevy efektu kandidáta ve volebním obvodu 68 při těchto senátních volbách nastaly hlavně v 5km obalových oblastech a to zejména u zástupců TOP 09 a KSČ (viz Obrázek 34 resp. 35), přičemž rozšíření obalové oblasti bylo doprovázeno v těchto případech značným oslabením tohoto efektu. Svůj podíl na tomto jevu má i fakt, že při zvětšení obalové zóny kandidátů, majících místo bydliště mimo město Opavu, došlo k jejich průniku s rozšířenou obalovou zónou vytvořenou kolem města Opavy. Obdobná situace jako v předchozích dvou případech, avšak se slabším působením efektu kandidáta, nastala i u ČSSD. Výraznějších výsledků, kterých bylo dosaženo v rozšířené obalové zóně v prvním kole u ODS, však spíše než na efekt kandidáta poukazují spíše orientaci této strany na městské prostředí, neboť vyšší volební podpora byla zaznamenána pouze ve vybraných obcích této obalové oblasti. Ve zbylých případech pak nebyly identifikovány výraznější projevy tohoto efektu.

Obrázek 34: Volební podpora – Papuga Tomáš (TOP 09)

Obrázek 35: Volební podpora – Skařupa Jindřich (KSČ)

6.10 Analýza projevů efektu kandidáta ve sledovaném území

Celkově byly v této kapitole analyzovány projevy efektu kandidáta u více než 120 místních kandidátů účastnících se senátních voleb v období 1996–2012 ve vybraných volebních obvodech na území Moravskoslezského kraje. Jednotlivé vypočtené výsledky podle očekávání jednoznačně naznačují, že se efekt kandidáta obecně promítl do volebních výsledků prvního kola senátních voleb mnohem výrazněji u politických subjektů bez stálějšího zastoupení v poslanecké sněmovně, než v případě těch tradičních. To také dokládají i dlouhodobé průměry indexu volební podpory vypočtené v 5km obalové oblasti, kde průměrná hodnota tohoto indexu u tradičních politických stran činila 149 %, zatímco v případě dlouhodobě neparlamentních politických subjektů se dlouhodobý průměr indexu pohyboval okolo 352 %, v porovnání s kandidáty tradičních velkých stran byl tedy o více než 200 procentních bodů vyšší. Zde je ale třeba poznamenat, že šlo vesměs o kandidáty bez šance na zvolení a mnohdy i bez jasného volebního programu. V rozhodnutí voličů pro jejich volbu tedy přirozeně musí sousedský efekt hrát větší roli než u kandidátů velkých stran, kteří získávají voliče i z důvodů programových nebo v rámci „strategického“ hlasování. Poněkud odlišná situace nastala u nových politických subjektů, které výrazně ovlivnily výsledky voleb do PS PČR v roce 2010. Ve srovnání s dlouhodobě neparlamentními subjekty sice nejsou výsledky ani v tomto případě srovnatelné, přesto však jsou zde patrné obecně výrazné projevy efektu kandidáta, což také naznačuje i průměrná hodnota indexu za období 2010–2012 volební podpory, která se v tomto zde pohybuje okolo 230 %.

Rozšíření obalové oblasti na 10 km kolem místa bydliště zástupců jednotlivých typů politických subjektů bylo obecně doprovázeno poklesem hodnoty indexu, tedy efekt kandidáta byl při zvětšení vzdálenosti od místa bydliště více či méně oslaben. Největší oslabení tohoto efektu při rozšíření obalové oblasti bylo identifikováno u dlouhodobě neparlamentních politických subjektů, kde průměrná hodnota indexu volební podpory v období 1996–2012 poklesla o téměř 110 procentních bodů. Naopak relativně mírné oslabení efektu kandidáta při rozšíření obalové oblasti obecně nastalo u tradičních politických subjektů, kde hodnota v indexu v tomto období poklesla v průměru o 25 procentních bodů. V případě nových politických subjektů se při zvětšení obalové oblasti v průměru hodnota indexu téměř nezměnila (pokles pouze 6 procentních

bodů), tedy rozdíl mezi působením efektu kandidáta mezi oběma obalovými oblastmi byl obecně nepatrný.

Zaměříme-li se podrobněji na jednotlivé tradiční politické subjekty, je z výsledků prvních kol jednotlivých senátních voleb 5km obalové oblasti patrné, že vazba mezi místem bydliště kandidátů a rozhodováním místních voličů měla větší význam pouze v případě KSČM a lidovců, tj. stran majících převážně venkovské voliče, což také dokládají jejich průměrné hodnoty indexu volební podpory za období 1996–2012 (viz Tabulka 40 a Obrázek 36). U KSČM se průměrná hodnota tohoto indexu za zkoumané období pohybovala okolo 168 %, což ukazuje obecně na citelné působení efektu kandidáta, který se promítl výrazně do volebních výsledků zejména u kandidátů s místem bydliště v menších obcích, kde průměrná hodnota indexu volební podpory dosáhla 208 % (viz Obrázek 37). Naproti tomu téměř nepatrné projevy efektu kandidáta byly identifikovány u kandidátů pocházejících z větších měst, jejichž průměrná hodnota indexu se pohybovala okolo 127 %. Podobných výsledků bylo dosaženo také v období 1996–2012 v případě zástupců KDU-ČSL, kde se průměrný index volební podpory pohyboval okolo 161 %, což tedy opět obecně naznačuje výrazné působení efektu kandidáta. Avšak nutno říci, že na rozdíl od KSČM jsou vypočtené výsledky méně reprezentativní, a to ze dvou důvodů: prvním je přiřazení výsledků 4KOALICE v období 1998–2002, druhým pak vysoký podíl kandidátů pocházejících z větších měst, tedy z obcí s tradičně nižší podporou strany (u těchto kandidátů byla průměrná hodnota indexu za zkoumané období dokonce pouze 133 %).

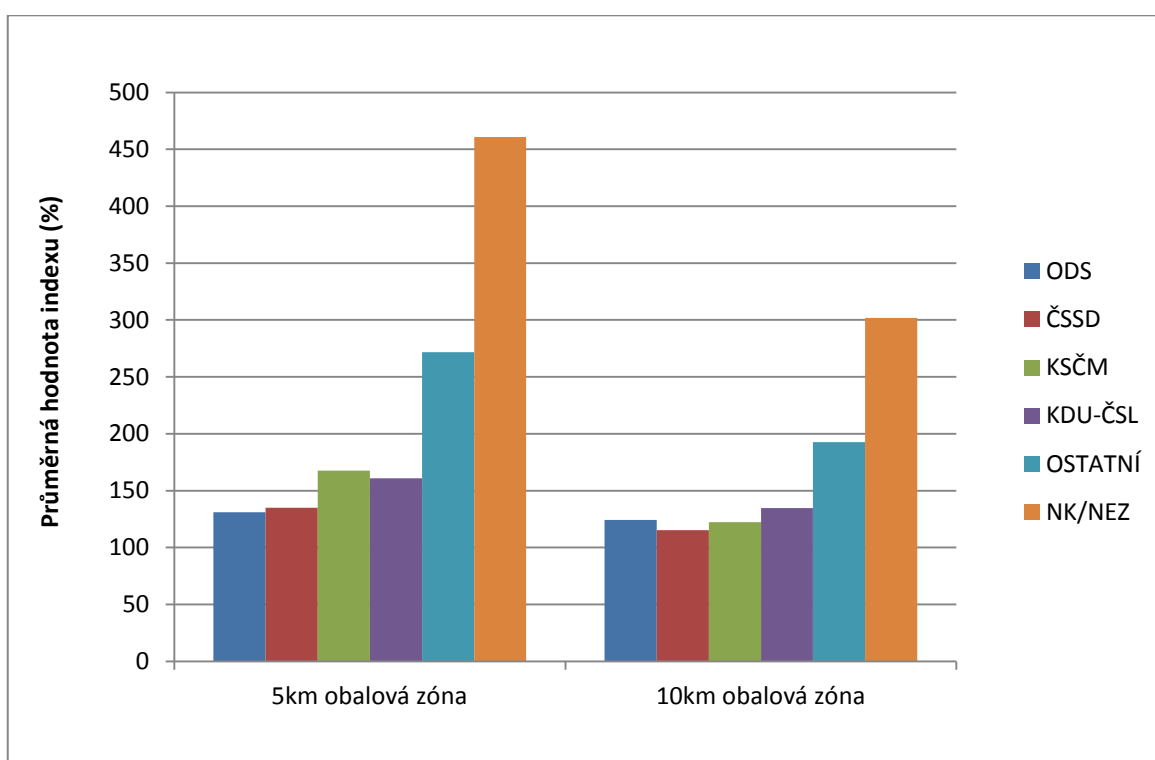
Tabulka 40: Průměrná hodnota indexu volební podpory politických subjektů při senátních volbách ve vybraných volebních obvodech za období 1996 – 2012

I. Kolo						
Obalová zóna	Tradiční politické subjekty				Dlouhodobě nepar. pol. sub.	
	ODS	ČSSD	KSČM	KDU-ČSL	NK/NEZ	OSTATNÍ
5 km	131,09	135,06	167,53	160,79	460,90	271,67
10 km	124,18	115,18	122,28	134,64	301,72	192,52
II. Kolo						
5 km	109,85	104,11	121,01	125,30	-	-
10 km	105,10	111,62	110,78	89,70	-	-

Zdroj: data ČSÚ, vlastní zpracování

V případě kandidátů dvou zbylých politických subjektů (ODS a ČSSD) se naopak v prvním kole v 5km obalové oblasti efekt kandidáta z hlediska dlouhodobého

průměru do volebních výsledků promítl pouze minimálně. U ODS se průměrná hodnota indexu volební podpory pohybovala pouze okolo 131 %, což dáno hlavně vysokým podílem kandidátů pocházejících z městského prostředí, tedy s místem bydliště ve větším městě či v obci tvořící jeho předměstí. Zde jsou obecně projevy efektu kandidáta méně výrazné, neboť pravděpodobnost osobní známosti kandidáta je výrazně nižší než v případě menších obcí. Podobně tomu bylo v případě sociálních demokratů, kde průměrná hodnota indexu za zkoumané období činila 135 %. I v tomto případě však pocházela většina kandidátů s městského prostředí, což mělo svůj podíl na negativním projevu efektu kandidáta.

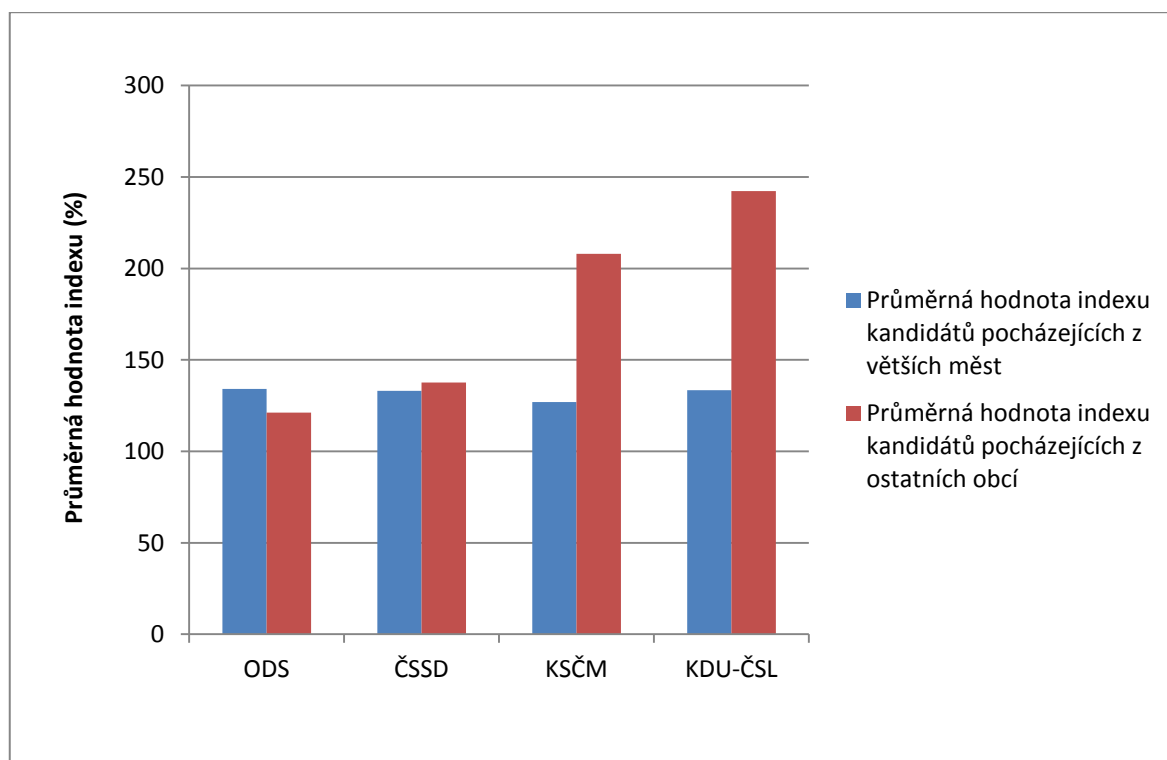

Poznámka: název OSTATNÍ zahrnuje všechny politické subjekty, které nemají dlouhodobější zastoupení v PS PČR (vyjma TOP 09 a VV) a zároveň nepatří mezi NK/NEZ.

Obrázek 36: Průměrná hodnota indexu volební podpory politických subjektů v prvním kole senátních voleb ve vybraných volebních obvodech za období 1996–2012

Zvětšení obalové oblasti na 10 km poloměr bylo v případě všech tradičních politických stran doprovázeno oslabením efektu kandidáta, byť nebyl ani zdaleka tak citelný jako u dlouhodobě neparlamentních politických subjektů. Celkově se oslabení tohoto efektu nejvíce projevilo v případě KDU-ČSL a KSČM, což je vidět z poklesu

průměrné hodnoty indexu volební podpory při rozšíření obalové oblasti (26 resp. 46 procentních bodů). Naopak u ČSSD a ODS se obecně zvětšení vzdálenosti od místa bydliště nijak dramaticky nepromítlo na působení efektu kandidáta. To je ale dáno také tím, že projevy tohoto efektu obecně byly v obou případech minimální.

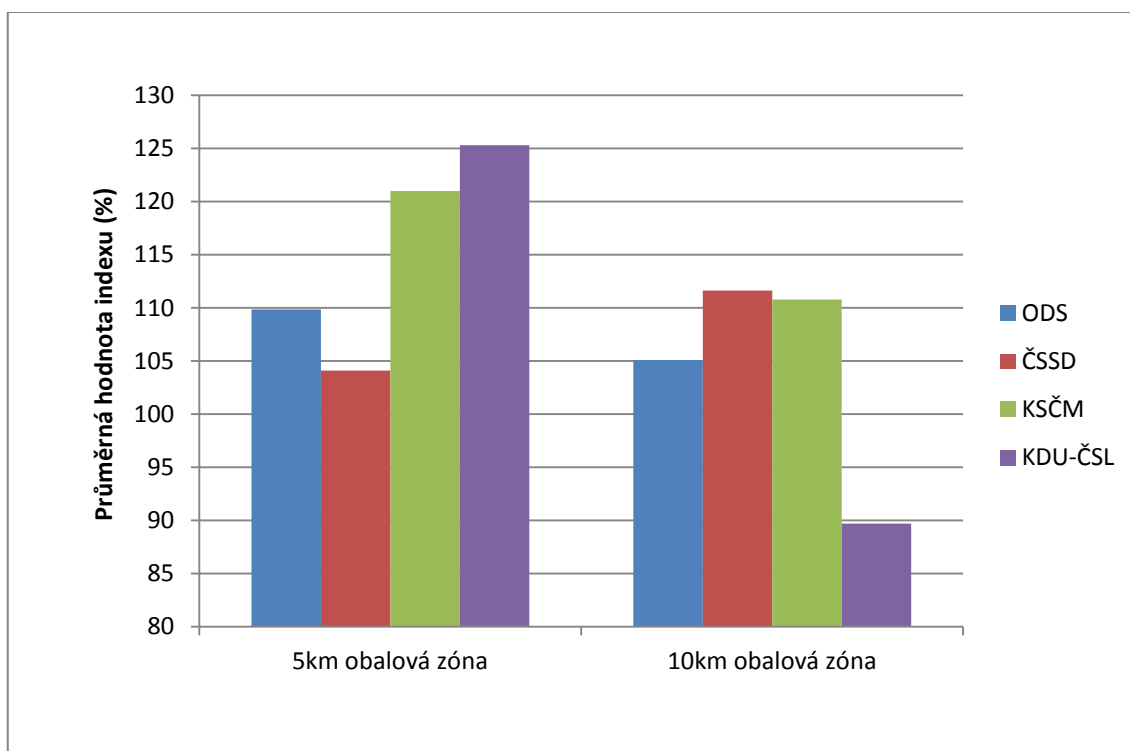

Poznámka: Za větší města se považují ty, jejichž počet obyvatel trvale přesahuje hranici 10 000

Obrázek 37: Průměrná hodnota indexu volební podpory politických subjektů ve vybraných volebních obvodech za období 1996–2012 z hlediska původu kandidáta

Do druhého kola senátních voleb postoupili vždy téměř výhradně místní kandidáti tradičních politických subjektů. Z vypočtených výsledků je patrné, že se obecně efekt kandidáta promítl do volebních výsledků těchto politických stran pouze minimálně, což je také dokládají jejich průměrné hodnoty indexu volební podpory v obou obalových oblastech, které se pohybovaly v rozmezí od 89 do 121 % (viz Obrázek 38). Poněkud neočekávaných výsledků bylo dosaženo v případě lidovců, jejichž kandidáti pocházeli ve většině případů z větších měst a dalo by se tedy očekávat, že s rozšířením obalové oblasti se průměrná hodnota indexu volební podpory mírně zvětší nebo zůstane přibližně stejná. Naproti očekávaným předpokladům se však průměrná hodnota indexu výrazně snížila (35 procentních bodů), což je ale jednak silně ovlivněno nízkou účastí lidoveckých kandidátů ve druhém kole, a také Českým Těšínem a

netypickým případem pana Škrabiše, který zaznamenal hned v obou případech výrazný pokles indexu volební podpory. Tedy místní voliči se při volbách mezi většinou programově i ideologicky protichůdnými kandidáty rozhodovali spíše na základě svých stranických preferencí či socioekonomických faktorů a sousedský efekt se uplatnil jen minimálně. Neprojevilo se ani v případech, kdy do druhého kola postoupil „místní“ kandidát a kandidát s bydlištěm mimo volební obvod.

Obrázek 38 Průměrná hodnota indexu volební podpory politických subjektů ve druhém kole senátních voleb ve vybraných volebních obvodech za období 1996–2012

V rámci dlouhodobě neparlamentních politických subjektů, u nichž se jeví působení efektu jako velmi výrazné, se celkem účastnilo 46 místních kandidátů, které můžeme rozdělit do dvou skupin. První skupinu tvoří nezávislí kandidáti a zástupci politického hnutí Nezávislí (zde je pravděpodobné, že část voličů nepostřehla rozdíl mezi těmito kategoriemi kandidátů), kde byla vazba mezi místem bydliště kandidáta a rozhodováním voličů celkově nejsilnější, což je vidět z průměrné hodnoty indexu volební podpory v 5km obalové zóně, která se pohybovala okolo 461 %. Druhá skupinu pak tvoří zbylé politické subjekty, kde se efekt kandidáta promítl o něco méně,

průměrná hodnota indexu zde činila 272 %. Avšak v obou případech bylo doprovázeno rozšíření obalové zóny jeho výrazným oslabením. Nutno však na závěr poznamenat, že mnohdy se na negativním projevu efektu kandidáta jak u tradičních tak u dlouhodobě neparlamentních politických subjektů podepsalo výrazné překrytí obalových oblastí či dokonce účast všech místních kandidátů ze stejného města.

7. Závěr

V této práci byla provedena analýza efektu kandidáta při senátních volbách ve vybraných volebních obvodech Moravskoslezského kraje v období 1996–2012. Protože princip efektu kandidáta vychází s teritoriální blízkosti kandidáta k voličům, bylo při jeho analyzování využito místo bydliště jednotlivých kandidátů (viz kapitola 5), kolem nichž byly postupně vytvořeny tzv. obalové vrstvy s poloměrem 5 a 10 km. Následně bylo pozorováno, zda a do jaké míry byla volební podpora vyšší v těchto obalových zónách oproti zbytku volebního obvodu, tedy jak silný byl vztah mezi místem bydliště jednotlivých kandidátů a rozhodováním místních voličů.

Zjištěné poznatky týkající se efektu kandidáta se však u zúčastněných politických subjektů obecně jeví jako nejednoznačné, proto je bylo nutno rozdělit do jednotlivých skupin, u nichž bylo patrné odlišné působení efektu kandidáta. V rámci tradičních politických subjektů lze působení efektu kandidáta celkově označit jako slabé až neprůkazné. Výraznější projevy efektu kandidáta byly identifikovány v prvním kole senátních voleb 5km obalové oblasti pouze u zástupců KSČM a lidovců, a to hlavně u těch, jejichž místo bydliště se nachází v menších obcích. Při rozšíření obalové oblasti se již efekt kandidáta promítl do volebních výsledků pouze minimálně. U ČSSD a ODS lze působení tohoto efektu označit v obou obalových oblastech jako neprůkazné. Obdobné trendy nastaly i v případě druhého kola, kde se však efekt kandidáta promítl do volebních výsledků v obou obalových oblastech těchto politických subjektů pouze minimálně. Obecně se tedy při volbě místní voliči rozhodovali spíše na základě stranických preferencí či socioekonomických faktorů. Tento závěr nicméně nevylučuje existenci a projevy efektu jako takového, je třeba si uvědomit, že senátní volby trpí velmi slabou volební účastí a voleb se účastní jen „nejvytrvalejší“ voliči s tradičně nejsilnějšími vazbami na politické strany. Poněkud odlišnou skupinou byly tzv. nové politické subjekty, které se poprvé objevily v rámci senátních voleb ve volbách konaných na podzim v roce 2010. Zde se efekt kandidáta výrazněji promítl do volebních výsledků téměř ve všech případech a to dokonce v obou obalových zónách. Nutno dodat, že pro vyřčení dlouhodobějších trendů, týkajících se efektu kandidáta, zatím nejsou k dispozici požadovaná data. Naproti tomu zcela odlišná situace oproti tradičním politickým subjektům byla identifikována v případě dlouhodobě neparlamentních politických subjektů, kde bylo obecně působení efektu kandidáta v

obou obalových zónách zdaleka nejsilnější, ačkoliv rozšíření obalové oblasti bylo často doprovázeno jeho citelným oslabením. Výrazněji se tak u těchto politických subjektů efekt kandidáta neprojevil pouze v případě značného překrytí či dokonce totožnosti obalových oblastí s ostatními zúčastněnými kandidáty nebo v případě jeho špatné pověsti v místě bydliště a jeho blízkém okolí (např. nezávislý kandidát Hans Postl, který se účastnil senátních voleb konaných v roce 2002 ve volebním obvodu 69). Tedy obecně u voličů dlouhodobě neparlamentních politických subjektů byla při volbě rozhodující místní známost daného kandidáta.

8. Shrnutí (Summary)

Tato práce se zabývala volbami a volebním chováním v českém prostředí. Cílem byla analýza efektu kandidáta, tedy zjistit možné projevy tohoto efektu ve vztahu mezi místem bydliště jednotlivých kandidátů. Analyzovány byly výsledky senátních voleb v období 1996 – 2012, přičemž za cílové území byly zvoleny vybrané volební obvody nacházející se v Moravskoslezském kraji. Senátní volby byly vybrány záměrně, neboť se nejvíce podobají volbám v anglosaském prostředí, kde také celá teorie vznikla.

Pro účely tohoto výzkumu bylo využito graficko-početní metody, která umožnila pozorovat, zda a do jaké míry byla volební podpora jednotlivých kandidátů ve vymezených oblastech vyšší. V případě, že byla volební podpora ve vymezených oblastech výrazněji vyšší, tak došlo k promítnutí efektu kandidáta do volebních výsledků. Tedy u zdejších voličů byla důležitá při volebním rozhodování známost místních kandidátů. Výsledky této práce ukazují, že působení efektu kandidáta bylo nejsilnější zejména u menších politických subjektů bez dlouhodobějšího zastoupení v PS PČR. Naproti tomu u politických subjektů s dlouhodobým zastoupením v PS PČR se jevil efekt kandidáta spíše jako neprůkazný.

Klíčová slova: volby, Senát PČR, efekt kandidáta

This work is dealing with elections and election behaviour in the Czech Republic. The goal was analysis of friends and neighbours effect and find out possible speeches of this effect in relation between place of residence of the individual candidates. Results of senate elections in years 1996 – 2012 were analysed, targeted on the territory of constituency in Moravskoslezský region. The senate elections was chosen purposely, because of they are simmilar to elections in Anglo-Saxon region, where this theory was born.

For the purpose of this research were used graphical-numerical methods, which allowed to see, if an how much was the election support of individual candidates in targeted areas higher. In case of higher election support in targeted area was higher there was friends and neighbours effect. So for local people was important acquaintance

of local candidates by the election deciding. Results of this work show, that the act of this effect was most intensit for smaller political subjects without any long-term representation in Chamber of Deputies of the Czech Republic. The opposite was by the political subjects with long-term representation Chamber of Deputies of the Czech Republic.

Key words: election, Senate Chamber of Deputies of the Czech Republic, friends and neighbours effect

9. Použitá literatura a zdroje

- BALÍK, Stanislav. *Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2010*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. ISBN 978-80-7325-224-3.
- BOWLER, Shaun, Todd DONOVAN a Joseph SNIPP. Local Sources of Information and Voter Choice in State of Eleefions. In: *American Politics Research*. 1993, roč. 21, č. 4, s. 473–490.
- GIMPEL, James. Distance-decay in the political geography of friends-and-neighbors voting. In: *Political Geography*. Chicago: Elsevier, 2008, 231–252.
- GREGORY, Derek. *The dictionary of human geography*. 5th ed. Malden, MA: Blackwell, 2009. ISBN 978-140-5132-886.
- KLÍMA, Michal. *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Praha: RADIX, 1998. ISBN 80-86031-13-6.
- KLOKOČKA, Vladimír. *Politická reprezentace a volby v demokratických systémech*. Praha: Aleko, 1991. ISBN 80-85341-11-5.
- KREJČÍ, Oskar. *Nová kniha o volbách*. Praha: Professional Publishing, 2006. ISBN 80-86946-01-0.
- MALCOVÁ, Karolína. Lokální aspekt volební podpory kandidátů do Senátu Parlamentu ČR. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*. 2012, roč. 48, č. 2, s. 283-313.
- TATALOVICH, Raymond. “Friends and Neighbors” Voting: Mississippi, 1943–73. In: *The Journal of Politics*. 1975, roč. 37, č. 3, s. 807-814.
- VODA, Petr. *Efekt kandidáta ve volbách v českém prostředí*. Brno, 2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita.
- Ústavní zákon č. 542/1992 Sb. o zániku České a Slovenské Federativní Republiky. In: *Ministerstvo vnitra ČR*. 2010. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>

- Zákon č. 47/1990 Sb. o volbách do Federálního shromáždění. In: *Ministerstvo vnitra ČR*. 2010. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>
- Zákon č. 54/1990 Sb. o volbách do ČNR. In: *Ministerstvo vnitra ČR*. 2010. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>
- Zákon č. 247/1995 Sb. o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů. In: *Ministerstvo vnitra ČR*. 2010. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>
- Zákon č. 37/2002 Sb. In: *Ministerstvo vnitra ČR*. 2010. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/start.aspx>